

ปัญหาการค้นหาคำความจริงกรณีจำลองรับสารภาพในชั้นพิจารณา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2556

**The problems of examining the truth in cases where the accused
has confessed in the trial court**

Kanchana Navatrailarp

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการค้นหาคำความจริงกรณีจำลองรับสารภาพในชั้นพิจารณา
ชื่อผู้เขียน	กาญจนา นวไตรลาภ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยเป็นหลักการดำเนินคดีโดยรัฐที่ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาแห่งคดี ประกอบกับปัญหาความน่าเชื่อถือของการรับสารภาพในคดีอาญาที่ปรากฏในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่า คำรับสารภาพว่ากระทำความผิดอาจไม่เป็นความจริงเสมอไป แต่อาจมีเหตุผลอื่นแอบแฝงอยู่เบื้องหลังของการรับสารภาพก็เป็นได้ ดังนั้นการรับสารภาพในความคิดที่มีโทษร้ายแรงจึงสมควรได้รับการถ่วงกรองตรวจสอบอย่างรอบคอบจากศาลก่อนที่จะรับฟังเพื่อพิพากษาลงโทษ ซึ่งปัจจุบันบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำลองให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำลองรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำลองได้กระทำความผิดจริง” ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ เนื่องจากการกำหนดให้ศาลจะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่ครอบคลุมกรณีความผิดที่กฎหมายไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำ หรือกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ไม่ถึง 5 ปี แต่เป็นความผิดที่ร้ายแรงและมีอัตราโทษสูง อีกทั้ง ในกรณีที่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพในความผิดที่มีความร้ายแรงและมีอัตราโทษสูง มาตรา 176 วรรคแรก บัญญัติให้ศาลรับฟังพยานโจทก์จนกว่าจะ “พอใจ” ว่าจำลองกระทำความผิดจริง ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ที่กำหนดให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่าจำลองกระทำความผิดจริง และจำลองเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรกใหม่ เพื่อให้ความผิดอาญาร้ายแรงและมีโทษสูงได้รับการถ่วงกรองตรวจสอบเพื่อค้นหาคำความจริงจากศาลในมาตรฐานเดียวกันอันเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย

Thesis Title	The problems of examining the truth in cases where the accused has confessed in the trial court.
Author	Kanchana Navatrailarp
Thesis Advisor	Professor. Dr. Udom Rat-amarit
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

The criminal proceedings by the State is the principle of criminal proceedings in Thailand, the Court has an active role on examining the truth in criminal case and there are problems regarding reliability in confession of criminal cases at the present. These indicate that the confession of offence may not always be true as there might be other reasons behind. Thus the confession should be carefully examined by the Court before render its judgment. According to the first paragraph of Section 176 in the Criminal Procedure Code stating that “In the trail of a case, if the accused pleads guilty to the charge, the Court may give judgment without taking any further evidence, provided that if the minimum punishment in the case where the accused pleads guilty to the charge is imprisonment from five years upwards or heavier, the Court must hear the witness for the prosecution until it is satisfied that the accused is guilty.” is not suitable, this is because this Section is not applicable to the violent offence and the high imprisonment which the legislation does not specify the minimum punishment or the minimum punishment is less than five years imprisonment. Furthermore, in case of the violent offence and the high punishment, the Court shall take collateral evidence together with the confession as specified in the first paragraph of Section 176 in the Criminal Procedure Code stating that “The Court must hear the witness for the prosecution until it is satisfied that the accused is guilty.” is inconsistent with the standard of proof as specified in Section 227 in the Criminal Procedure Code stating that “The Court shall exercise its discretion in considering and weighing all the evidence taken. No judgment of conviction shall be delivered unless and until the Court is fully satisfied that and offence has actually been perpetrated and that the accused has *committed that offence*” Consequently, in my opinion, the first paragraph of Section 176 should be amended in order to standardize the

scrutinization and examination of the truth in the violent offence and high imprisonment made by the Court to be in compliance with the spirit of law.

၂၀၂၀

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจาก ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้คำแนะนำ ตลอดจนแง่คิดต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน อันประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นกร อาจารย์ ดร. อุทัย อาทิเวช และรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ท่านอาจารย์ทุกท่านกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ให้แง่มุมความคิดเพิ่มเติม ตลอดจนชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีคุณค่าและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออนุญประเสริฐ นวไตรลาภ และคุณแม่บุษราพร นกแสง บุคคลสำคัญผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ ผู้คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณอนุชิต องค์กรบิลย์ บุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งที่มีส่วนช่วยเหลือทำให้ความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้น และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดู และให้การศึกษา ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ผู้วิจัย

กาญจนา นวไตรลาภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๑๑
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	10
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	10
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	11
1.5 วิธีการศึกษา.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	12
2. แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างระบบ กฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย	13
2.1 แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญา	13
2.1.1 แนวคิดและวิวัฒนาการ โดยทั่วไป.....	13
2.1.2 แนวคิดและวิวัฒนาการตามกฎหมายไทย.....	20
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟัง คำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย	24
2.2.1 ระบบกฎหมาย.....	25
2.2.2 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา.....	30
2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริง และการ รับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย	34
3. หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา.....	39
3.1 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทย	39
3.1.1 คำรับสารภาพที่รับฟังได้.....	39
3.1.2 ความเชื่อถือได้ในคำรับสารภาพ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.3 การรับสารภาพในชั้นพิจารณา.....	55
3.1.4 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ.....	67
3.2 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายของ ต่างประเทศ.....	78
3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	78
3.2.2 ประเทศอังกฤษ.....	85
3.2.3 ประเทศฝรั่งเศส.....	91
4. บทวิเคราะห์.....	103
4.1 ปัญหาความจำเป็นและเหมาะสมของเจตนารมณ์ในการบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรก.....	108
4.2 ปัญหาความเหมาะสมของการกำหนดอัตราโทษในความผิดที่รับสารภาพ ตามมาตรา 176 วรรคแรก.....	112
4.3 ปัญหาความเหมาะสมสำหรับการใช้ดุลยพินิจในการชั่งน้ำหนักพยาน หลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย.....	120
4.4 ปัญหาการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ.....	123
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	129
5.1 บทสรุป.....	129
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	147
ก บันทึก เรื่อง การดำเนินคดีอาญา โดยรวดเร็วและรวบรัด.....	148
ข บันทึก เกี่ยวกับการไม่ต้องนำพยานมาสืบในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ.....	153
ค บันทึก การรับสารภาพของจำเลยในกฎหมายต่างประเทศ.....	160
ประวัติผู้เขียน.....	163

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“คำรับสารภาพของจำเลย เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด”¹ เพราะในทางทฤษฎีและจิตวิทยารวมถึงวงการศาสนา เชื่อว่าหากผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นปรปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเองแล้วก็น่าเชื่อว่าถ้อยคำเหล่านั้นจะต้องเป็นจริง² ด้วยความเชื่อในหลักการดังกล่าวนี้เองว่าเมื่อจำเลยยอมรับสารภาพแล้วน่าจะเชื่อได้ว่าเขาคงเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง มิเช่นนั้นคงไม่ยอมรับสารภาพในความผิดซึ่งมีโทษในทางอาญาอันเป็นผลร้ายต่อตนเอง จึงเป็นที่มาของหลักการยอมให้รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลเพื่อลงโทษจำเลยได้ ดังที่บัญญัติไว้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ความว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มีความเชื่อในหลักการที่ว่า คำรับสารภาพของจำเลยสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ จึงได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการรับฟังคำรับสารภาพเพื่อลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาที่ปรากฏในปัจจุบัน ไม่ได้สะท้อนซึ่งความจริงเสมอไป มีหลายกรณีที่ปรากฏผู้ตั้งทวงว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยที่ไม่ได้

¹ จาก รวบรวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาฎหมายลักษณะพยาน ของศาสตราจารย์จิตติ ติงศภักดิ์ (น. 425), โดย สมชาย รัตนชื่อสกุล, 2546, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2546 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.

² จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 132.

กระทำความคิดจริง เป็นเพราะไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี ขอมรับสารภาพผิดแทนผู้อื่น ถูกจ้างให้รับสารภาพผิดแทนผู้อื่น หรือถูกบีบบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เป็นต้น ดังนั้นความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพดังกล่าวที่ว่า “คำรับสารภาพของจำเลย เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะไม่มีผู้ใดจะพูดในสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อตนเอง” ในความเป็นจริงแล้วหาใช่เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดแต่อย่างใดไม่ แต่ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าสงสัยอย่างยิ่งที่ศาลสมควรจะเข้ามาถ่วงถ่วงและค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพอีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของไทย ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งมุ่งเน้นที่ความร่วมมือกันค้นหาความจริงในเนื้อหา ศาลจึงต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหาด้วยตนเอง ศาลจะวางเฉยแล้วปล่อยให้เป็นเรื่องของคุณความในคดีที่จะพิสูจน์ความจริงเองไม่ได้ ดังคำกล่าวของ J.L. Sauron ที่ว่า “Deux demi-vérités ne feront pas une vérité entière” (ความจริงเพียงครึ่งเดียวทั้งสองไม่ก่อความจริงทั้งหมด)³ เพื่อหาตัวผู้กระทำความคิดที่แท้จริง แล้วนำตัวผู้นั้นมาลงโทษหรือปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม อันเป็นการรักษาความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม อันเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนได้ว่าความชอบธรรมที่บุคคลพึงดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองจากรัฐ⁴

อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย จะเชื่อในคำรับสารภาพว่าสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ก็ตาม แต่ในครั้งที่มีการบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรกเป็นครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478)⁵ ก็ยังมีความกังวลในความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพอยู่เช่นเดียวกัน จึงได้บัญญัติในลักษณะที่ให้เป็นดุลยพินิจของศาลสำหรับคดีที่มีอัตราโทษไม่สูงนัก

³ จาก *ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 119), โดย ปกป้อง ศรีสนิท, 2552, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2552 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.

⁴ จาก *คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร* (น. ก-ง), โดย สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2540, กรุงเทพฯ: นิติธรรม. ลิขสิทธิ์ 2540 โดยสำนักพิมพ์นิติธรรม.

⁵ “บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ไม่ปรากฏในร่างขั้นต้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ค.ศ. 1930-1934) แต่กรรมการไทยแห่งคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรที่พิจารณากฎหมายนี้ (ค.ศ. 1935) เสนอขึ้น โดยอาศัยข้อเท็จจริงว่าเป็นวิธีปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้ และว่าเป็นการสมควรจะคงมีบทบัญญัติไว้ในประมวลใหม่” (จาก *บันทึกเกี่ยวกับการไม่ต้องนำพยานมาสืบในกรณีที่ยอมรับสารภาพ*, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

กับที่บังคับให้ศาลห้ามใช้ดุลยพินิจ โดยจะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพเสมอในคดีที่มีอัตราโทษสูง กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) มาตรา 176 บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” แต่การแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ในปี พ.ศ. 2499 (ซึ่งมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน) นั้น กลับเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ไปเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น⁶ จึงทำให้ลักษณะของการกำหนดอัตราโทษในความผิดที่จำเลยรับสารภาพอันเป็นเกณฑ์ที่ศาลจะต้องถ่วงถอยและตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริงในคำรับสารภาพโดยการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพเสียก่อนที่จะพิพากษาลงโทษนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ มาตรา 176 (แก้ไขปี พ.ศ. 2499) บัญญัติว่า “คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” ซึ่งกรณีเกี่ยวกับมาตรา 176 วรรคแรกในปัจจุบัน ได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 202/2536 วินิจฉัยไว้ว่า “คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท โดยไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ การที่ศาลลงโทษจำคุก 6 ปี ลดแล้วเหลือ 3 ปี เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องรับ มิใช่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์”

⁶ “คณะกรรมการอาชญากรรมวิจัยมีมติว่า ในการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดบางประเภทที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่น พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคในภาวะคับขันฯ ซึ่งในบางกรณีที่จำนวนของกลางมีเพียงเล็กน้อย และส่วนมากจำเลยมักรับสารภาพ แต่ตามบทบัญญัติของมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นเหตุให้ศาลต้องเสียเวลาในการดำเนินคดีและเป็นการก่อความเดือนร้อนให้แก่จำเลยอีกด้วย จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะได้แก้ไขความมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า ถ้าจำเลยรับสารภาพก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล ควรจะให้โจทก์สืบพยานหลักฐานประกอบหรือไม่” (จาก *บันทึกกรรมการประชุม เรื่อง การดำเนินคดีอาญาโดยรวดเร็วและรวดเร็ว*, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา; หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499; พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (และบันทึกประกอบ)).

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้ว่ากฎหมายได้บัญญัติบังคับให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานของโจทก์เพื่อประกอบคำรับสารภาพของจำเลยไว้ด้วย แต่ก็จำกัดเฉพาะคดีในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไว้ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ส่วนคดีในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี หรือไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ ไม่ว่าจะมีความผิดโทษขั้นสูงมากสักเพียงไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบด้วย แต่ปล่อยให้เป็นการใช้อำนาจของศาลในการใช้ดุลยพินิจพิพากษาลงโทษจำเลยที่รับสารภาพได้โดยไม่ต้องสืบพยานก็ได้⁷

จากการพิจารณาฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ปรากฏว่าความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ที่จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ได้แก่ ความผิดดังต่อไปนี้

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-10 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 122 วรรคหนึ่ง มาตรา 124 วรรคสอง มาตรา 128 และมาตรา 129 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 246 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 312 ทวิ (1) ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง และมาตรา 336 วรรคสี่ ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 วรรคสาม

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา ตามมาตรา 250 และมาตรา 252 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 280 (1) มาตรา 282 วรรคสาม และมาตรา 283 วรรคหนึ่ง ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 303 วรรคสาม ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 317 วรรคสาม

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10-15 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคสาม และมาตรา 339 ทวิ วรรคหนึ่ง ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 วรรคหนึ่ง

⁷ จาก คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) (น. 341), โดย ชานิศ เกศพิทักษ์, 2556, กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา. ลิขสิทธิ์ 2556 เนติบัณฑิตยสภา.

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10-20 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคสี่ และมาตรา 339 ทวิ วรรคสอง ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 ทวิ วรรคหนึ่ง

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 12-20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 109 วรรคสาม และมาตรา 110 วรรคสี่ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 วรรคสอง

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 15-20 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคห้า และมาตรา 339 ทวิ วรรคสาม

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 16-20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 108 วรรคสี่

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปดังกล่าวข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกในอัตราที่สูง กล่าวคือ เป็นความคิดที่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปี 15 ปี และ 20 ปี แต่ในขณะที่ อีกหลายฐานความคิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (มีแต่อัตราโทษจำคุกขั้นสูง) หรือในความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี แม้จะเป็นความคิดที่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปี หรือมากกว่านั้น ซึ่งเป็นความคิดที่มีอัตราโทษสูง เช่นเดียวกัน กฎหมายกลับไม่ได้กำหนดให้ศาลต้องตรวจสอบความจริงโดยการรับฟังพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในมาตรฐานเดียวกันแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่น

(1) ความคิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 10 ปี กล่าวคือ

ความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 115 วรรคสอง ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 123 มาตรา 124 วรรคหนึ่ง มาตรา 125 มาตรา 127 วรรคหนึ่ง มาตรา 128 และมาตรา 129 ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ตามมาตรา 131 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 161 และมาตรา 166 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา 209 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 245 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 278 และมาตรา 279 วรรคหนึ่ง ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 291 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 302 วรรคสาม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 360 ทวิ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดขึ้นอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 237 ความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา 297 ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 126 และมาตรา 129 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 152 มาตรา 153 และมาตรา 157 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดขึ้นอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 238 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์และตั๋ว ตามมาตรา 255 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามมาตรา 266 ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 269/4 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 282 วรรคหนึ่ง และมาตรา 284 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 303 วรรคสอง ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สิน ตามมาตรา 338

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามมาตรา 135/2 และมาตรา 135/3 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 140 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 204 วรรคสอง ตามมาตรา 210 วรรคสอง มาตรา 211 มาตรา 212 และมาตรา 213 ความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา 298 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 318 วรรคหนึ่ง มาตรา 319 และมาตรา 320

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 269/3 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 312 ทวิ วรรคหนึ่ง ความผิดฐานลักทรัพย์และชิงทรัพย์ ตามมาตรา 335 วรรคสี่ มาตรา 335 ทวิ วรรคหนึ่ง และมาตรา 336 วรรคสาม

(2) ความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 15 ปี กล่าวคือ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 279 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ตามมาตรา 130 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามมาตรา 181(2) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 244

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 112 ความผิดต่อความมั่นคงของ

รัฐภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 114 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 282 วรรคสอง ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 290 วรรคหนึ่ง ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 317 วรรคหนึ่ง มาตรา 318 วรรคสาม และมาตรา 320 วรรคสอง

(3) ความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 20 ปี กล่าวคือ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 290 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึง 20 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง และมาตรา 277 วรรคหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ความผิดดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่ไม่ได้กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำ หรืออัตราโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปีก็ตาม แต่ก็เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกชั้นสูงในระดับเดียวกันกับความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้รับการพิจารณากลับกรองจากศาลในมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณาเปรียบเทียบในอีกลักษณะหนึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-10 ปี เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดต่อ “ทรัพย์” กฎหมายกำหนดให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกชั้นสูงในระดับเดียวกัน อีกทั้งลักษณะการกระทำความผิดยังมีความฉรรมณ์เนื่องจากการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายคือ “ร่างกาย” กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลกลับกรองความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง กับความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 15 ปี หรือ 20 ปี เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรา 290 มีความฉรรมณ์มากกว่าเนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย คือ “ชีวิตและร่างกาย” และมีอัตราโทษจำคุกชั้นสูงที่สูงกว่าด้วยซ้ำ แต่กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลกลับกรองความถูกต้องของคำรับสารภาพแต่อย่างใด เป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ที่ใช้จำนวนอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดที่ศาลสมควรจะต้องกลับกรองความถูกต้องของคำรับสารภาพ

เสียก่อน โดยไม่พิจารณาถึงอัตราโทษขั้นสูง หรือความจรรยาบรรณของความผิดประกอบด้วยนั้นยังไม่มี ความเหมาะสมเพียงพอตนเอง

นอกจากนี้ แม้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก กรณีจำเลยรับสารภาพในข้อหาที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี ไม่ได้บังคับศาลที่จะต้องเชื่อในคำรับสารภาพของจำเลยเสมอไป⁸ หากศาลมีความสงสัยในคำรับสารภาพของจำเลย ศาลอาจจะสืบพยานเพิ่มเติมได้เองตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 แต่ในความเป็นจริงแล้ว การสืบพยานเพิ่มเติมโดยการ ใช้อำนาจตามมาตรานี้เกิดขึ้นไม่มากนัก ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลา การ บทบัญญัติ ข้อ 9 บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถาม พยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียก พยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมี กฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” ด้วยเหตุนี้เอง ศาลจึงค่อนข้างวางตนเป็นกลางและ ระมัดระวังตนเป็นพิเศษ โดยปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของคู่ความเป็นหลัก⁹ จะมีก็แต่ เพียงการสั่งให้สืบเสาะพฤติกรรม ความประพฤติและภูมิหลังความเป็นมาของจำเลยหลังจากที่รับ สารภาพแล้ว เพื่อประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า เหตุผลของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรกในปี พ.ศ. 2499 ที่ต้องการจะให้คดีเสร็จไปจากศาลได้โดยรวดเร็ว นั้น ได้บิดเบือนไปจากวัตถุประสงค์ เดิมในครั้งที่ยกร่างมาตรา 176 ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 ไปโดยสิ้นเชิง ทำให้การบัญญัติ กำหนดอัตราโทษอันเป็นเกณฑ์ที่ศาลจะต้องตรวจสอบและค้นหาความจริงในคำรับสารภาพก่อนที่ จะพิพากษาลงโทษเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้ความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกที่สูงใน หลายกรณีกลับไม่อยู่ในเงื่อนงำที่กฎหมายบังคับให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นประกอบด้วย แต่อย่างใด ทั้งที่เป็นความผิดที่ร้ายแรงและมีโทษสูงในระดับเดียวกันหรือมากกว่า ประกอบกับโทษ จำคุกถือว่าเป็นโทษทางอาญาที่ร้ายแรง เนื่องจากเป็นโทษที่กระทบต่อเสรีภาพและชีวิตของมนุษย์ คนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความคิดที่มีอัตราโทษสูง การที่ศาลจะพิพากษาลงโทษดังกล่าวจึงยัง

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 และคำพิพากษาฎีกาที่ 2484/2520

⁹ จาก *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 112), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมควรต้องใช้ความไตร่ตรองให้มากเพื่อมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องรับบาปเคราะห์ หรือแม้แต่เป็นกรณีที่ จำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจก็ตาม ศาลก็ยังไม่ควรเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง ศาลควรทำหน้าที่ตรวจสอบและค้นหาความจริงโดยรอบคอบเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเร่ง พิจารณาพิพากษาคดีเพื่อมิให้คดีค้าง ศาลก็จะมองข้ามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาขึ้นไปไม่ได้¹⁰ ดังภาษิตกฎหมายที่กล่าวไว้ว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าเอาคนไม่ผิดคนเดียวมาลงโทษ”¹¹ แต่ ในทางปฏิบัติ ก่อนจำเลยให้การในชั้นพิจารณา ศาลจะอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และเมื่อ จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลว่าเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัคร ใจ หรือเป็นคำรับสารภาพที่มีข้อต่อสู้ในตัว¹² ก็มักจะนำไปสู่การพิพากษาลงโทษจำเลยต่อไป กรณี ดังกล่าวจึงเป็นเพียงการตรวจสอบที่มีลักษณะเป็นการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ¹³ ไม่ใช่การ ค้นหาความจริงในทางเนื้อหาของคำรับสารภาพว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่รับสารภาพ หรือไม่แต่อย่างใด ดังนั้น การลงโทษผู้บริสุทธิ์เพราะยังมิได้ทำหน้าที่ในการพยายามค้นหาความ จริงในเนื้อหาอย่างเพียงพอแล้ว ย่อมเป็นผลร้ายต่อความน่าเชื่อถือและความศรัทธาของสังคมต่อ กระบวนการยุติธรรมในที่สุด บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรกในปัจจุบันจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ ทำให้ศาลมิได้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพอย่างเพียงพอก่อนพิพากษา ลงโทษในความผิดที่ร้ายแรงเท่าที่ควร จนอาจเป็นเหตุให้ลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งย่อม ไม่อาจผดุงความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นต่อสังคมที่คาดหวังว่ากระบวนการยุติธรรมจะสามารถนำตัว ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมได้

¹⁰ จาก *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 69), โดย คณิต ฌ นคร, 2555, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2555 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

¹¹ จาก “ขกประโยชน์แห่งการสงฆ์ให้จำเลย,” โดย บัญญัติ สุชีวะ ก, 2507, *คูลพาท*, 11 (9), น. 2.

¹² จาก *คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา* (น. 88), โดย สุรชัย เขาวลิต, 2552, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2552 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹³ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 25-28). เล่มเดิม.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพ ความสัมพันธ์ของระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา รูปแบบและวิธีการ เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เจตนารมณ์และความเหมาะสมของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก และผลกระทบของกฎหมายที่มีต่อบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ
4. เพื่อหาแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ให้เหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของไทย ศาลมีหน้าที่จะต้องค้นหาความจริงในเนื้อหา ประกอบกับปัญหาความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาที่ปรากฏในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า คำรับสารภาพไม่ได้แสดงว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงเสมอไป ดังนั้น การรับสารภาพในความคิดที่มีโทษร้ายแรงจึงควรได้รับการถ่วงดุลอย่างรอบคอบจากศาลมากขึ้นก่อนที่จะใช้ดุลยพินิจลงโทษ ซึ่งการกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ในความคิดที่จำเลยรับสารภาพตาม มาตรา 176 วรรคแรก ที่บัญญัติให้ศาลต้องถ่วงดุลคำรับสารภาพโดยการรับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบก่อนลงโทษนั้น ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ ไม่ครอบคลุมอีกหลายฐานความผิดที่ร้ายแรงและมีอัตราโทษที่สูงกว่า จึงอาจทำให้ศาลลงโทษจำเลยโดยที่ยังไม่ได้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาอย่างเพียงพอ และการที่กฎหมายกำหนดให้ศาลรับฟังพยานโจทก์จนกว่าจะ “พอใจ” ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงในความคิดที่มีอัตราโทษสูง ยังไม่เหมาะสมเพียงพอและไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ที่กำหนดให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก เพื่อให้ความคิดที่

จำเลยรับสารภาพที่ศาลจะต้องตรวจสอบและค้นหาความจริงมีความเหมาะสมมากขึ้น และเป็นไปตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา” จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยตามกฎหมายไทยว่ามีแนวคิดและวิวัฒนาการความเป็นมาอย่างไร รวมถึงจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ว่าการรับฟังคำรับสารภาพตามกฎหมายไทยมีความสอดคล้องกับระบบกฎหมายรวมถึงหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยในปัจจุบันหรือไม่ รวมถึงจะได้วิเคราะห์การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาตามกฎหมายของต่างประเทศด้วยว่ามีความเหมือนหรือต่างกับประเทศไทยมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้จะมุ่งศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำรับสารภาพของไทย ตามบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก อันเป็นกฎหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพว่าในปัจจุบันบทบัญญัติในมาตรานี้ได้เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ไปและทำให้บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพถูกมองข้ามหรือลดความสำคัญลงไปหรือไม่ และจะได้วิเคราะห์ว่าการบัญญัติให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ประกอบกับคำรับสารภาพเฉพาะในข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น และการบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ จนกว่าจะ “พอใจ” ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ รวมถึงจะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพว่าเป็นเช่นไร ทั้งนี้ จะยกตัวอย่างและวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาสำคัญ ๆ ของไทยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

1.5 วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการวิจัยแบบค้นคว้าเอกสาร โดยมีการค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คำรากรกฎหมาย บทความ วารสาร เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง

ของประเทศไทยและต่างประเทศ การค้นคว้าจากเอกสารรายงานการประชุมที่ใช้ประกอบการยกร่างกฎหมายจากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อมูลทางสื่ออินเทอร์เน็ต การศึกษาวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามพูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษา โดยศึกษาข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อบรรลุผลแห่งข้อสรุปสุดท้าย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อทราบและเข้าใจ แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพ ความสัมพันธ์ของระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย
2. เพื่อทราบและเข้าใจ ความแตกต่างของการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา รูปแบบและวิธีการเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพตามกฎหมายไทยกับกฎหมายของต่างประเทศ
3. เพื่อทราบและเข้าใจ เจตนารมณ์และความเหมาะสมของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก และผลกระทบของกฎหมายที่มีต่อบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ
4. เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ให้เหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย

บทที่ 2

แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพ และความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพ ในคดีอาญาของไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับ “คำรับสารภาพ” อันเป็นที่มาของการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย รวมถึงจะได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีตามกฎหมายและในทางปฏิบัติของประเทศไทยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยหรือไม่เพียงใด

2.1 แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญา

2.1.1 แนวคิดและวิวัฒนาการโดยทั่วไป

“การรับสารภาพ” นั้น มีมาตั้งแต่ยุคตะวันออกโบราณ ซึ่งการรับสารภาพว่ากระทำความผิด ได้ถูกอ้างไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับดั้งเดิม (Old Testament)¹⁶ แนวความคิดเกี่ยวกับคำรับสารภาพของชาวคริสเตียน เห็นว่า คำรับสารภาพต่อ “พระเจ้า” ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีอำนาจ เป็นพิธีกรรมและเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่โบสถ์ชักชวนให้บุคคลรับสารภาพเพื่อขจัดความชั่วโบสถ์ในสมัยนั้นจึงเป็น “ศาลสำหรับการสำนึกผิด”¹⁷ และถือว่า คำรับสารภาพเป็นสิ่งจำเป็น

¹⁶ กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ (น. 145). เล่มเดิม.

¹⁷ จาก หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 16), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลพ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพื่อที่จะได้รับการอภัยโทษ¹⁸ ซึ่งประเพณีเกี่ยวกับการรับสารภาพความผิด ยังได้สืบทอดมาถึงในสมัยปัจจุบันและปรากฏหลักฐานอยู่ในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับใหม่ด้วย (New Testament)

การรับสารภาพบาปและการสำนึกผิดในทางศาสนาดังกล่าวนี้ ตามประเพณีของโรมันคาทอลิก ถือเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 เป็นต้นมา และต่อมาในปี ค.ศ. 1215 การรับสารภาพบาปถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยไม่จำเป็นต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณะ ประเพณีการรับสารภาพผิดจึงเป็นที่นิยมกระทำด้วยความเต็มใจอย่างแพร่หลายในบรรดาชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก รวมไปถึงนิกายอื่น ๆ ด้วยนอกจากนี้ การรับสารภาพยังปรากฏให้เห็นในประเทศจีนและอินเดียโบราณ รวมทั้งยังเป็นที่ยอมรับตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล โดยจะถือปฏิบัติเฉพาะในหมู่คณะสงฆ์ที่เรียกว่า “การปลงอาบัติ” ซึ่งพระสงฆ์มีหน้าที่ต้องสารภาพการกระทำที่เป็นการผิดพระวินัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อพระภิกษุรูปอื่น ๆ ทุกวัน ซึ่งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความละอายต่อบาปและการแก้ไขการกระทำผิดของคณะสงฆ์ในลักษณะของการปลงอาบัตินี้ ได้ถ่ายทอดมาสู่เหล่าฆราวาสที่เคยผ่านการบวชเป็นพระภิกษุด้วย¹⁹

ด้วยเหตุที่คำรับสารภาพในทางศาสนา เกิดจากความเชื่อของผู้นับถือศาสนาที่ต้องการจะสารภาพบาปที่ตนเคยกระทำผิดมา เพื่อต้องการจะได้รับการอภัยและถือเป็นการปลดปล่อยทุกข์จากใจของพวกเขาหลังจากที่รับสารภาพความผิดแล้ว คำรับสารภาพในทางศาสนาจึงมักจะมาจากความสมัครใจและมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากมาจากแรงผลักดันทางจิตใจและศีลธรรมที่เป็นตัวขับเคลื่อนจิตสำนึกในทางใฝ่ดีของผู้รับสารภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า คำรับสารภาพบาปในทางศาสนาในอดีตถือเป็นที่มาและเป็นบ่อเกิดสำคัญของหลักการยอมรับให้มีการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานในเวลาต่อมานั่นเอง²⁰

จากแนวคิดของการรับฟังคำรับสารภาพความผิดในทางศาสนาในอดีตดังกล่าวมาข้างต้น ในเวลาต่อมาได้พัฒนาเป็นการรับฟังคำรับสารภาพในทางกฎหมาย กลายมาเป็นกฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำรับสารภาพ ซึ่งมีวิวัฒนาการดังนี้

¹⁸ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ”. หน้าเดิม.

¹⁹ แหล่งเดิม. หน้า 145-146.

²⁰ แหล่งเดิม. หน้า 146.

กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพของประเทศ Common law จะให้ความสำคัญกับหลักการ 2 ประการ คือ “หลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่ปรักปรำตนเอง” (The privilege against self-incrimination) และ “หลักการห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพที่เกิดจากความไม่สมัครใจ” (Involuntariness)²¹ โดยทั้งสองหลักการดังกล่าวมีที่มาดังนี้

“หลักการห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพที่เกิดจากความไม่สมัครใจ” (Involuntariness) สืบเนื่องมาจากยุคจักรวรรดิโรมัน (Roman Empire) ที่กระบวนการพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง รวมถึงคำรับสารภาพเพื่อใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากการใช้วิธีการทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหาทั้งสิ้น²² ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ถึง 18 ประเทศทั้งหลายในยุโรปที่รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน ได้ยอมรับเอาหลักกฎหมายว่าด้วยการทรมาน (Law of Torture) มาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพโดยใช้วิธีการทรมานร่างกาย²³ และคำรับสารภาพที่ได้มาไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดนั้น ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา²⁴ ซึ่งหลักการนี้ได้รับการยอมรับแพร่หลายในช่วงเวลาดังกล่าวทั้งในกลุ่มประเทศที่ได้รับเอาหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 ในประเทศอังกฤษจะมีการจัดตั้งศาล Star Chamber ขึ้นเพื่อตรวจสอบและป้องกันมิให้คำรับสารภาพนั้นได้มา

²¹ From *A peculiar privilege in historical perspective: The right to remain* (p. 313), by Albert W. Alschuler, 1996. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²² From *The admissibility of confession in criminal matters* (p. 13), by Fred Kaufman, 1974. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²³ “กฎหมายว่าด้วย การทรมาน (The Torture Law) จะถูกประยุกต์ในกรณีที่ครบองค์ประกอบเหล่านี้ (1) กรณีที่เป็นความผิดที่จะมีคำรับสารภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการทรมาน (2) คำรับสารภาพที่ได้มาจากการทรมาน จะถูกรับฟังเมื่อมีความชัดเจนดุจดังเสียงตะวันยามเที่ยงคืน (3) กรณีที่คำรับสารภาพไม่ชัดเจนพอต้องมีพยานอย่างน้อย 1 คนยืนยันพฤติการณ์การกระทำความผิด และ (4) หากไม่มีคำรับสารภาพ พยานอย่างน้อยสองคนเป็นสิ่งที่จำเป็น” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²⁴ From *The Australian & New Zealand of Criminalology* (p. 13), by Allen A. Bartholomew, 1980. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

โดยใช้กำลังทรมานก็ตาม²⁵ แต่การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานก็ไม่ได้มีข้อจำกัดใด ๆ แต่ศาลจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีคุณค่าและมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ โดยไม่ได้คำนึงว่าจะได้มาจากการทรมานหรือไม่²⁶ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดการปฏิรูประบบกฎหมายทั้งในประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส โดยมีสาระสำคัญคือ ยกเลิกกระบวนการสอบสวนและทรมานผู้ต้องหาในที่สุด หูลับตา เป็นการสอบสวนโดยตำรวจอย่างเปิดเผยโดยใช้วิทยาศาสตร์ค้นหาตัวผู้กระทำความผิด เช่น การพิสูจน์รอยนิ้วมือ การซักถามพยานต่าง ๆ นับเป็นก้าวสำคัญทางประวัติศาสตร์กฎหมายวิธีพิจารณาความที่เปลี่ยนจากยุคศาสนาเป็นยุคกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งได้เชื่อมโยงมาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการรับสารภาพของผู้ต้องหาด้วย การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาตามแนวคิดของสมัยนี้มุ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยไม่จะต้องเนื้อตัวของผู้ต้องหาเลย หากแต่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากภายนอกเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา คำรับสารภาพตามระบบกฎหมายใหม่จึงลดความสำคัญลงไปมาก โดยถือว่าคำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่พยานเด็ดขาดอันมีผลถึงกับใช้ลงโทษจำเลยได้ตั้งสมัยก่อน²⁷ ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 นี้ ประเทศอังกฤษจึงได้ห้ามการทรมาน หรือการใช้สภาวะกดดัน รวมทั้งการใช้กลอุบายในการโกหกของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งหากฝ่าฝืนคำรับเหล่านั้นก็อาจจะถูกตัดออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน²⁸ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้หมั่นอยู่บนพื้นฐานของ หลักความสมัครใจ และหลักความน่าเชื่อถือ (Voluntariness and Trustworthiness) ซึ่งต่อมาได้รับการยอมรับจากกลุ่มประเทศ Anglo-American ซึ่งตามหลักการนี้ คำรับสารภาพที่น่าเชื่อถือเท่านั้นที่ถือว่ามีคุณค่า แต่ถ้าคำรับสารภาพที่ได้มาจากการล่อลวง เช่น การให้ความหวัง

²⁵ From *Criminal Justice* (p. 153), by A. Fagin, 2005, (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

²⁶ From *The Psychology of Confession: A Review of the Literature and Issues*, 5 *J. Am. PSYCHOLOGICAL SOC'Y* (p. 36), by Saul M. Kassir, 2004. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

²⁷ จาก “คำรับสารภาพขึ้นสอบสวน,” โดย ชีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ์, 2538, *วารสารอัยการ*, 18 (206), น. 128.

²⁸ *Criminal Justice*. Loc.cit. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

การทรมาน หรือด้วยวิธีการอื่นใดอันไม่สมควร คำรับสารภาพนั้นเป็นคำรับสารภาพที่ไม่มีคุณค่าซึ่งศาลจะไม่รับฟัง

ส่วน “หลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่กล่าวถ้อยคำอันเป็นประปักษ์ต่อตนเอง” (The privilege against self-incrimination) ได้ถูกพัฒนาควบคู่มากับหลักความสมัครใจ มีที่มาสืบเนื่องมาจากการต่อต้านกฎหมายศาสนาสัมัยยุคกลางของยุโรป (Medieval European canon law) ซึ่งหลักนี้มีพื้นฐานมาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ไม่มีผู้ใดที่จะพูดในสิ่งที่จะเป็นประปักษ์กับตนเอง” (nemo tenetur seipsum prodere หรือ no one is bound to inform against himself) อันเป็นการโต้แย้งว่า จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องสาบานว่าตนจะบอกความด้วยความจริง โดยเฉพาะต่อคำถามที่อาจทำให้ตนต้องรับผิดในคดีอาญา ซึ่งหลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่ปรักปรำตนเองดังกล่าวนี้ได้ขัดแย้งกับหน้าที่ของชาวคริสต์ที่จะต้องไม่กล่าวเท็จ เพราะการกล่าวเท็จเป็นบาป อย่างไรก็ตาม ในทางศาลและศาสนาต่างมองว่า หน้าที่ที่จะไม่กล่าวเท็จมีความสำคัญกว่าเสมอมาจนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เลยทีเดียว²⁹

ต่อมาก่อนจะเริ่มต้นยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศาลส่วนใหญ่ได้ตั้งข้อระแวงสงสัยเกี่ยวกับคำรับสารภาพมากยิ่งขึ้น การยอมรับฟังคำรับสารภาพจึงเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งศาลจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นไปโดยความสมัครใจหรือไม่เป็นสำคัญ และต่อมาบางประเทศได้ยึดหลัก Procedural Due Process สำคัญยิ่งไปกว่าหลักความสมัครใจ ซึ่งหลัก Procedural Due Process นี้ได้พัฒนาขึ้นมาภายหลัง และค่อนข้างเป็นหลักที่แข็งตัวเกินไป เนื่องจากจะตัดคำรับสารภาพออกไปทันทีหากมีการละเมิดขั้นตอนการสอบสวนและการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยไม่คำนึงว่าคำรับสารภาพนั้นจะมีความน่าเชื่อถือและมีคุณค่าหรือไม่เพียงใด³⁰

อย่างไรก็ตาม หลักกฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำรับสารภาพ โดยส่วนใหญ่ศาลจะมุ่งพิจารณาว่า คำรับสารภาพนั้นมีความเชื่อถือเพียงใด กล่าวคือ คำรับสารภาพโดยสมัครใจอย่างแท้จริงนั้นน่าเชื่อถือเพราะว่าเป็นเสียงสะท้อนทางจิตใจฝ่ายคุณธรรมที่ต้องการสำนึกผิด³¹ อันเป็น

²⁹ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 149). เล่มเดิม.

³⁰ แหล่งเดิม.

³¹ From *The Psychology of Confession* (p. 183), by Erik Berggren, 1975, and *The Psychology of Confession: A Review of the Literature and Issues*, 5 *J. Am. PSYCHOLOGICAL SOC'Y* (p. 36), by Saul M.

แนวคิดที่ได้รับการยอมรับมาช้านานตั้งแต่โบราณกาลที่เชื่อว่าไม่มีมนุษย์คนใดจะกล่าวคำให้ร้ายตนเองนั่นเอง ประกอบกับการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความอ่อนวัยของผู้รับสารภาพ วิธีการที่ตำรวจใช้ในกระบวนการสอบสวน เพื่อพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่³² เป็นต้น

ในปัจจุบันคำรับสารภาพก็ยังเป็นเครื่องมือทรงพลังภาพของการบริหารกระบวนการยุติธรรมทั่วโลก³³ ดังกล่าวที่ว่า "คำรับสารภาพที่ได้ให้ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลย่อมมีน้ำหนักมากกว่าการพิสูจน์อื่นใด" (*confessio facta in judicio omni probatione majores* หรือ *A confession made in judicial proceedings is of greater force than all proof*)³⁴ ซึ่งนานาอารยประเทศต่างก็ไม่ได้ห้ามรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา แต่จะสร้างหลักประกันการได้มาซึ่งคำรับสารภาพขึ้นมาแทน³⁵ หลายประเทศจึงพิจารณาเพียงว่า คำรับสารภาพนั้น ผู้รับสารภาพให้โดยความสมัครใจหรือไม่ หากรับสารภาพด้วยความเต็มใจยอมให้นำเชื่อถือและมีความค่า สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เสมอ แต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มหลักประกัน (*due process of law*) โดยจะพิจารณาก่อนว่าวิธีการสอบสวนเพื่อได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นถูกละเมิดหรือไม่โดยไม่พิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใดเลย แต่เพื่อความมั่นใจว่า ผู้บริสุทธิ์จะไม่ถูกลงโทษ หรือมีความผิดพลาดให้น้อยที่สุด เกือบทุกประเทศจึงกำหนดหลักการที่ว่า คำรับสารภาพโดยคำพ้องจะอาศัยเป็นฐานในการพิพากษาลงโทษไม่ได้ รัฐจะต้องเสนอพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือ ศาลจึงจะลงโทษได้³⁶

Kassin, 2004. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 150).

³² “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 151). เล่มเดิม.

³³ From *Criminal Procedure in Germany, in Comparative Criminal Procedure* (p. 152), by Babara Huber, 1996. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 141).

³⁴ จาก *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณา การมีคำพิพากษาและคำสั่งในศาลชั้นต้น และอุทธรณ์ ฎีกา ฯลฯ มาตรา 172 ถึงมาตรา 267* (น. 68), โดย อนุวัติ ใจสมุทร, 2514, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. ลิขสิทธิ์ 2514 โดยสำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

³⁵ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 137). เล่มเดิม.

³⁶ แหล่งเดิม. หน้า. 137-138.

อย่างไรก็ตาม ในแต่ละประเทศมีมาตรการอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาไว้แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักเกณฑ์ตาม Miranda rule ในปี ค.ศ. 1966 ที่ประกาศเจตนารมณ์ว่า คำรับสารภาพ นอกจากไม่อาจได้มาโดยวิธีการทรมาน ข่มขู่ การสอบสวนที่ยาวนาน แล้วเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย ซึ่งได้กำหนดให้มีทนายในขณะสอบสวนด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาจะสละสิทธิ์ มิฉะนั้นคำรับข้อมไม่อาจรับฟังได้ ในขณะที่ประเทศแคนาดาได้กำหนด Canadian Charter of Rights and Freedoms ในปี ค.ศ. 1982 โดยประเทศแคนาดา มีความเชื่อว่าตัวผู้ต้องสงสัยเป็นแหล่งข้อมูลอันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ตำรวจจะต้องดำเนินการสอบปากคำอย่างเร่งด่วน ซึ่งปกติการได้คำรับสารภาพในแคนาดาจึงเกิดขึ้นเสมอ โดยที่ไม่มีทนายเข้าฟังการสอบสวนแต่อย่างใด

ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายชีวิตลอร์ รวมถึงประเทศอังกฤษ กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพมีความแตกต่างกันไป เช่น ในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน เกาหลี และญี่ปุ่น คำรับสารภาพมีความสำคัญมาก ๆ เช่นกัน³⁷ แม้ในปัจจุบันคำรับสารภาพจะไม่ถือว่าเป็น "queen of evidence" ดังเช่นในอดีตก็ตาม³⁸ หรือแม้ว่านักปราชญ์บางท่านจะเห็นว่าคำรับสารภาพมีจุดด้อยอย่างมากก็ตาม³⁹ ในประเทศเยอรมัน แม้ว่าคำรับสารภาพจะถูกพิจารณาเหมือนเป็นพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ แต่ระบบกฎหมายเยอรมันเองที่ให้อำนาจอิสระแก่ศาลในการพิจารณารับหรือไม่รับพยานหลักฐานก็ยังให้น้ำหนักแก่คำรับสารภาพมาก หากเป็นคำรับสารภาพที่มีคุณค่า ซึ่งบางครั้งรวมถึงกรณีที่ได้มาโดยขัดกฎหมายหรือหลักรัฐธรรมนูญ⁴⁰ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษที่ผู้พิพากษา

³⁷ แหล่งเดิม. หน้า. 142.

³⁸ “Russel ให้ความเห็นว่า คำรับสารภาพ มีคุณค่าสูงสุดและเป็นสิ่งที่ทำให้การพิสูจน์น่าเชื่อถือที่สุด เนื่องจากว่า มันเป็นการยุติธรรมที่จะสรุปว่า ไม่มีมนุษย์คนใด จะกล่าวถ้อยคำอันเป็นผลร้ายต่อตนเอง ถ้าถ้อยคำเหล่านั้นไม่เป็นความจริง” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 142).

³⁹ “Sir William Blackstone มีความเห็นตรงข้ามกับ Russel โดยกล่าวว่า ถ้อยคำรับสารภาพนั้น เป็นพยานหลักฐานที่อ่อนที่สุด และน่าสงสัยที่สุด” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 142).

⁴⁰ “ใน German Code of Criminal Procedure มาตรา 136a กำหนดให้ตำรวจต้องแจ้งสิทธิในการไม่พูด และกำหนดหน้าที่อีกหลายประการแก่ตำรวจในการดำเนินการตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น พยานที่มาจากการดักฟังจะถูกตัดออกไป เฉพาะกรณีที่เป็นการฝ่าฝืนร้ายแรงเท่านั้น เช่น การรับฟังพยานหลักฐานที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย

จะไม่ใช้บทตัดพยานหลักฐาน แม้ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาโดยขัดต่อประมวลระเบียบการ
ตำรวจเกี่ยวกับคดี (Codes of Practice) ที่ตราขึ้นภายใต้กฎหมาย Police and Criminal Evidence Act
of 1984 (PACE.) ก็ตาม⁴¹ เป็นต้น

2.1.2 แนวคิดและวิวัฒนาการตามกฎหมายไทย

วิธีพิจารณาความอาญาในสมัยก่อนนั้น ผู้ถูกกล่าวหาถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าผู้
ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ อันเป็นผลทำให้เจ้าพนักงานใน
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสมัยนั้นปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างทารุณโหดร้าย เช่น การ
ทรมานผู้ต้องหา การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีก็ใช้วิธีแสวงหาพยานหลักฐานเอามาจากตัวผู้ถูก
กล่าวหา ในการสอบสวนข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่เรียกว่า “คดีนกรบาล” จะใช้มาตรการบังคับพิเศษ
เพื่อให้ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหา หรือเพื่อให้ได้คำรับสารภาพ วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ⁴²
มักจะมาจากวิธีการทรมานต่าง ๆ อันได้แก่ (1) การเขียนถามโจรและจำคุกเพื่อไ้รับ⁴³ (2) การมัด
โยงคู่ความ ตบปากคู่ความ ทวนคนกลาง จำผู้ละเมิดกลางคัน จำชื่อคาผู้ขาดนัด จำชื่อผู้ไม่ลงเล็บ
สำนวน จำชื่อผู้ไม่ไปสืบ จำชื่อผู้ขัดหมาย มัดเช่าน้ำตากแดด ตบปากผู้อุทธรณ์เกินกำหนด มัดเช่าน้ำ
ตากแดดผู้ไม่ยอมทำผิด จำชื่อผู้ขาดนัด จำชื่อและทวนลูกความไม่ยอมแก้ความ ถับเสียงผู้ฟ้องให้ส่ง
ลูกสาว⁴⁴ (3) ตบปากลูกความเมื่อเถียง จำชื่อผู้ร้ายที่ยังไม่รับ⁴⁵ (4) เขียน 3 ยก นำตัวจำนำไว้ ณ ลูก

ร้ายแรงต่อประเทศชาติเยอรมัน หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนชาวเยอรมัน เป็นต้น” (จาก
“กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บท
บัญญัติ*, 63 (1), น. 143).

⁴¹ From *Judicial Discretion in Relation to Confessions*. 3 *Oxford J. of LEGAL STUD* (p. 222,250), by C.R.
Williams, 1983. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริ
พล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 143).

⁴² จาก “พยานตามกฎหมายเก่าสยาม,” โดย อุดม รัฐอมฤต, 2542, *วารสารนิติศาสตร์*, 29 (1), น. 134.

⁴³ จาก พระอัยการลักษณะโจรฯ มาตรา 27,28,29,31,34,35,36,41. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพ
ของผู้ต้องหา* (น. 16), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลิขสิทธิ์ 2527 โดย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁴ จาก กฎหมายลักษณะตระลาการ มหาศักราช 1900 มาตรา 8,17,20,21,31,37,39,41,48,52,54,67,89,109.
(อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

จำตากแดดผู้ขาดผัด⁴⁶ ซึ่งการใช้อาญาจารีตนครบาลดังกล่าวนี้ดำเนินการกับผู้ต้องหาในคดีเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก⁴⁷

ต่อมาสมเด็จพระมหาลวงราชบุรีได้ทรงมีพระราชดำริเห็นว่า หลักฐานในทางพิจารณาอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ย่อมอาศัยพยานหลักฐานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น การใช้อาญาจารีตนครบาลจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในกระบวนการพิจารณาได้มาก เพราะเหตุที่ผู้พิพากษาอาจพลั้งพลาดลงอาญาแก่ผู้ไม่มีผิดได้ และถ้อยคำที่ได้จากผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ว่าจะให้การด้วยประการใด ๆ ก็จะได้รับฟังเอาเป็นพยานหลักฐานอันต้องแท้ในทางยุติธรรมไม่ได้ เนื่องจากถ้อยคำเช่นนั้นอาจเป็นคำสัจจริงหรือเท็จซึ่งจะต้องกล่าวเพื่อให้พ้นทุกขเวทนาก็เป็นได้⁴⁸ อาญาจารีตนครบาลจึงได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2439⁴⁹ ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้บังคับต่อไปว่า “ห้ามมิให้ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดลงอาญาด้วยเครื่องเขียนเครื่องจำหรือเครื่องทรมานอย่างอื่นแก่ร่างกายผู้ต้องหว่าเป็นโจรสู้ร้าย เพื่อจะฟอกซึกเอาคำให้การด้วยประการหนึ่งประการใด ฯลฯ ในการที่จะพิพากษาคดีมีโทษนั้นให้ผู้พิพากษานั้นพิจารณาเอาตามหลักฐานและสักขีพยานบรรดามีในคดีนั้น ๆ ถ้าเห็นมีหลักฐานมั่นคงว่าผู้ต้องหาเป็นโจรสู้ร้าย ฯลฯ ก็ให้พิพากษาลงโทษไปตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน”⁵⁰

⁴⁵ จาก กฎหมายสามสิบหกข้อ จุลศักราช 1048 กฏ 7 และ 36. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁶ จาก พระราชกำหนดเกล้า จุลศักราช 1095 กฏ 4,6 และ 52. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁷ จาก *คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (น. 231-235), โดย นิติศาสตร์ไพศาลย์, 2502, กรุงเทพฯ.

⁴⁸ แหล่งเดิม. หน้า 233-234.

⁴⁹ จาก พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439) มาตรา 1. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁵⁰ *คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (น. 234). เล่มเดิม.

นับแต่วันที่พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 มีผลบังคับใช้นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้กระทำผิด อันมีผลทำให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะปฏิบัติกับผู้ถูกกล่าวหาตั้งผู้กระทำผิดมิได้ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขากระทำผิด คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการบังคับ ชูเชิญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือจูงใจ ด้วยประการใด ๆ อันมิชอบแล้วจะนำมาอ้างเป็นพยานหลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาคดีชั้นศาลมิได้ ดังในปัจจุบัน

สำหรับคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นพิจารณาของศาลนั้น ในวิวัฒนาการของกฎหมายพยานหลักฐานในยุคที่เรียกว่า "ยุคกฎหมาย" ได้มีการรับรองกันว่า คำรับสารภาพของผู้กระทำผิดในทางอาญา ถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และคำรับสารภาพตามปกติแล้วจะต้องเกิดจากการตั้งข้อถาม และซักเอาความจริงให้ประจักษ์จากปากคำของผู้รับสารภาพนั่นเอง⁵¹ ดังนั้น แต่เดิมการพิจารณาคดีทางอาญาของประเทศไทย เมื่อจำเลยรับสารภาพตามข้อกล่าวหา โดยมีได้ยกข้อต่อสู้หรือการยกเหตุบรรเทาโทษแล้วศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษได้โดยไม่ต้องฟังพยานหลักฐานอื่น ไม่ว่าจะมีความผิดประเภทใดก็ตาม⁵² ต่อมาศาลจะพิพากษาลงโทษได้โดยไม่ต้องฟังพยานหลักฐานอื่นมีแต่เฉพาะในความผิดที่มีที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ถ้าความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปแล้ว ศาลต้องฟังพยาน โจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงเสมอ⁵³ และต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 (ฉบับปัจจุบัน) ได้เปลี่ยนเป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้ศาลฟังพยาน โจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงก่อนมีคำ

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 238.

⁵² จาก คำบรรยายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 247 – 248), โดย วุฒิสาสตร์เนติญาณ. (2477). (อ้างถึงใน หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 48), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁵³ จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 598 วันที่ 10 มิถุนายน 2478)

พิพากษา⁵⁴ เป็นที่น่าสังเกตว่าศาลมักจะปฏิบัติเช่นนี้เสมอ แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะให้นำสืบพยานหลักฐานหรือไม่ก็ได้ก็ตาม⁵⁵

อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะพยาน ไม่มีการบัญญัติถึงการรับฟังคำรับสารภาพไว้ อย่างชัดเจน เพียงแต่บัญญัติไว้เป็นหลัก โดยทั่วไปสำหรับการรับฟังพยานหลักฐานทั้งหลายในคดีอาญา โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ ในการรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อ พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ความว่า

"พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ... "

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้อย่าง กว้างขวาง ทั้งในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เพียงแต่พยานที่ได้มานั้น ต้องไม่ได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ดังนั้น ในทางกฎหมายลักษณะพยาน คำรับสารภาพหรือคำกล่าวที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในคดีอาญา จึงถือว่ารับฟังได้⁵⁶ ทั้งนี้มาจากเหตุผลที่ว่า ผู้กล่าวไม่สมควรที่จะกล่าวคำใด ๆ ที่เป็นปรปักษ์ต่อตนเองและทำให้ตนเองต้องเสียหาย ดังนั้น การที่ผู้กล่าวได้กล่าวออกไปในทางที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ถือว่าการกล่าวที่เป็นความจริงที่ศาลสามารถรับฟังได้⁵⁷

⁵⁴ จาก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาตรา 11. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 126 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499)

⁵⁵ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น.49). เล่มเดิม.

⁵⁶ จาก "คำรับที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในทางอาญา," โดย จิตติ เจริญน้ำ, 2537, *วารสารอัยการ*, 17 (193), น. 29-35.

⁵⁷ "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ" (น.132). เล่มเดิม.

นอกจากนี้ ตามกฎหมายอาญาของไทยถือว่า คำรับสารภาพจัดอยู่ในลักษณะของการให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นเหตุบรรเทาโทษ⁵⁸ คำรับสารภาพที่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาลศาลจะลดโทษให้⁵⁹ แต่ถ้ารับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐานย่อมไม่ได้รับการลดโทษ⁶⁰ เนื่องจากการจำนนต่อหลักฐานถือว่าศาลมีข้อเท็จจริงพอฟังว่าผิดอยู่แล้วโดยไม่ต้องอาศัยคำรับสารภาพของจำเลย⁶¹ และคำรับสารภาพที่เป็นเหตุบรรเทาโทษถือเป็นเหตุส่วนตัว⁶² และใช้กับเฉพาะคดีที่กำลังพิจารณาอยู่เท่านั้น⁶³ และในกรณีข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคำรับสารภาพปรากฏว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดก็ไม่อาจนำมาเป็นเหตุบรรเทาโทษเพราะเมื่อการกระทำไม่เป็นความผิดก็ไม่อาจลงโทษได้อยู่แล้วนั่นเอง⁶⁴

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย

ก่อนที่จะวิเคราะห์ว่า การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีตามกฎหมายและในทางปฏิบัติของประเทศไทยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยหรือไม่เพียงใด⁶⁵ จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจถึงระบบกฎหมาย และหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาเสียก่อน ดังต่อไปนี้

⁵⁸ จาก คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (น. 823 – 833), โดย จิตติ ดิงศภัทย์, 2529, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ลิขสิทธิ์ 2529 โดยสำนักพิมพ์สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1209/2521, 1790/2521, 2548/2525

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 557/2471, 423/2472, 90/2476

⁶¹ จาก กฎหมายอาญา 1 (น. 259), โดย สง่า ลีนะสมิต, 2525, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ลิขสิทธิ์ 2525 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. และคำพิพากษาฎีกาที่ 7/2525

⁶² คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2477

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 305/2471

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2067/2514, 2765/2522

⁶⁵ โปรดดูในหัวข้อ 2.2.3 (หน้า 34-38).

2.2.1 ระบบกฎหมาย

การดำเนินคดีอาญาล้วนอยู่บนพื้นฐานของระบบกฎหมาย ซึ่งระบบกฎหมายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบคือ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน โดยระบบการดำเนินคดีทั้งสองรูปแบบได้รับการยอมรับทั้งประเทศต้นกำเนิดรวมทั้งประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายหมายต่างประเทศจนมีผู้กล่าวว่า ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนไม่ใช่เป็นเพียงแค่ Principle แต่เป็น Dogma ที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป⁶⁶ การแบ่งแยกความแตกต่างกันของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนนั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองที่ต่างกันในการพิจารณาแบ่งแยก หากพิจารณาจากแนวคิดของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ ก็จะมีคามเข้าใจในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนแบบหนึ่ง ในขณะที่กลุ่มประเทศซีวิลลอว์ ก็จะมีคามเข้าใจในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในทางที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหลักเกณฑ์ในการอธิบายระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมีมากมายหลายแบบ ตัวอย่างเช่น แนวคิด วิธีพิจารณา ที่มาของผู้พิพากษา ผู้เริ่มคดี⁶⁷ และระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาความจริงในทางคดี

2.2.1.1 ระบบกล่าวหา

แนวคิดของระบบกล่าวหา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา (Due process) ระบบกล่าวหาจะมีแนวคิดที่ว่า หากศาลวางตัวเป็นกลางและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ต่อสู้กันเต็มที่แล้ว ความจริงจะปรากฏมาให้เห็นเอง ดังนั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่เท่ากันพอที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่⁶⁸

1) วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา

วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ⁶⁹ ดังนี้

⁶⁶ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา. หน้าเดิม.

⁶⁷ แหล่งเดิม. หน้า 120-131.

⁶⁸ แหล่งเดิม. หน้า 122

⁶⁹ “เกณฑ์การแบ่งแยกระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนดังกล่าวปรากฏในตำราวิชาการฝรั่งเศส เช่น Serge GUINCHARD et Jacques, op.cit., 46, 53; Jean Pradel, Droit pénal général, op.cit., pp. 84-85 ; Jaques Borricand et Anne-Marie Simon, Droit pénal et Procédure pénale, 3e édition, Sirey, 2002, pp, 315, 380-381” (อ้างถึงในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 122), โดย ปกป้อง ศรีสนิท, 2552, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2552 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.)

(1) ระบบกล่าวหาที่มีวิธีพิจารณาแบบเปิดเผย (Procédure publique) วิธีพิจารณาแบบเปิดเผยนั้น ตรงข้ามกับวิธีพิจารณาโดยลับ (Secrète) ในระบบกล่าวหา ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะเข้าฟังการพิจารณา กระบวนการพิจารณาแบบเปิดเผยนั้นทำให้ประชาชนสามารถควบคุมองค์กรรมทั้งควบคุมการดำเนินคดี

(2) ระบบกล่าวหาที่มีวิธีพิจารณาด้วยวาจา (Procédure orale) หลักการดำเนินคดีด้วยวาจาเป็นผลมาจากการพิจารณาแบบเปิดเผย ในระบบกล่าวหาใช้การดำเนินคดีแบบเปิดเผย เมื่อการพิจารณาเป็นแบบเปิดเผย วิธีการเดียวที่จะทำให้ประชาชนผู้เข้าฟังการพิจารณารับทราบเนื้อหาสาระของคดีพร้อมกันนั้นคือการใช้วาจาในการดำเนินคดี

(3) ระบบกล่าวหาที่มีการพิจารณาแบบคู่พิพาท (Procédure contradictoire) หลักการนี้ต่อเนื่องมาจากสองหลักแรก กล่าวคือ เมื่อมีการพิจารณาแบบเปิดเผยและใช้วาจา ผู้ตัดสินจะวางตัวเป็นกลางและรับฟังฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาซึ่งวางตัวเป็นคู่พิพาทกัน

2) ที่มาของผู้พิพากษา

ในระบบกล่าวหาศาลที่ทำหน้าที่โดยมากจะไม่ใช้ผู้พิพากษาอาชีพ เนื่องจากระบบกล่าวหาที่มีแนวคิดจากการดำเนินคดีโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ดังนั้นระบบลูกขุนซึ่งเป็นประชาชนธรรมดาที่มีผู้พิพากษาอาชีพจึงถูกพัฒนาขึ้นมาจากระบบกล่าวหานี้ คำถามที่ใช้ถามจำเลยก็เป็นคำถามง่าย ๆ ที่มีใช้คำถามเชิงเทคนิคทางกฎหมายที่ซับซ้อน เช่น ถามว่า จำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จำเลยมีเจตนาหรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีลูกขุนในการพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหา ศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาชีพก็ยังทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาแต่จะไม่ร่วมออกเสียงด้วย

3) ผู้เริ่มคดีในระบบกล่าวหา

ผู้เริ่มคดีจะเป็นองค์กรอื่นที่มีศาลผู้ตัดสินคดี ผู้เริ่มคดีจะเป็น “ผู้กล่าวหา” หรือเรียกว่า Accusateur อาจกล่าวได้ว่าระบบกล่าวหายึดหลักการแยกอำนาจฟ้องคดีออกจากอำนาจตัดสินคดี (Principe de la séparation de la poursuite et du jugement) เพื่อเป็นหลักประกันอคติของผู้พิพากษา หากปล่อยให้ผู้พิพากษาศาลเป็นผู้เริ่มคดีด้วยตนเองแล้ว คงจะเป็นการยากที่ศาลจะยกฟ้องโดยให้เหตุผลว่าคำฟ้องของตนนั้นไม่มีน้ำหนัก และคงจะเป็นการยากยิ่งที่ผู้พิพากษาคณะเดียวกันนั้นจะยกฟ้องคดีที่ตนเริ่มฟ้องเองโดยให้เหตุผลว่าคำฟ้องของตนผิดพลาดหรือตนเข้าใจ

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายผิดในตอนแรก ระบบการแบ่งแยกอำนาจที่ออกจากอำนาจพิพากษาคดีแสดงให้เห็นถึงลักษณะของระบบกล่าวหา กล่าวคือ ศาลจะวางตนเป็นกลางในการดำเนินคดี ผู้เริ่มคดีจะต้องเป็นบุคคลอื่นที่มีไม่ใช่ศาลที่ตัดสินคดี ซึ่งอาจเป็นพนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย

4) ระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาความจริงในทางคดี

ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นการต่อสู้ของบุคคลสองฝ่าย ภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอนตายตัว โดยผู้พิพากษาจะวางตัวอย่างเคร่งครัด (Neutrality) ดังนั้น ผู้พิพากษาจึงมีดุลพินิจเกี่ยวกับการดำเนินคดีอย่างจำกัด ศาลจะไม่ริเริ่มค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง แต่ปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความที่จะเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้าสู้ เมื่อถึงขั้นสุดท้าย ศาลจะเป็นผู้ตัดสินไปตามกระบวนการหรือเนื้อหาแห่งพยานหลักฐานที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาล นอกจากนี้ คู่ความคู่ความจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน กล่าวคือ คู่ความฝ่ายที่กล่าวหาฟ้องร้องเพื่อให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดหรือเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการของกฎหมาย ในขณะที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อกล่าวหา ข้อเท็จจริงที่ศาลสรุปหรือรับฟังเป็นข้อยุติจึงอาจเป็นเพียงความจริงตามแบบพิธีเท่านั้น⁷⁰

5) การรับฟังคำรับสารภาพ

เนื่องจากระบบกล่าวหา ศาลจะวางตัวเป็นกลางและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ต่อสู้กันเต็มที่ ซึ่งคู่ความจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำเสนอต่อศาลเอง ดังนั้นเมื่อศาลเริ่มกระบวนการพิจารณา ศาลจะถามจำเลยด้วยคำถามว่าจำเลยยอมรับสารภาพหรือปฏิเสธ ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธก็จะดำเนินการสืบพยานกันต่อไป แต่หากจำเลยรับสารภาพ ศาลก็จะลงโทษจำเลยได้โดยไม่ดำเนินการสืบพยานกันอีก ดังนั้นในระบบดังกล่าว “การต่อรองคำรับสารภาพ” (Plea-bargaining) จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อหลีกเลี่ยงการพิจารณาสืบพยานแบบเต็มรูปแบบ⁷¹

⁷⁰ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 2), โดย อุคม รัฐอมฤต, 2555, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2555 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.

⁷¹ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 128). เล่มเดิม.

2.2.1.2 ระบบไต่สวน

แนวคิดของระบบไต่สวนตั้งอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะในการที่จะดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการป้องปรามอาชญากรรม (Crime control) ดังนั้นในระบบไต่สวน บทบาทของศาลจะมีมากในการถามพยานและค้นหาความจริง โดยศาลจะเป็นผู้นำความยุติธรรมมาให้กับคู่ความ

1) วิธีพิจารณาในระบบไต่สวน

วิธีพิจารณาในระบบไต่สวน ลักษณะสำคัญ 3 ประการที่แตกต่างจากระบบกล่าวหา ดังนี้⁷²

(1) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาด้วยลายลักษณ์อักษร (Procédure écrite) กระบวนการพิจารณาทำในสำนวนสอบสวน ซึ่งสำนวนดังกล่าวจะเสร็จสิ้นบริบูรณ์เมื่อมีการบังคับใช้โทษ

(2) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาแบบไม่เป็นคู่พิพาท (Procédure non contradictoire) สำนวนการสอบสวนจะดำเนินการฝ่ายเดียว (unilatérale) บทบาทของผู้ถูกไต่สวนที่ถูกดำเนินคดีจะเป็นลักษณะตั้งรับ (passive) กระบวนการทั้งหมดมีที่มาจากผู้ไต่สวน ดังนั้นจึงไม่มีคู่ความที่วางตัวเป็นคู่พิพาทกันต่อหน้าศาล ในวิธีพิจารณาจึงมีเพียงผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวนเท่านั้น

(3) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาลับ (Procédure secrète) กระบวนการพิจารณาลับของระบบไต่สวนสะท้อนให้เห็นบทบาทสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง กระบวนการไต่สวนจะไม่ดำเนินการในที่สาธารณะ ประการที่สอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการไต่สวนจะไม่ทราบอะไรมากนักถึงกระบวนการพิจารณาของผู้ไต่สวน พยานก็ไม่ทราบว่าศาลกำลังไต่สวนคดีอะไรและใครเป็นผู้ต้องหา เช่นเดียวกันกับผู้ต้องหาที่ไม่ทราบถึงข้อหาที่ศาลทำการไต่สวน

2) ที่มาของผู้พิพากษา

ในระบบไต่สวนจะใช้ผู้พิพากษาอาชีพ ลักษณะการดำเนินคดีในระบบไต่สวนจำเป็นต้องใช้ผู้พิพากษาอาชีพเพราะวิธีการไต่สวนนั้นใช้เทคนิคมากกว่าการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา การตั้งคำถามในการไต่สวนจึงไม่ใช่คำถามปกติ นอกจากนี้ศาลในระบบไต่สวนยังต้องค้นหาพยานหลักฐาน ความเป็นมืออาชีพอของผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม ระบบกล่าวหาบางแห่งก็ใช้ผู้พิพากษาอาชีพ เช่น ประเทศไทย แต่บางแห่งก็ใช้

⁷² แหล่งเดิม. หน้า 123.

ผู้พิพากษาผสมกัน เช่น ในศาลอาญาที่พิจารณาคดีโทษขั้นสูงในประเทศฝรั่งเศส ที่ใช้ทั้งผู้พิพากษาอาชีพร่วมกับลูกขุนที่มาจากประชาชนร่วมกันพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

3) ผู้เริ่มคดีในระบบไต่สวน

ผู้เริ่มคดีจะเป็นศาลไต่สวนเอง ดังสุภาษิตเก่าของฝรั่งเศสที่ว่า “Tout juge est procureur général” หรือ “ผู้พิพากษาทุกคนคือพนักงานอัยการ” ซึ่งหมายความว่า ผู้พิพากษาในระบบไต่สวนทุกคนสามารถเริ่มทำการไต่สวนคดีได้เองหากผู้พิพากษาพบการกระทำความผิด รวมทั้งผู้พิพากษาไต่สวนอาจเริ่มไต่สวนคดีจากคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย โดยไม่ต้องผ่านองค์กรที่มีอำนาจฟ้องคดีอย่างใดก็ได้ หลักการให้ผู้พิพากษาไต่สวนสามารถเริ่มคดีได้เองในฝรั่งเศสได้ถูกยกเลิกไปหมดแล้วเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1958 ดังนั้น ศาลฝรั่งเศสในปัจจุบันไม่อาจเริ่มคดีได้เอง โดยต้องให้อัยการหรือผู้เสียหายเป็นผู้เริ่มคดี แต่ศาลไต่สวนในฝรั่งเศสก็ยังคงใช้ระบบไต่สวนอยู่

4) ระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาคความจริงในทางคดี

ในระบบไต่สวนนั้น ศาลในระบบไต่สวนจะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวง ตัวอย่างเช่น ผู้พิพากษาไต่สวน (Judge d'instruction หรือ Investigating judge) ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งไต่สวนคดีบนพื้นฐานแนวคิดของระบบไต่สวนจะเป็นผู้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อพิสูจน์มูลฟ้องคดีอาญาว่าคดี มีมูลเพียงพอที่จะส่งฟ้องคดีต่อศาลตัดสินหรือไม่ โดยการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้พิพากษาไต่สวนนี้จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงทั้งทางฝ่ายผู้กล่าวหาและทางฝ่ายผู้ต้องหา นอกจากนี้ศาลไต่สวนยังทำหน้าที่อย่างเป็นทางการเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะที่พนักงานอัยการเป็นผู้ดูแลและในขณะเดียวกันก็จะดูแลประโยชน์ของผู้ถูกดำเนินคดีอำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานมีมากมาย ตัวอย่างเช่น การสอบปากคำผู้ต้องหา (Interrogatoires du mis en examen) การสอบปากคำผู้เสียหายและพยาน (Audition de la partie civile et des témoins) การคุมขังผู้ต้องหาระหว่างพิจารณา (Détention provisoire) การค้น (Perquisition) การยึด (Saisies) การออกหมายเรียกหมายจับ (Mandat de comparution ou Mandat d'amener) นอกจากนี้ หากศาลไต่สวนเริ่มดำเนินการไต่สวนคดีใด คู่กรณีก็ไม่มีภาระหน้าที่ใด ๆ หน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดจะอยู่ที่ศาลไต่สวน ศาลจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการค้นหา

ความจริงได้อย่างกว้างขวาง เป็นระบบวิธีพิจารณาและสืบพยานหลักฐานที่มุ่งการค้นหาความจริง เป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากระบบกล่าวหา

5) การรับฟังคำรับสารภาพ

เนื่องจากศาลในระบบไต่สวนจะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานของฝ่ายผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหา ดังนั้น ในระบบไต่สวน แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลก็ยังคงต้องดำเนินการไต่สวนหาความจริงต่อไป เพื่อให้ได้ความจริงอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด อันสอดคล้องกับคำกล่าวของ J.L. Sauron ที่ว่า “Deux demi-vérités ne feront pas une vérité entière” (ความจริงเพียงครึ่งเดียวทั้งสองไม่ก่อความจริงทั้งหมด)⁷³ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาก็จะไม่เต็มรูปแบบเหมือนกับกรณีจำเลยปฏิเสธ⁷⁴

2.2.2 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา

การค้นหาความจริงในคดีอาญา คือ กระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ⁷⁵ จากการพิจารณาบทบาทของศาลและคู่ความในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำเข้ามาสู่การพิจารณา ทำให้สามารถแบ่งแยกรูปแบบของการค้นหาความจริงในคดีอาญาได้เป็น 2 ประเภท คือ การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ และการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา⁷⁶

2.2.2.1 การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ หมายถึง การที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงในลักษณะของการควบคุมกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การตรวจสอบว่าพยานหลักฐานของคู่ความนั้นยื่นต่อศาลโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และพยานหลักฐานที่น่าเสนอต่อศาลนั้นเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าจำเลยน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ เป็นต้น การค้นหาความจริงในทางรูปแบบดังกล่าวนี้ พยานหลักฐานอาจได้มาโดยการยอมรับของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการตกลง

⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 119.

⁷⁴ แหล่งเดิม. หน้า. 128.

⁷⁵ จาก “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร,” โดย กมลชัย รัตนสกววงศ์, 2539, *บทบัญญัติ*, 52 (1), น. 88.

⁷⁶ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (หน้า 25). เล่มเดิม.

นั่นเอง⁷⁷ ส่วนคู่ความจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากกว่าศาล โดยจะเน้นหลักการต่อสู้กันระหว่างคู่ความในทำนองเดียวกับในคดีแพ่ง

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ เป็นวิธีการค้นหาความจริงในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และใช้ระบบกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาคดี เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น ในการค้นหาความจริงจึงเน้นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และกติกาย่างเคร่งครัดมาก โดยที่ผู้ชำระความต้องวางตัวเป็นกลางและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของคู่ความ ศาลจะวางเฉยในการค้นหาข้อเท็จจริงและมีบทบาทจำกัด⁷⁸ ศาลมีบทบาทจำกัด โดยเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน โจทก์กับจำเลยมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกันอย่างเห็นได้ชัด ในคดีอาญา ศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมแต่อย่างใด และหน้าที่ในการพิสูจน์การกระทำ ความผิดเป็นหน้าที่ของโจทก์โดยเฉพาะ⁷⁹ ในชั้นพิจารณาคดี คู่ความจะมีฐานะเท่าเทียมกัน เพื่อมิให้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบเสียเปรียบกัน ศาลจะทำหน้าที่ควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินกระบวนการของตนไปตามกฎเกณฑ์เท่านั้น ศาลจะไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานหาข้อเท็จจริงในคดี⁸⁰ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน และศาลจะตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเท่านั้น ศาลจะไม่ถามพยานเพื่อค้นหาความจริงจากพยานนอกเหนือจากที่พยานได้เบิกความตอบคำถาม ซักถาม ถามค้านและถามติง⁸¹ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งศาลก็จะซักถามพยานเท่าที่ไม่เป็นการสืบพยาน

⁷⁷ แหล่งเดิม. หน้า 25.

⁷⁸ จาก *English Legal System* (p. 237), by Catherine Elliott and Frances Quinn, 2000. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.25), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁷⁹ จาก “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา,” โดย อุดม รัฐอมฤต, 2538, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 25 (2), น. 306.

⁸⁰ จาก *Law Enforcement and Criminal Justice : An Introduction* (p.70-71), by Paul B. Weston and Kenneth M. Wells, 1972. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.26), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸¹ จาก “การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน,” โดย ประมุข สุวรรณสร, 2511, *บทบัณฑิตย*, 25, น. 754-755.

นอกเหนือจากที่คู่ความในคดีนำสืบไว้⁸² นอกจากนี้ กระบวนการพิจารณาคดีของประเทศคอมมอนลอว์ ที่ใช้ระบบลูกขุน ศาลมีหน้าที่จะต้องให้คำแนะนำแก่ลูกขุนด้วย หากศาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบพยานหลักฐานเสียเอง ก็อาจจะทำให้การให้คำแนะนำแก่ลูกขุนเป็นไปด้วยความลำเอียง หรืออาจเป็นที่ครหาสำหรับคู่ความหรือบุคคลอื่นได้ ในกรณีนี้ Lord Howert ซึ่งเคยเป็น Lord Chief Justice ของประเทศอังกฤษ เคยให้คำแนะนำแก่ศาลว่า "ผู้พิพากษามีหน้าที่สงบปากสงบคำจนกระทั่งถึงวินาทีสุดท้าย และพยายามที่จะให้ฉลาดเท่าที่ตนได้รับจ้างให้วางท่า"⁸³

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบคอมมอนลอว์มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในคดีจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเป็นหลัก โดยศาลจะซักถามหรือนำพยานเข้าสืบได้เฉพาะเพื่อความเป็นธรรมและเป็นกรณีกเว้นเท่านั้น ศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ดังนั้น บทบาทของศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีบทบาทในการค้นหาความจริงแต่เพียงในทางรูปแบบเท่านั้น

2.2.2.2 การค้นหาความจริงในเนื้อหา

การค้นหาความจริงในเนื้อหา หมายถึง การค้นหาความจริงในคดีที่มีลักษณะการดำเนินคดีระหว่างศาลและจำเลย ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือประเทศในภาคพื้นยุโรป มีวิธีการชำระความที่มุ่งเอาผลที่จะรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญโดยไม่เคร่งครัดต่อหลักเกณฑ์⁸⁴ และใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีแนวคิดว่าการกระทำความผิดทางอาญาทำให้รัฐตกเป็นผู้เสียหายด้วย เพราะการกระทำความผิดอาญาเป็นการทำลายความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในสังคม รัฐจึงต้องเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับความผิดนั้น ๆ⁸⁵ เนื่องจากการรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคมถือว่าเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของรัฐนั่นเอง นอกจากนี้

⁸² จาก *The Judicial Process* (p. 104), by Henry J. Abraham, 1980. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.27), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸³ จาก *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ* (หน้า 398), โดย กุลพล พลวัน, 2547, กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. ลิขสิทธิ์ 2547 โดยสำนักพิมพ์สำนักงานศาลยุติธรรม.

⁸⁴ “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” (น. 306). เล่มเดิม.

⁸⁵ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 24). เล่มเดิม.

เจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลจะร่วมมือกันในการค้นหาความจริง โจทก์มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐาน ศาลจะค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานทั้งที่คู่ความนำเสนอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง ดังนั้นหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในชั้นพิจารณาของศาล จึงไม่มีหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างไรในระบบกล่าวหา ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี มีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาลได้ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด⁸⁶ การพิจารณาคดีอาญาของศาลในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จะไม่เน้นการต่อสู้ระหว่างคู่ความอย่างเคร่งครัดดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โจทก์มีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลค้นหาพยานหลักฐาน ส่วนศาลมีหน้าที่จะต้องค้นหาความจริงด้วยตนเองด้วย⁸⁷ อย่างไรก็ตาม โจทก์ยังมีหน้าที่จะต้องนำสืบก่อนเช่นเดียวกับในระบบกล่าวหา เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เพราะจำเลยได้รับการสันนิษฐานตามหลักสากลว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดอาญา (Presumption of innocence) และการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลยในกรณีนี้จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานของโจทก์ หรือของคู่ความที่นำสืบเข้าสู่สำนวนของศาลเท่านั้น แต่หมายรวมถึงพยานหลักฐานของศาลเองด้วย⁸⁸

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบซีวิลลอว์มีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในทางเนื้อหาแห่งคดีด้วย เนื่องจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบยังไม่ชัดเจน ศาลก็สามารถสืบพยานเพิ่มเติมได้เองโดยจะเข้าไปซักถามหรือนำพยานเข้าสืบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด มิได้ใช้บทบาทในลักษณะการควบคุมกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังเช่นบทบาทของศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีลักษณะการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา เป็นหลักการที่แทรกซึมอยู่ในทุกระบบกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ หรือระบบกฎหมาย

⁸⁶ “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” (น. 306). เล่มเดิม.

⁸⁷ จาก *Comparative Criminal procedure : Germany* (p 1), by John H. Langbein, 1977. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.28), โดย วิภา ปิ่นวิระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸⁸ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 28-29). เล่มเดิม.

ซีวิลลอว์ แตกต่างกันแต่เพียงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา ซึ่งในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ศาลจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงไปในทางรูปแบบ เนื่องจากยังคงยึดมั่นในหลักการรวบรวมพยานหลักฐานของระบบกล่าวหาที่ศาลจะต้องวางตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นผู้นำเสนอต่อศาล ไม่ใช่หน้าที่ศาล

ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ศาลจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงไปในทางเนื้อหา แม้ในปัจจุบันการเริ่มคดีเป็นหน้าที่ของกลุ่มความไม่ใช่ศาล และลักษณะของการแบ่งแยกอำนาจฟ้องร้องและการดำเนินคดีออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นลักษณะการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาที่ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะของวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาแล้วนั้น ศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามหลักการของระบบพิจารณาแบบไต่สวน ดังนั้น แม้ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ ศาลก็ยังสามารถดำเนินการไต่สวนหาความจริงต่อไปได้ มิได้วางตนเป็นกลางดังเช่นศาลในระบบกล่าวหา นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส แม้ระบบการพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศสจะมีลักษณะเป็นระบบผสม กล่าวคือ ศาลไต่สวนของฝรั่งเศสใช้ระบบไต่สวน ส่วนศาลตัดสินใช้ระบบกล่าวหา แต่ประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์โดยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้น หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาจึงเป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในขณะที่ประเทศไทย ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เช่นเดียวกับฝรั่งเศส และระบบการพิจารณาคดีในศาลเป็นระบบกล่าวหา⁸⁹ ซึ่งหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเช่นเดียวกับฝรั่งเศส ดังนั้น ศาลไทยจึงมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในเนื้อหาเช่นกัน

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย

สำหรับระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร กล่าวว่า ตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 และประกาศพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 ทำให้ประเทศไทยยกเลิกระบบไต่สวนและมาใช้ระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ⁹⁰ และเมื่อพิจารณาจากหลัก

⁸⁹ โปรดดูในหัวข้อ 2.2.3 (หน้า 34-38).

⁹⁰ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. น. 56.

แบ่งแยกระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนของประเทศคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาแบบคู่พิพาท (Contradictoire)⁹¹ เมื่อนำมาพิจารณากับระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย จะพบว่า ระบบการดำเนินคดีอาญาในศาลไทยนั้นอยู่ในระบบกล่าวหาด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้⁹²

ประการแรก การพิจารณาคดีอาญาในศาลไทยมีการแยกอำนาจตัดสินคดีออกจากอำนาจฟ้องคดีอาญา โดยกำหนดอำนาจฟ้องคดีอาญาให้กับพนักงานอัยการและผู้เสียหายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 โดยศาลไทยไม่อาจเริ่มคดีเองได้แม้เป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงนั้น ๆ ด้วยตนเองก็ตาม

ประการที่สอง การพิจารณาคดีอาญาในศาลไทยมีคู่ความที่เป็นคู่พิพาทกันสองฝ่าย คือ “ผู้กล่าวหา” ได้แก่ พนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย กับ “ผู้ถูกกล่าวหา” ได้แก่ จำเลย และศาลวางตัวเป็นกลางในการตัดสินข้อพิพาททั้งสอง ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 ได้กำหนดลำดับการพิจารณาสืบพยานในชั้นศาลไว้เป็นลำดับ คือ ลำดับแรกให้โจทก์แถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าสืบก่อน จากนั้นจึงให้จำเลยแถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าสืบ ซึ่งมาตรา 174 แสดงให้เห็นถึงลักษณะการพิจารณาแบบคู่พิพาท (Contradictoire) ในศาลไทยได้อย่างชัดเจน

ประการที่สาม กระบวนการพิจารณาในศาลไทยนั้นจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ซึ่งสอดคล้องกับระบบกล่าวหาที่ว่า การดำเนินคดีต้องเปิดเผย เพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบได้

ประการที่สี่ การเบิกความในศาลต้องกระทำด้วยวาจา กล่าวคือ การเบิกความในศาลต้องกระทำด้วยวาจาเป็นหลัก โดยศาลอาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาประกอบการพิจารณาได้เมื่ออัยการสืบพยานเสร็จตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175

อย่างไรก็ตาม แม้ศาลไทยจะใช้ระบบกล่าวหาในวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก็มีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริงหลายประการ เช่น มาตรา 174 วรรคท้าย กำหนดให้ศาลสามารถสั่งงดสืบพยานได้ มาตรา 228

⁹¹ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 123,129-131). เล่มเดิม.

⁹² แหล่งเดิม. หน้า 138-141.

กำหนดให้ศาลเป็นมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม และมาตรา 229 กำหนดให้ศาลเป็นผู้สืบพยานได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การสืบพยานในคดีอาญาจึงเป็นหน้าที่ของศาล โดยมีโจทก์และจำเลยเป็นผู้กระตุ้นให้มีการสืบพยาน⁹³ จะเห็นได้ว่า ลักษณะการพิจารณาของศาลไทยสอดคล้องกับวิธีพิจารณาในชั้นศาลตัดสินของฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลไทยยังคงให้คู่ความเป็นผู้สืบพยานอยู่ดีนั่นเอง⁹⁴

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แม้ระบบกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย จะเป็นระบบกล่าวหา แต่หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง กล่าวคือ ในชั้นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องขอของผู้ใด และในชั้นศาล ศาลมีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉยไม่ได้ ในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงของศาลนั้นศาลไม่ผูกมัดกับแบบหรือคำร้องขอของผู้ใดเช่นเดียวกันศาลมีหน้าที่ ต้องค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า "หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา (Inquisitionsprinzip)"⁹⁵ และการค้นหาความจริงในคดีอาญา ตามระบบกฎหมายไทยนั้น เป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา มิใช่แต่เพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งแตกต่างกับการค้นหาความจริงในบางประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ เช่นประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่ยึดติดเพียงแค่รูปแบบเท่านั้น

สำหรับหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ตามมาตรา 176 ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงในกรณีที่ยังไม่รับสารภาพในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ถือว่าเป็นแนวคิดที่มาจากหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาอีกประการหนึ่งที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นหลักของ “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งเป็นหลักที่มีมาตั้งแต่การประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478)

⁹³ จาก “วิธีพิจารณาความอาญาของไทย หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” โดย คณิต ณ นคร, 2528, *วารสารนิติศาสตร์*, 5 (3), น. 1-17.

⁹⁴ *ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 138-139). เล่มเดิม.

⁹⁵ *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 69). เล่มเดิม.

ซึ่งมาตรา 176 เดิม นั้น ได้บัญญัติให้คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ศาลจะต้องรับฟังพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง⁹⁶ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กำหนดให้ศาลยังต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

จะเห็นได้ว่า หลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มีมาตั้งแต่สมัยขบถประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) แล้ว ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ ไม่พบในกฎหมายของต่างประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากในหลาย ๆ ประเทศ การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานได้เพียงใดนั้น ถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส ก็เป็นที่ยอมรับว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับได้ จึงไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด แต่ในทางปฏิบัติศาลสูงจะยอมรับว่าในกรณีความผิดที่มีโทษสถานเบา เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วศาลลงสืบพยานเสียได้ แต่ถ้าเป็นความผิดร้ายแรง ในทางปฏิบัติศาลก็จะไม่งดการสืบพยานต่อไป ส่วนในประเทศเยอรมัน คำรับสารภาพของจำเลยถือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ไม่ว่าจะเป็นความผิดประเภทใด เป็นต้น⁹⁷

ดังนั้นจึงนับได้ว่าการบัญญัติหลักเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย เป็นหลักกฎหมายของไทยโดยแท้เลยก็ว่าได้ และแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าว ก็คือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ โดยจะต้องมุ่งเน้นที่จะค้นหาความจริงในเนื้อหาด้วยนั่นเอง อันเป็นหลักสำคัญของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั่นเอง กล่าวคือ แม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถรับฟัง แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะค้นหาความจริงตามคำกล่าวของ J.L. Sauron ที่ว่า “Deux demi-vérités ne feront pas une vérité entière” (ความจริง

⁹⁶ จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 598 วันที่ 10 มิถุนายน 2478)

⁹⁷ จาก บันทึก เรื่อง การรับสารภาพของจำเลยในกฎหมายต่างประเทศ, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

เพียงครั้งเดียวทั้งสองไม่ก่อความจริงทั้งหมด)⁹⁸ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในมาตรา 176
วรรคแรก นั่นเอง

DPUC

⁹⁸ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 119). เล่มเดิม.

บทที่ 3

หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา

ในบทนี้ เป็นการเปรียบเทียบหลักการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับลักษณะของคำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีได้และผลของการรับสารภาพในชั้นพิจารณา รวมถึงจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของศาลไทยและศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร

3.1 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทย

3.1.1 คำรับสารภาพที่รับฟังได้

3.1.1.1 ความหมายของคำรับสารภาพ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “คำรับสารภาพ” หมายถึง “คำพูดอันเป็นการยอมรับผิด” คำรับสารภาพในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “confession” ส่วนในภาษาลาตินตรงกับคำว่า “confessio” คำรับสารภาพในคดีอาญา คือ การที่บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด⁹⁹ ได้กล่าวถ้อยคำอันเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์หรือเป็นผลร้ายต่อตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงโดยตรงว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา หรือการยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งอาจนำไปสู่การวินิจฉัยได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม¹⁰⁰ คำรับสารภาพในคดีอาญานั้นอาจเป็นคำรับสารภาพที่ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม พนักงานสอบสวน หรือการรับสารภาพต่อศาล

⁹⁹ จาก *กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน* (น. 90), โดย แวว ยอดพยุง, 2509, กรุงเทพฯ: สุทธิการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2509 โดยสำนักพิมพ์สุทธิการพิมพ์.

¹⁰⁰ แหล่งเดิม. หน้า 12.

3.1.1.2 ลักษณะของคำรับสารภาพที่รับฟังได้

1) พิจารณาจากรูปแบบของการรับสารภาพ

การรับสารภาพของจำเลย อาจทำได้ 2 รูปแบบ คือ การรับสารภาพด้วยวาจา และการรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับคำรับสารภาพด้วยวาจา อาจมีได้ทั้งโดยตรงและโดยปริยาย คำรับสารภาพโดยปริยายมักเกิดจากคำพูดที่ไม่ได้เป็นการรับสารภาพโดยตรงเสียทีเดียว แต่พออนุมานถึงข้อเท็จจริงได้ คำรับสารภาพโดยปริยายมักไม่ใคร่จะเกิดขึ้นบ่อยนัก โดยมากมักจะเป็นการรับสารภาพโดยตรง เช่น ผู้ต้องหาในคดีอาญารับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนว่าได้กระทำความผิด เป็นต้น ส่วนคำรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเกิดจากคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่ถูกบันทึกข้อความเป็นลายลักษณ์อักษร ในลักษณะของบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา โดยพนักงานสอบสวนจะต้องอ่านบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาและให้ผู้ต้องหาอ่านเองอีกครั้งหนึ่ง ก่อนให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกคำให้การดังกล่าว¹⁰¹ ส่วนในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น จำเลยจะยื่นคำให้การรับสารภาพเป็นวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ซึ่งตามกฎหมายแล้ว เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ซึ่งศาลจะต้องจดคำให้การของจำเลยไว้ แต่ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ศาลก็จะต้องจกรายงานกระบวนการพิจารณาไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไปเช่นกัน ซึ่งในกรณีนี้แม้ว่าจำเลยจะยื่นคำให้การรับสารภาพเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ตาม ศาลก็จะต้องถามคำให้การจำเลยอีกครั้งหนึ่ง แล้วจกรายงานกระบวนการพิจารณาให้จำเลยลงชื่อในรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ด้วย ตามบทบัญญัติในมาตรา 172¹⁰²

2) พิจารณาจากเนื้อหาของคำรับสารภาพ

ก. จะต้องยอมรับว่ากระทำความผิด กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้องมิลักษณะเป็นการยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดอาญาตามที่โจทก์ฟ้อง มิใช่เป็นการให้ “คำรับ” ที่เป็นแต่เพียง

¹⁰¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

¹⁰² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

การยอมรับในข้อเท็จจริงบางประการตามที่ปรากฏในคำฟ้องของโจทก์เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส ทุพพลภาพขาเป๋ และป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน ซึ่งจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่า ผู้เสียหายมีอาการเจ็บป่วยดังกล่าวจริง แต่ไม่ได้ยอมรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ผลคือ ข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายเจ็บป่วยด้วยอาการสาหัสตามกฎหมาย เป็นที่ยุติแล้วตามคำรับของจำเลย ส่วนจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ยังไม่เป็นที่ยุติ

ผู้เขียนเห็นว่า กรณี “คำรับ” ในข้อเท็จจริงในบางกรณีก็อาจจะนำไปสู่การยอมรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้องได้เช่นกัน หากมีความชัดเจนเพียงพอ เช่น กรณีโจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและฐานครอบครองอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาต จำเลยให้การปฏิเสธว่ามีได้ฆ่าผู้อื่น แต่ยอมรับว่าปืนของกลางซึ่งไม่มีทะเบียนนั้นเป็นของตนจริง ดังนี้ จึงถือได้ว่า การรับข้อเท็จจริงตนเป็นเจ้าของปืนของกลางซึ่งไม่มีทะเบียน เป็นการรับสารภาพในความผิดฐานครอบครองอาวุธปืน โดยมิได้รับอนุญาตได้เช่นกัน

ข. จะต้องชัดเจนไม่เคลือบคลุม กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้องชัดเจนและไม่เคลือบคลุม ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องจำเลยโดยขอให้ศาลเลือกกลงโทษในความผิดฐานใดฐานหนึ่งในหลายฐานความผิดที่ฟ้องตามที่พิจารณาได้ความ เช่น ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์หรือมิฉะนั้นก็รับของโจร ดังนี้ คำรับสารภาพของจำเลยจะต้องได้ความชัดเจนว่า จำเลยรับว่าได้กระทำความผิดฐานใดในระหว่างสองฐานความผิดที่โจทก์ฟ้อง มิฉะนั้น ไม่ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ชัดเจน และต้องสืบพยานต่อไปจนกว่าจะได้ความว่าได้กระทำความผิดฐานใดกันแน่¹⁰³

ค. จะต้องรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้องเป็นการรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาตามฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข หรือข้อต่อสู้ใด ๆ แอบแฝง ยกตัวอย่างเช่น กรณีการรับสารภาพ โดยมีข้อต่อสู้อยู่ในตัว เช่น ยอมรับว่ากระทำความผิดตามฟ้องจริง แต่กระทำเพื่อป้องกันตัวหรือมีความจำเป็น หรือเป็นการบันดาลโทสะ เป็นต้น ต้องถือว่าเป็นการปฏิเสธ มิใช่การรับสารภาพผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 955/2480)¹⁰⁴ จำเลยให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ตามคำฟ้อง และแถลงต่อศาลว่า กระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้น การที่จำเลยแถลงต่อศาลว่า กระทำไปโดย

¹⁰³ คำพิพากษาฎีกาที่ 819/2513 ประชุมใหญ่ 2513 ถ.1189

¹⁰⁴ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1475/2550 และคำพิพากษาฎีกาที่ 330/2491 ประชุมใหญ่ 2491 ถ. 457

รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็เพื่อให้ศาลบรรเทาโทษ คือ ลงโทษจำเลยสถานเบา ไม่ใช่เป็นการว่ามีเจตนากระทำผิด ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2274/2525) กรณีนี้ถือว่าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องแล้วนั่นเอง

ส่วนการรับสารภาพต้องรับตลอดข้อหา นั้น เพราะเหตุว่า คำขอของโจทก์อาจมีการขอให้ศาลลงโทษในความผิดใดฐานหนึ่ง แต่ขอให้เพิ่มโทษเพราะเหตุกระทำผิดอีก การรับสารภาพของจำเลยที่ศาลจะนำมาพิจารณาเพื่อทำคำพิพากษานั้น จะต้องเป็นคำรับสารภาพในความผิด คือ ตลอดข้อหา แต่ถ้าจำเลยรับสารภาพตลอดฟ้อง หมายความว่า ยอมรับว่าได้กระทำความผิดอันเป็นเหตุที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษด้วย ซึ่งถ้าจำเลยรับสารภาพในกรณีหลังนี้ ศาลก็จะเพิ่มโทษให้ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1017/2507 ประชุมใหญ่ 2507 ฎ.1692 คำพิพากษาฎีกาที่ 387/2525 ประชุมใหญ่ 2525 ฎ. 237)¹⁰⁵

3) พิจารณาจากวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ก. คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือชั้นรับมอบตัว ก่อนที่ผู้ต้องหาที่ถูกนำตัวมาสู่การสอบสวนของพนักงานสอบสวน อาจจะผ่านขั้นตอนการถูกจับกุมตัวมาก่อน ซึ่งผู้ต้องหาอาจจะให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานผู้จับในชั้นจับกุม หรือในชั้นรับมอบตัว โดยยอมรับสารภาพว่าตนกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย ได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี” ดังนั้น แม้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับกุมจะได้กระทำการแจ้งสิทธิตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดจนครบถ้วนแล้วก็ตาม คำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่มีอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

ข. คำรับสารภาพในชั้นสอบสวน สำหรับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวน ไม่ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล หากได้กระทำตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมาย

¹⁰⁵ จาก *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2* (น. 111), โดย ณรงค์ ใจหาญ, 2550, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2550 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

ก่อนที่จะได้มาซึ่งคำรับสารภาพ โดยถูกต้องและครบถ้วนแล้วกล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ต้องหาให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะได้ผ่านการจับกุมมาก่อนหรือไม่ กฎหมายได้กำหนดมาตรการและขั้นตอนให้พนักงานสอบสวนต้อง ดำเนินการต่าง ๆ ตามกฎหมายให้ครบถ้วนก่อนทำการสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา ดังนี้

(1) การจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน กล่าวคือ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ พนักงานสอบสวนจะต้องถามผู้ต้องหาเสียก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความ จะต้องดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ต้องหาเสียก่อนจะดำเนินการสอบสวนต่อไป ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ด้วยเช่นกัน ซึ่งถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความและต้องการทนายความ จะต้องจัดหาทนายความให้ด้วย¹⁰⁶

(2) การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี กล่าวคือ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนจะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของ

¹⁰⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

พนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร นอกจากนี้ให้ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็ก ร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตาม กฎหมายดังกล่าวนี้ด้วย

นอกจากนี้พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำ ดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน และในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควร ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงาน อัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใด บุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการ สอบสวน¹⁰⁷

(3) สิทธิในการมีทนายความและผู้ท้าวางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำของผู้ต้องหา กล่าวคือ พนักงานสอบสวนจะต้องอนุญาตให้ทนายความของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาท้าวางใจเข้า ฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาได้ด้วย¹⁰⁸

(4) การแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่จะให้ถ้อยคำใด ๆ แก่พนักงานสอบสวน กล่าวคือ ในการถามคำให้การผู้ต้องหา กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหา ทราบก่อนว่าผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การ นั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ รวมถึงจะต้องแจ้งสิทธิเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องหามี สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนท้าวางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ด้วย¹⁰⁹

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะส่งผลให้ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่จะมีการดำเนินการดังกล่าว จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมิได้¹¹⁰ ดังนั้น จึงเท่ากับว่าคำรับ สารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ จะต้อง

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/3

¹⁰⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคแรก

¹¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคท้าย

ผ่านการดำเนินการและการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้เสียก่อน

สำหรับในกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 134 ที่กำหนดให้ต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบในเวลาแรกที่ผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนนั้น ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติจะมีผลอย่างไรนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติผลไว้อย่างชัดเจน แต่ในกรณีนี้ได้มีความเห็นของนักกฎหมายที่แตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ถ้าไม่ได้แจ้งข้อหาไม่ถือว่าคดีนั้นได้มีการสอบสวนในความผิดตามข้อหาสำหรับตัวผู้ต้องหานั้น เป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยในความผิดตามข้อหาตามมาตรา 120¹¹¹ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การไม่แจ้งข้อหาไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป ไม่ถึงกับทำให้การสอบสวนเสียไป อัยการยังคงมีสิทธิฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยได้ ผลของการไม่แจ้งข้อหาคงเป็นแต่จะใช้ค่าให้การนั้น (รวมถึงคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน) ยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาไม่ได้เท่านั้น¹¹²

(5) คำรับสารภาพจะต้องได้มาด้วยความสมัครใจ กล่าวคือ คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้จะต้องเป็นการรับสารภาพด้วยความสมัครใจ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติไว้ว่า “ในการถามค่าให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น” คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจตามแนวคิดของกฎหมายไทย อาจเกิดจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

การหลอกลวงเพื่อจูงใจให้รับสารภาพ หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำเพื่อให้ผู้ต้องหาเกิดความหลงผิดและเป็นเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพ อาจจะเป็นการกระทำทางร่างกาย วาจา หรือการปกปิดความจริงที่ควรบอกแก่ผู้ต้องหา โดยอาจจะไม่ได้แสดงออกโดยตรงก็ได้ เพียงแต่

¹¹¹ จาก *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (น. 291), โดย คณิง ภาไชย, 2543, กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์. ลิขสิทธิ์ 2543 โดยสำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.

¹¹² จาก *หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1250/2521*, โดย จิตติ ดิงศภัทรีย์. (อ้างไว้ใน “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” โดย ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, 2538, *วารสารอัยการ*, 18 (206), น. 111.)

เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจได้ก็พอ และไม่จำเป็นต้องเป็นการบอกกล่าวโดยตรงกับผู้ต้องหา เพียงแต่กล่าวกับผู้ใดโดยเจตนาให้ผู้นั้นบอกผู้ต้องหาอีกต่อหนึ่งก็ได้¹¹³ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเพราะถูกตำรวจหลอกลวงว่า มีพยานรู้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้ร้าย ถ้าไม่รับจะตกหนักคนเดียว ถ้ารับสารภาพบางทีศาลอาจจะกรุณาเพียง 4-5 ปี คำรับสารภาพฟังไม่ได้¹¹⁴ จำเลยรับสารภาพว่าฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะพนักงานสอบสวนกล่าวแก่จำเลยว่า ใต้สวนพยานโจทก์สม พยานจำเลยไม่สม จริงอย่างไรขอให้รับสารภาพเสียจะได้รับความกรุณาจากศาล จำเลยเห็นว่า เห็นจะถูกตัดหัว พนักงานสอบสวนว่า ฟังทำผิดครั้งแรกศาลคงกรุณาไม่ถูกตัดหัว คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้¹¹⁵ จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนให้คำแนะนำว่า “ให้รับเสียโดยดีจะกันไว้เป็นพยาน” คำรับสารภาพของจำเลยรับฟังไม่ได้¹¹⁶ จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า “ถ้ารับเสียจะได้รับความกรุณาจากศาล เพราะเรื่องนี้มีหลักฐานอื่นยืนยันความผิดของจำเลย” ซึ่งความจริงไม่มี คำรับสารภาพจึงมาจากการหลอกลวงรับฟังไม่ได้¹¹⁷ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามคำพูดของเจ้าพนักงานที่กล่าวต่อผู้ต้องหา หากกระทำด้วยความชอบธรรมมิได้มีเจตนาหลอกลวงหรือจูงใจก็ย่อมรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้ เช่น พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาว่า ฝ่ายโจทก์มีพยานหลักฐานมั่นคง ถ้าให้การรับสารภาพก็จะได้รับความปรานีจากศาล ไม่ถือว่าเป็นการขู่เชิญหลอกลวง¹¹⁸ พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาว่า ถ้าทำผิดจริงก็รับสารภาพเสีย โทษจะได้เบา ไม่เป็นคำหลอกลวง คำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้¹¹⁹ เป็นต้น

การขู่เชิญเพื่อรับสารภาพ หมายถึง การทำให้ผู้ต้องหาหวั่นวิตกหรือกลัวว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหา¹²⁰ อาจเป็นการกระทำด้วยวาจา

¹¹³ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 119). เล่มเดิม.

¹¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 542/2460, 543/2460

¹¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 98/2463

¹¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474

¹¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 218/2474

¹¹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 518/2464

¹¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 157/2467

¹²⁰ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (น. 297). เล่มเดิม.

หรือพฤติกรรมทำให้เกิดความกลัวก็ได้ เช่น การขู่เชิญด้วยการคำว่าจะทุบตี ทำร้ายร่างกาย หากไม่รับสารภาพ หรือถ้าไม่รับสารภาพจะถูกจำคุก 20 ปี ส่วนการกระทำในลักษณะของการบีบบังคับก็ถือเป็นการข่มขู่ เช่น พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาแล้วขังไว้ วันรุ่งขึ้นเบิกตัวมาสอบสวน ถามว่า “รับไหม” จำเลยไม่รับจึงนำไปขังต่อ รุ่งเช้าก็เบิกตัวมาสอบสวนเช่นเดียวกันนี้อีกทุกวัน จนในที่สุดผู้ต้องหาจึงยอมรับสารภาพ เป็นต้น การขู่ด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่รุนแรง อาจข่มขู่ด้วยความสุภาพก็ได้ เช่น ในคดีอังกฤษเรื่องหนึ่ง คำพูดของพนักงานสอบสวนที่ว่า “หากท่านไม่บอกท่านจะลำบาก และผลร้ายจะเกิดแก่ท่าน” ถือว่าเป็นคำข่มขู่ให้รับสารภาพรับฟังไม่ได้¹²¹

การให้สัญญาแก่ผู้ต้องหาเพื่อจูงใจผู้ต้องหาให้รับสารภาพ อาจเป็นการสัญญาให้สิ่งของตอบแทน หรือจะให้ประโยชน์หรือการตอบแทนอย่างอื่น ยกตัวอย่างเช่น ให้สัญญาว่าจะปล่อยตัว สัญญาว่าจะให้ญาติเยี่ยมได้ หรือให้สัญญาว่าถ้าให้รับสารภาพแล้วให้จะกันตัวออกมาเป็นพยาน¹²² แม้ผู้ต้องหาจะรู้ว่าตนมิได้กระทำผิดก็ตาม แต่การเลี้ยงสู้คดีไปก็ไม่แน่ว่าคดีจะชนะหรือไม่ การที่เขาปล่อยออกจากการเป็นผู้ต้องหาเป็นพยานนั้นแน่นอนที่จะได้พ้นทุกข์ได้ทันที จึงยอมรับตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ หรือให้สัญญาว่าถ้ารับสารภาพแล้วจะสั่งไม่ฟ้อง¹²³ เป็นต้น

การกระทำอันมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้รับสารภาพ คำนี้เป็นคำที่กว้าง ๆ หมายรวมถึง การกระทำทุกอย่างของพนักงานสอบสวนซึ่งทำให้ผู้ต้องหาจำต้องรับสารภาพ อันเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยไม่บริสุทธิ์ใจ และเพียงใดจะถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบนี้ ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาลที่พิจารณาได้อย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างเช่น พนักงานสอบสวนแกล้งทรมานผู้ต้องหาโดยปลุกขึ้นมาทำการสอบสวนทุก ๆ ชั่วโมง จนไม่มีเวลานอน หรือแกล้งส่องไฟสว่างจ้าไปยังผู้ต้องหาเป็นเวลานาน ๆ หรือผลัดเปลี่ยนกันมาสอบสวนผู้ต้องหาตลอดวันตลอดคืน จนทำให้ผู้ต้องหาเกิดความรำคาญและหมดกำลังใจ จึงยอมรับสารภาพ ย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบ หรือการฉ้อโกงหรือให้ยาพิษทำให้ผู้ต้องหาพูดหรืออยากพูด และทำให้พูดจนรับสารภาพเช่นนี้ ย่อมถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบ¹²⁴

¹²¹ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 120-121). เล่มเดิม.

¹²² คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474, 974/2474

¹²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1039/2482

¹²⁴ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 121). เล่มเดิม.

ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 135 ดังกล่าวข้างต้น จะส่งผลให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ และต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226¹²⁵ สำหรับกรณีที่บุคคลอื่นที่มีใช้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องหาหรือ จำเลยรับสารภาพในที่นี้ คำรับสารภาพดังกล่าวก็จะรับฟังไม่ได้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 226 เช่นกัน¹²⁶

ค. คำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถกระทำได้ 2 รูปแบบ คือ การให้การรับสารภาพด้วยวาจา และการให้การรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในชั้นพิจารณาคดีของศาลในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดให้ จำเลยต้องยื่นคำให้การเป็นหนังสือดังเช่นในคดีแพ่ง ในกรณีที่จำเลยประสงค์จะให้การรับสารภาพ และขอให้ศาลลดหย่อนผ่อนโทษให้ หรือขอให้รอลงโทษจำเลยไว้ก่อน จำเลยก็มักจะให้การเป็นหนังสือรับสารภาพผิดตามฟ้องต่อศาล และในขณะเดียวกันก็จะได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นเหตุขอลดหย่อนผ่อนโทษหรือรอลงโทษมาพร้อมกันด้วย

คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังได้ในชั้นพิจารณาของศาล เป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป ”

ดังนั้น ในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว ศาลมีหน้าที่จะต้องดำเนินการตาม มาตรา 172 ข้างต้นก่อนเสมอ ไม่ว่าจำเลยจะได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลแล้ว

¹²⁵ มาตรา 226 บัญญัติว่า “ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน ”

¹²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 102/2474

ก็ตาม ศาลก็ต้องสอบถามคำให้การจำเลยด้วยวาจาอีกครั้งหนึ่งเสมอ ส่วนกรณีศาลสอบถามคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยไม่ยอมให้การใด ๆ ก็เป็นสิทธิของจำเลยในทางที่จะอยู่เฉยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้ และในกรณีนี้ ศาลก็จะทำแต่เพียงการจกรายงานและดำเนินการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจที่จะบังคับจำเลยได้

นอกจากนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ อันเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173

3.1.2 ความเชื่อถือได้ในคำรับสารภาพ

แม้ว่าคำรับสารภาพของจำเลย จะเป็นคำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้แล้วก็ตาม¹²⁷ แต่คำรับสารภาพที่รับฟังได้นั้น ก็เป็นเพียงพยานหลักฐานที่เข้ามาสู่สำนวนของศาลที่ศาลจะต้องนำมาพิเคราะห์ก่อกองในลำดับต่อไปว่า คำรับสารภาพนั้น มีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะนำไปสู่การทำพิพากษาต่อไป ดังนั้น แม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ตามกฎหมายแล้ว แต่อาจจะไม่ได้สามารถเชื่อถือได้เสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากข้อพิจารณาที่ว่า “พยานหลักฐานที่รับฟังได้” กับ “พยานหลักฐานที่เชื่อถือได้” เป็นคนละกรณีกัน¹²⁸ กล่าวคือ พยานหลักฐานที่รับฟังได้ เป็นข้อพิจารณาในเรื่อง “การรับฟังพยานหลักฐาน” ที่ศาลจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่¹²⁹ ดังนั้น หากพิจารณาแล้วปรากฏว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานที่กฎหมายห้ามมิให้รับฟัง ศาลย่อมไม่อาจนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ กรณีจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด¹³⁰

¹²⁷ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

¹²⁸ จาก “การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 1),” โดย กิรติ กาญจนรินทร์, 2547, วารสารศาลยุติธรรม, 4 (5). น. 35-36.

¹²⁹ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.1.1 (หน้า 39) และหัวข้อ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

¹³⁰ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 187-188). เล่มเดิม.

ส่วนการพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเชื่อถือได้หรือไม่ เป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่ไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังซึ่งได้เข้ามาสู่สำนวนความโดยชอบ และเป็นพยานหลักฐานที่ศาลจะนำมาวินิจฉัยตัดสินคดีนั้น เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นข้อพิจารณาในเรื่องของ “มาตรฐานการพิสูจน์” และ “การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน” ดังนี้

3.1.2.1 มาตรฐานการพิสูจน์

“มาตรฐานการพิสูจน์” หมายถึง มาตรฐานหรือระดับขั้นต่ำในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของกลุ่มความฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ในคดีประเภทต่าง ๆ ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่ตนกล่าวอ้างหรือโต้แย้ง มาตรฐานการพิสูจน์มีหลายระดับด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของคดีว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา การต่อสู้คดีของกลุ่มความ และสถานะของกลุ่มความในคดีว่าเป็นกลุ่มความฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยสำหรับในคดีอาญา¹³¹

สำหรับระดับมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา คือ “การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือปราศจากเหตุอันควรสงสัย” (beyond reasonable doubt)¹³² คือการที่โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดร้ายนี้ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิดให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย คือ การยกฟ้อง ซึ่งเท่ากับเป็นการฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงขนาดปราศจากข้อสงสัยจนสิ้นเชิง (beyond any doubt) มาตรฐานการพิสูจน์ระดับนี้เป็นมาตรฐานการพิสูจน์ที่สูงที่สุดในระบบกฎหมายปัจจุบันและใช้เฉพาะกับคดีอาญาที่โจทก์เป็นฝ่ายพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น หากเป็นกรณีบุคคลอื่นในคดีต้องพิสูจน์หรือเป็นการพิสูจน์ในกรณีอื่นที่ไม่ใช่กรณีโจทก์พิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากเหตุอันควรสงสัย เช่น กรณีจำเลยพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ หรือกรณีจำเลยกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ จำเลยเพียงแต่นำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อให้ศาลเกิดความสงสัยว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

¹³¹ แหล่งเดิม, หน้า 181.

¹³² จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 243), โดย จริญญา กักศิธนากุล, 2551, กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยสำนักพิมพ์รับการพิมพ์.

หรือพิสูจน์ให้เห็นถึงความโน้มเอียงหรือความน่าจะเป็นของข้อเท็จจริงตามที่ตนกล่าวอ้างมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็เป็นการเพียงพอแล้ว¹³³

3.1.2.2 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน หมายถึง การที่ศาลนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความนำสืบ ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานบุคคล มาพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นคู่ความได้นำสืบให้เชื่อได้ตามข้ออ้างข้อเถียงในประเด็นข้อพิพาทหรือไม่ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไว้ค่อนข้างชัดเจนในมาตรา 227¹³⁴ และมาตรา 227/1¹³⁵

สำหรับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามมาตรา 227 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ซึ่งหลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาดังกล่าวเป็นหลักสากลที่ใช้ในอารยประเทศทั่วไป โดยถือกันว่า "ปล่อยคนผิดสิบคนดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียว" จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ในคดีอาญาโจทก์จึงมีภาระหนักในการที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้แจ้งชัดจนศาลแน่ใจและปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยทำผิดจริง ศาลจึงจะลงโทษได้ โดยศาลจะพิจารณา

¹³³ แหล่งเดิม, หน้า 185.

¹³⁴ มาตรา 227 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

¹³⁵ มาตรา 227/1 ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานชักทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านหรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

พยานหลักฐานของโจทก์ก่อน หากพยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์โดยไม่ไปพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลย แต่หากพยานหลักฐานของโจทก์ฟังได้ชัดเจนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลยต่อไปว่าพยานหลักฐานของจำเลยสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือไม่ หรือพยานหลักฐานของจำเลยทำให้ศาลสงสัยในพยานหลักฐานของโจทก์หรือไม่ หากพยานหลักฐานของจำเลยสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือพยานหลักฐานของจำเลยทำให้ศาลสงสัยในพยานหลักฐานของโจทก์หรือทำให้ศาลมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยอาจจะมีผู้กระทำความผิดนั้น ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์¹³⁶ และเหตุสงสัยตามสมควรจะต้องมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เกิดความสงสัย¹³⁷ ข้อสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลไม่เป็นเหตุให้ยกฟ้อง¹³⁸ ทั้งนี้ความสงสัยอันเป็นเหตุยกฟ้องโจทก์นั้นหมายถึง สงสัยในพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบนั่นเอง ซึ่งหมายถึงพยานหลักฐานที่นำสืบนั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีข้อตำหนิหรือไม่มีน้ำหนักให้เชื่อฟังหรือมีน้ำหนักน้อยนั่นเอง¹³⁹ ดังนั้นการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในคดีอาญา ศาลจึงต้องตรวจดูให้แน่ใจว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้นจะสมเหตุสมผลพอที่วิญญูชนจะลงความเห็นว่าเป็นความจริงหรือไม่ ถ้ามีเหตุผลพอแล้วก็นับว่าเป็นความจริง แต่ถ้ายังอยู่ในความคาดหมายว่าอาจจะเป็นความจริงดังนี้ไม่พอ และความเชื่อนั้นจะต้องเกิดจากข้อเท็จจริงที่เลือกเฟ้นโดยสุ่มรอบคอบประกอบไปด้วยเหตุผลทั้งปวงแล้ว โดยคำนึงถึงหลักวิชาจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และความก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ประกอบขึ้นเป็นเหตุผลด้วย¹⁴⁰

เกี่ยวกับกรณีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ท่านอาจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ได้เคยให้ข้อสังเกตไว้ว่า “การตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงอาศัยความน่าจะเป็น (probability) ในระดับ

¹³⁶ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 290-291). เล่มเดิม.

¹³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 572/2500 วินิจฉัยไว้ว่า อันประโยชน์แห่งความสงสัยที่จะยกให้เป็นผลดีแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 นั้นมีหลักอยู่ว่าจะต้องมีเหตุผลอันสมควรที่จะทำให้เกิดความสงสัย

¹³⁸ จาก ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา (น. 7), โดย บัญญัติ สุชีวะ, 2518. (สืบค้น 21 มิถุนายน 2555 จากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

¹³⁹ จาก “การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 4),” โดย กิรติ กาญจนรินทร์, 2548, วารสารศาลยุติธรรม, 5 (2). น. 70.

¹⁴⁰ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 291). เล่มเดิม.

จิตใจคนธรรมดาจะเชื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ ความน่าจะเป็นคล้ายคลึงกับความเป็นจริงซึ่งต้องสอดคล้องกับความรู้ ความสังเกต และความชำนาญ ความน่าจะเป็นนี้ จะเป็นความแน่นอน (certainty) ขึ้นเมื่อใดยอมแล้วแต่น้ำหนัก ยิ่งน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้มากขึ้น หรือคล้ายคลึงใกล้เคียงความจริงมากเท่าใดก็ยิ่งน่าเชื่อว่าเป็นความจริงแน่นอนยิ่งขึ้นเท่านั้น ที่ว่าแน่นอนยิ่งขึ้นก็เพราะที่จะหาความแน่นอนอันสมบูรณ์จริง ๆ นั้นหาไม่ได้ ความแน่นอน ที่ฟังเป็นความจริงได้ก็ต่อเมื่อความน่าจะเป็นนั้นมีน้ำหนัก ได้แก่ ความแน่นอนตามความรู้สึกของจิตใจ (moral certainty) ความแน่นอนเด็ดขาดเช่นอย่างในการคำนวณ (absolute or mathematical certainty หรือ mathematical probability) นั้นหาไม่ได้ในการฟังคำพยานหลักฐาน¹⁴¹

3.1.2.3 ความเชื่อถือได้ในคำรับสารภาพ

เนื่องจากตามกฎหมายไทย ถือว่า “คำรับสารภาพ” เป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ หากรูปแบบของคำรับสารภาพ เนื้อหาของคำรับสารภาพ และวิธีการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพชอบด้วยกฎหมาย¹⁴² แต่ถึงแม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ตามกฎหมายแล้วก็ตาม การพิจารณาว่าคำรับสารภาพจะมีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดนั้น ถือเป็นข้อพิจารณาในลำดับถัดมาที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่า คำรับสารภาพดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นพยานหลักฐานที่ศาลจะเชื่อได้หรือไม่ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง ในความคิดเห็นของผู้เขียน กรณีการรับฟัง “คำรับสารภาพ” เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาลงโทษ จำเลย ตามมาตรา 176 นั้น ก็ควรเป็นไปตามหลักมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาอันเป็นหลักทั่วไป ตามมาตรา 227 ข้างต้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ศาลจะต้องพิจารณาว่า คำรับสารภาพที่รับฟังได้ตามกฎหมายนั้น สามารถพิสูจน์ให้ได้รับความชัดเจนจนแน่ใจได้ว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยซึ่งรับสารภาพนั้นเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริงโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือไม่ หากคำรับสารภาพของจำเลยยังมีข้อน่าตำหนิ หรือมีความบกพร่องที่ทำให้เกิดความสงสัยได้อยู่ คำรับสารภาพดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานที่ยังไม่มีความน่าเชื่อถือได้มากพอ ศาลก็จะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก วางหลักไว้ว่า การรับสารภาพในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ให้ศาลฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง อันเป็นหลักการที่สะท้อนให้เห็นว่า แม้คำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่รับฟัง

¹⁴¹ จาก ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา (น. 4-5), โดย จิตติ ดิงศภัทย์. (สืบค้น 15 มิถุนายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

¹⁴² โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

ได้แล้วก็ตาม แต่ถ้าเป็นความคิดที่มีโทษสูง คำรับสารภาพของจำเลยแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจเชื่อถือได้เพียงพอ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย ซึ่งพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพก็ต้องเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากคำรับสารภาพของจำเลย¹⁴³ ที่สามารถนำมาประกอบกับคำรับสารภาพแล้วทำให้คำรับสารภาพของจำเลยน่าเชื่อถือมากขึ้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ศาลสามารถวินิจฉัยและชั่งน้ำหนักคำรับสารภาพหรือพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพได้อย่างถูกต้อง และไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด คือ การที่ผู้พิพากษาที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดในคดีเป็นผู้ซึ่งนั่งพิจารณาในคดีที่ตัดสินด้วยตนเองตลอดกระบวนการพิจารณา เนื่องจากการได้ประจักษ์ซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เห็นพฤติการณ์แวดล้อม เช่น การได้สอบถามพยานต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยต่อหน้าศาล จะทำให้ศาลได้เห็นอากัปกิริยาท่าทางของจำเลยและพยานอื่น ๆ เช่น ในขณะที่จำเลยให้การรับสารภาพ ผู้พุดแสดงกิริยาอย่างไร การพุดมีจังหวะประการใด มีความพิรุณหรือมีความน่าสงสัยหรือไม่ เป็นต้น การพิเคราะห์ถึงเหตุแวดล้อมกิริยาท่าทางของผู้พุดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบให้ถี่ถ้วน จะทำให้ศาลชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือ และวินิจฉัยชี้ขาดได้อย่างถูกต้อง การวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าเป็นประการใดนั้น อยู่ที่ความเชื่อของผู้วินิจฉัย ซึ่งจะวินิจฉัยได้ถูกต้องหรือไม่อยู่ที่ความพินิจพิเคราะห์และรอบคอบของผู้นั้น¹⁴⁴

เกี่ยวกับกรณีดังกล่าว ในประกาศฉบับแรกตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 25 มีนาคม สก 110 ได้ปรากฏพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า “มีพระบรมราชโองการมาพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ฯลฯ ประการหนึ่ง ศาลก็จะพิจารณาคดีของราษฎรนั้น ก็แยกย้ายอยู่หลายกระทรวงทั้งผู้พิจารณาและผู้พิพากษาก็อยู่ในที่ต่างกัน

¹⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 พยานหลักฐานประกอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176 จะต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ การรับฟังคำรับชั้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณามาใช้ลงโทษจำเลยโจทก์ต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยกระทำผิดจริงโดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องมีคำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้น ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและภาพถ่ายประกอบการนำชี้ที่เกิดเหตุแม้จะมีภาพจำเลยและมีข้อความระบุว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำผิด

¹⁴⁴ จาก “แนวความคิดในการปรับปรุงราชการศาลยุติธรรม,” โดย หลวงจรัญนิติศาสตร์, 2549, *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์*, 6 (1), น. 6.

ผู้พิพากษาจะบังคับความซื่อสัตย์ที่ตัดสินก็อาศัยแต่ในถ้อยคำสำนวนที่ในกระดาษสมุด "ไม่ได้เห็นด้วยจักขุในการพิจารณาเลย จึงเป็นช่องอุบายทางทุจริตของตระลาการและคู่ความ ฯลฯ"¹⁴⁵

นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ศาลจะต้องมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในคดี จะอาศัยแต่เพียงข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยได้ยอมรับสารภาพแล้ว ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริงไม่ได้ ศาลจะต้องชั่งน้ำหนักคำรับสารภาพก่อนด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดด้วย อย่างไรก็ตาม "ความเชื่อ" ก็เป็นดุลยพินิจที่ยากแก่การตรวจสอบ ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และมีได้ผ่านการไต่ตรองอย่างรอบคอบ ความเชื่อนั้นย่อมขาดความน่าเชื่อถืออย่างยิ่ง

3.1.3 การรับสารภาพในชั้นพิจารณา

การรับสารภาพของจำเลยนั้น อาจเกิดขึ้นได้ตลอดระยะเวลาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น กรณีรับสารภาพในชั้นจับกุม หรือการรับสารภาพในชั้นสอบสวน กรณีรับสารภาพในชั้นสอบสวน หากพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยครบถ้วนก่อนการรับสารภาพ จะมีผลทำให้คำรับสารภาพสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นหนึ่งในคดีนั้นได้¹⁴⁶ ส่วนกรณีที่คำรับสารภาพของจำเลยมีขึ้นในชั้นศาล หากอยู่ในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง ในบางกรณีศาลอาจจะประทับฟ้องไว้พิจารณา¹⁴⁷ แต่ในกรณีที่คำรับสารภาพของจำเลยปรากฏในชั้นพิจารณาของศาล หลังจากที่ศาลประทับฟ้องไว้แล้ว อาจจะส่งผลต่อการพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยมิต้องสืบพยานหลักฐานอื่น ๆ อีกต่อไป ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก บัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนด

¹⁴⁵ แหล่งเดิม, หน้า 7.

¹⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4

¹⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162

อัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”¹⁴⁸

3.1.3.1 คดีที่อยู่ในบังคับต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย

จากบทบัญญัติในมาตรา 176 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโดยหลักแล้วเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ ส่วนคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย คือ คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์จากแนวคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานไว้ ดังต่อไปนี้

1) มาตรา 176 ไม่สนใจโทษขั้นสูง

มาตรา 176 วรรคแรก ไม่สนใจโทษขั้นสูง หากแต่บังคับให้ศาลจำต้องสืบประกอบเฉพาะกรณีที่เป็นคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือหากไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ก็ต้องเป็นข้อหาที่มีโทษในสถานที่หนักกว่านั้น อันได้แก่คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต เพียงสถานเดียว เป็นต้น เพราะคดีประเภทนี้ แม้จะไม่มีโทษขั้นต่ำ แต่โทษสถานเดียวนั้นถือว่าเป็นโทษสถานที่หนักกว่านั้น¹⁴⁹ ดังนั้น หากเป็นคดีที่ไม่มีโทษขั้นต่ำและมีโทษในสถานที่หนักกว่านั้น ไม่ว่าจะคดีนั้นจะมีอัตราโทษขั้นสูงหนักเท่าใดก็ตาม ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามมาตรา 176 วรรคสอง¹⁵⁰ และเมื่อเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี หรือไม่มีอัตราโทษขั้น

¹⁴⁸ ข้อความที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้ ได้รับการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499 มาตรา 11 เดิม ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณาความอาญา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

¹⁴⁹ “หากมีกฎหมายอาญาใด บัญญัติกำหนดโทษความผิดฐานหนึ่งฐานใด ต้องระวางโทษจำคุกโดยไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูง แต่กำหนดโทษแน่นอนเช่น ให้จำคุก 5 ปี หรือ 6 ปี เป็นต้น ก็น่าจะต้องถือว่าเป็นโทษในสถานที่หนักกว่านั้นเช่นกัน” (อ้างไว้ใน คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) (น. 340), โดย ธาณิศ เกศวพิทักษ์, 2556, กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.)

¹⁵⁰ “ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 176 วรรคแรกมิได้ถือเอาอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสำคัญแต่ถือเอาอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์กล่าวคือในความผิดฐานใดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษประหารชีวิตสถาน

ต่ำ ย่อมเป็นคดีที่ไม่ต้องนำสืบประกอบก็ได้ แม้ในที่สุดเมื่อพิจารณาแล้ว ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยเกินกว่า 5 ปีก็ตาม การที่ศาลพิพากษาคดีไปโดยไม่สืบพยานโจทก์ประกอบก็เป็นการชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก¹⁵¹

2) คดีที่จำเลยเป็นเด็กถืออัตราโทษตามกฎหมายโดยไม่ต้องลดมาตราส่วนก่อน

กรณีที่จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดเป็นเด็กนั้น การพิจารณาว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ต้องพิจารณาอัตราโทษตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น โดยไม่ต้องลดมาตราส่วนโทษก่อน¹⁵² แม้ว่าจำเลยที่ถูกฟ้องจะเป็นผู้ที่มีอายุกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 75 หรือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76¹⁵³ ก็ตาม

เดียวแม้จำเลยให้การรับสารภาพกฎหมายก็บังคับให้ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้คดีนี้เมื่อข้อหาความผิดตามที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปีโทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ถึงแม้จะเป็นโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก 5 ปีแต่ก็เป็นอัตราโทษอย่างสูงส่วนอัตราโทษอย่างต่ำในความผิดฐานนี้ให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุกจำเลยต่ำกว่าโทษจำคุกตลอดชีวิตลงมาถึงจำคุก 2 ปีได้ดังนั้นเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำให้การรับสารภาพของจำเลยอีก” (อ้างไว้ใน คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) (น. 340-341), โดย ธานิส เกศวพิทักษ์, 2556, กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.) , คำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529 และคำพิพากษาฎีกาที่ 8320/2549.

¹⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 202/2536 คดีนี้มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท โดยไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ การที่ศาลลงโทษจำคุก 6 ปี ลดแล้วเหลือ 3 ปี เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องรับ มิใช่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป 2536 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์

¹⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 94/2538 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อขายและขาย เมทแอมเฟตามีนอันเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 มาตรา 13 ทวิ, 62, 89, 106 ทวิ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยมีอายุ 16 ปีเศษ และถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 ก็ตามก็ยังคงเป็นน.ที่ของโจทก์ที่จะต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำผิดของจำเลย

¹⁵³ มาตรา 75 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 และ มาตรา 76 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551

3) ถ้าฟ้องฐานพยายามหรือฐานเป็นผู้สนับสนุนต้องคิดลดอัตราโทษลงมาก่อน

กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับผิดฐานพยายามกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 หรือ ฟ้องให้รับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ซึ่งขอหาความผิดฐานพยายามหรือผู้สนับสนุนนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษเพียงสองในสามของความผิดเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้ การพิจารณาอัตราโทษอย่างต่ำตามกฎหมายว่า อยู่ในเกณฑ์ต้องสืบประกอบตามมาตรา 176 หรือไม่ จะต้องคำนวณลดมาตราส่วนลงกึ่งหนึ่งในสามส่วนก่อน ทั้งนี้เพราะมาตรา 176 กำหนดเกณฑ์คดีที่ต้องสืบประกอบโดยใช้ถ้อยคำที่ว่า “... คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพ ...” ย่อมแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่า อัตราโทษอย่างต่ำของข้อหาพยายามกระทำความผิดนั้นต่ำกว่าข้อหากระทำความผิดสำเร็จ¹⁵⁴ ขณะเดียวกันข้อหาเป็นผู้สนับสนุน ย่อมมีอัตราโทษอย่างต่ำต่ำกว่าข้อหาเป็นผู้กระทำความผิดเองหรือข้อหาเป็นผู้ใช้หรือตัวการเช่นกัน

4) หากภายหลังจากที่จำเลยกระทำผิดมีกฎหมายแก้อัตราโทษใหม่เป็นไม่ต้องสืบประกอบก็ไม่ต้องสืบประกอบ

หากกฎหมายใหม่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ไม่ถึง 5 ปี หรือไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำเป็นคุณกว่ากฎหมายเก่า ต้องบังคับตามกฎหมายใหม่ที่เป็นคุณ ย่อมเป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบ¹⁵⁵

¹⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 529/2496 แม้ความผิดฐานข่มขืนชำเราตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 244 วรรคต้น มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงถึง 10 ปีแต่ความผิดฐานพยายามตามมาตรา 244 นั้น อย่างสูงศาลจะพิพากษาโทษได้ 6 ปี 8 เดือนเท่านั้นจึงเป็นคดีที่ไม่จำเป็นต้องฟังพยาน โจทก์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ก่อน เมื่อจำเลยรับสารภาพศาลก็ย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทีเดียว (มาตรา 176 เดิม ก่อนแก้ไขเพิ่มเติมวางหลักเกณฑ์ว่า คดีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงถึง 10 ปี โดยกฎหมายบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สืบไปขึ้นไป ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”)

¹⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1303/2503 (ประชุมใหญ่) ความผิดฐานเป็นพนักงานปลอมหนังสือตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 229 และ 230 กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปจนถึง 10 ปี แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161 กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ซึ่งไม่มีกำหนดโทษขั้นต่ำ จึงถือว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161 เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ศาลต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยเมื่อจำเลยรับสารภาพ ศาลย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยไปได้โดยไม่ต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบ

5) ขณะยื่นฟ้องคดีมีอัตราโทษต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพหากในระหว่างพิจารณาฎหมายใหม่แก้ไขอัตราโทษไม่อยู่ในเกณฑ์ต้องสืบประกอบศาลยอมพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้¹⁵⁶

3.1.3.2 ผลของการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก

หากเป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์ต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ แต่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพ โดยมีได้สืบพยานหลักฐานโจทก์ประกอบศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์ หรือพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น แล้วยื่นอุทธรณ์มา ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ขึ้นอยู่กับว่าการไม่สืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นความผิดของโจทก์หรือเป็นความผิดของศาลชั้นต้น ดังนี้

1) โจทก์เป็นฝ่ายแสดงว่าไม่ตั้งใจสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ

ถือว่าโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสืบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยยอมเป็นการไม่ชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก และปัญหาข้อนี้แม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้นต่อสู้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตามมาตรา 195 วรรคสอง

ยกตัวอย่างเช่น ความผิดข้อหาพรากรผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสามมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่

¹⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 3465/2548 การที่จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพตามฟ้องในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น แม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 ที่ใช้บังคับในขณะที่จำเลยที่ 1 กระทำผิดและถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลจะกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ซึ่งศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ได้ต่อเมื่อได้สืบพยานหลักฐานและฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดจริงตามที่บัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา 176 แต่เมื่อในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นได้มี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) ฯ มาตรา 19 ยกเลิกความในมาตรา 66 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ และให้ใช้ข้อความใหม่แทน โดยมาตรา 66 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ มีระวางโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่สี่ปี ลดลงจากมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ตามกฎหมายเดิมที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปี และคดีนี้เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 17.448 กรัม ซึ่งไม่เกิน 20 กรัม ดังนั้น โทษจำคุกตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่า จึงต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ในส่วนที่เป็นคุณบังคับแก่จำเลยที่ 1 ตาม ป.อ. มาตรา 3 ข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยที่ 1 รับสารภาพจึงมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึงห้าปี ศาลยอมมีอำนาจพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176

จะต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยและศาลจะต้องฟังพยานหลักฐาน โจทก์จันกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เมื่อโจทก์แถลงไม่คิดใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลฟังลงโทษจำเลยใน บทมาตราดังกล่าวได้ แต่ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคแรก มีอัตราโทษ จำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับ สารภาพของจำเลย หากศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพศาลก็คงลงโทษจำเลยในบท มาตราดังกล่าวได้เฉพาะในวรรคแรกเท่านั้น เมื่อศาลอุทธรณ์วางโทษจำเลยไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาชอบ ที่จะยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้ เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาอันเกี่ยวข้องกับความสงบ เรียบร้อยของประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 591/2536)

2) ศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยานหลักฐานประกอบ

กรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยานโจทก์ แล้วพิพากษาลงโทษจำเลย โดยไม่ได้ให้โจทก์ สืบพยานหลักฐานประกอบตามมาตรา 176 โดยผิดหลงไป เมื่อมิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ทราบแล้วว่า จำเลยให้การปฏิเสธ แต่โจทก์ไม่คิดใจสืบพยานเสียเอง หากในภายหลังความปรากฏต่อศาลอุทธรณ์ จะพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ไม่ได้ แต่ต้องพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้วยื่นสำนวนให้ศาล ชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี¹⁵⁷

¹⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2596/2541 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรจำเลยยื่น คำให้การรับสารภาพฐานรับของโจร เมื่อศาลชั้นต้นสอบจำเลย จำเลยกลับแถลงเพิ่มเติมว่า จำเลยไม่รู้ว่าทรัพย์ที่ เอมมาเป็นทรัพย์ที่ถูกลักมา แม้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ยังไม่ทราบค่าแถลงเพิ่มเติม ที่เป็นการให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์แต่เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยฐานรับของโจร ไปโดยผิดหลง เพราะเห็นว่าจำเลยให้การรับสารภาพฐานรับของโจร ศาลชั้นต้นจึงมิได้เปิดโอกาสให้โจทก์สืบพยานเช่นนี้ เมื่อ มิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ทราบแล้วว่าจำเลยให้การปฏิเสธ แต่โจทก์ไม่คิดใจสืบพยานการที่ศาลชั้นต้นพิพากษาคดี ลงโทษจำเลยไป จึงเป็นการที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความว่าด้วยคำ พิพากษาและคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 243(1) ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา มาตรา 15 เมื่อความปรากฏแก่ศาลอุทธรณ์จึงชอบที่ศาลอุทธรณ์จะพิพากษายกคำพิพากษา ศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาระหว่างโจทก์กับจำเลย แล้วพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูป คดี

3.1.3.3 คำรับสารภาพของจำเลยที่ไม่เพียงพอจะรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้

คำรับสารภาพของจำเลย แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติให้สามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ตามมาตรา 176 ก็ตาม แต่ในบางกรณี คำรับสารภาพอาจไม่เพียงพอที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งลักษณะของคำรับสารภาพที่ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ปรากฏจากคำพิพากษาฎีกาที่ได้เคยวางบรรทัดฐานเอาไว้ในหลายกรณี สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน เช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร จำเลยให้การรับสารภาพโดยมิได้ระบุให้ชัดว่ารับสารภาพในข้อหาใดแน่ ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน โจทก์จึงยังมีหน้าที่จะต้องนำสืบการกระทำผิดของจำเลยต่อไป เมื่อโจทก์ไม่สืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁵⁸ หรือในกรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนำพาของกลางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรและฐานซื้อ รับไว้ ซึ่งของกลางดังกล่าว อันเป็นความผิดคนละฐานกัน ทำให้การจำเลยก็ต้องชัดเจนว่ารับสารภาพฐานใด เมื่อจำเลยที่ให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการจึงไม่ชัดเจน ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำสืบพยานต่อไปให้ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด¹⁵⁹

¹⁵⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 819/2513 (ประชุมใหญ่) โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรมาในฟ้องเดียวกันจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโดยไม่ระบุว่า รับสารภาพในข้อหาฐานความผิดใด เช่นนี้ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน เป็นน.ที่โจทก์จะต้องนำสืบการกระทำผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่สืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องและถ้ามีอุทธรณ์ฎีกามาสู่ศาลสูง ก็ไม่มีเหตุที่จะให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่

¹⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3969/2541 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักลอบ นำพาของกลางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากร หรือจำเลยได้ซื้อ รับไว้ และช่วยพาเอาไปเสีย ช่วยจำหน่าย ช่วยซ่อนเร้น ซึ่งของกลางดังกล่าวโดยรู้อยู่แล้ว เป็นของผู้อื่นลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงภาษีข้างต้น ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นคนละฐานกัน และโจทก์มีความประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาหนึ่งเพียงฐานเดียว จะลงโทษจำเลยในเรื่องเดียวกันทั้งสองฐานไม่ได้ คำให้การ ของจำเลยที่ให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการยังไม่ชัดเจน พอที่จะชี้ขาดว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด ย่อมเป็นน.ที่ ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพยานต่อไปให้ได้ความถึงการกระทำผิด ของจำเลยว่าได้กระทำความผิดฐานใดแน่หาใช่เป็นน.ที่ของศาลที่จะสอบถามจำเลยว่าจะให้การรับสารภาพในฐานความผิดใดเมื่อ โจทก์แถลงไม่สืบพยาน คำให้การรับสารภาพของ

2) การรับสารภาพเพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากแก่คดี กล่าวคือ เป็นคำรับสารภาพที่เกิดมีเหตุผลที่แท้จริงอยู่เบื้องหลังเป็นสาเหตุให้รับสารภาพทั้ง ๆ ที่มีได้เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง เพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากแก่คดี¹⁶⁰ เป็นต้น

3) การรับสารภาพโดยเข้าใจผิดคิดว่าการกระทำของตนผิดกฎหมาย เช่น การรับสารภาพโดยเข้าใจไปเองว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งที่ความจริงแล้วไม่ผิดกฎหมาย เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงสู่ศาล แม้จำเลยจะรับสารภาพด้วยความสมัครใจก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ เนื่องจากการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดนั่นเอง¹⁶¹

4) การรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการยอมรับว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่โจทก์ฟ้องจริง ถ้าเป็นความผิดที่ยอมรับสารภาพ¹⁶²

5) การรับสารภาพที่ขัดกับรายงานชั้นสูตรบาดแผล¹⁶³

จำเลยดังกล่าว จึงไม่อาจฟังลงโทษจำเลยได้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องและคดี ไม่มีเหตุที่จะย้อนสำนวน ไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการพิจารณา สอบถามคำให้การของจำเลยใหม่

¹⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1318/2523 คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "คดีนี้ข้อเท็จจริงจำเลยเป็นลูกจ้างตัดไม้ ได้อาศัยรถยนต์คันเกิดเหตุไป ในระหว่างจับกุมวัดระยะเบ็ดมีผู้ต้องหา 3 คนผู้ต้องหาอีก 2 คนบอกให้จำเลยรับสารภาพแล้วจะช่วยเหลือเรื่องเงินทอง ด้วยความไม่รู้เท่าถึงการจำเลยจึงได้รับสารภาพ ความจริงแล้วระเบิดทั้งสองลูกไม่ใช่ของจำเลย แต่เพื่อไม่ให้ยุ่งยากแก่คดีจำเลยขอรับสารภาพตลอดข้อหาไม่ขอต่อสู้คดี" ดังนี้ ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานจึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

¹⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1077/2529 ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยทั้ง สามได้ให้การรับสารภาพว่าได้ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายต่อเจ้าพนักงาน ตำรวจ ผู้จับกุม และพนักงานสอบสวน พิเคราะห์แล้วเห็นว่าจำเลยให้การรับสารภาพเพราะคิดว่า ข่มขืน หมายถึง การร่วมประเวณีโดยหญิงยินยอม จำเลยทั้งสามร่วมประเวณีกับผู้เสียหายจริงจึงรับสารภาพไป คำให้การรับสารภาพโดยเข้าใจผิดดังกล่าว จึงไม่อาจนำมารับฟังลงโทษจำเลยทั้งสามได้

¹⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5114/2531 คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "จำเลยได้มาอาศัยอยู่กับ ม.ซึ่งหลบหนีไปแล้ว วันเกิดเหตุผู้เสียหายมาสมัครไปทำงานต่างประเทศกับ ม. ม.ให้จำเลยเขียนใบรับเงินให้เนื่องจากเห็นว่าจำเลยมีความรู้และขณะนั้นเสมือนไม่มาทำงาน แล้วผู้เสียหายมอบเงินให้ ม.จำเลยไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็รับสารภาพ ..." ดังนี้ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

¹⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 833/2495 โจทก์ฟ้องหาว่า จำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายเมื่อวันที่ 8 แต่ตามรายงานชั้นสูตรบาดแผลที่โจทก์ส่งพร้อมกับฟ้องปรากฏว่า ผู้บาดเจ็บมีบาดแผลวันที่ 5 ดังนี้ย่อมขัดกันเองฟังไม่ได้ว่าจำเลยทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง แม้จำเลยจะรับสารภาพตามฟ้อง ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ ต้องยกฟ้อง

6) การบรรยายฟ้องและนำสืบได้ไม่ชัดเจนว่าจำเลยกระทำวันผิดวันเวลาใด¹⁶⁴

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่ว่า ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องให้ศาลพิพากษาไปได้โดยไม่ต้องสืบพยานนั้นมิได้หมายความว่าเมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไปถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่มีความผิดศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2879/2540) นอกจากนี้ พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพนั่นเอง ก็จะรับฟังประกอบคำรับสารภาพเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁶⁵

3.1.3.4 การสืบพยานจนกว่าศาลจะ “พอใจ” ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

คดีอาญาเป็นคดีเกี่ยวกับชีวิตและเสรีภาพของจำเลย ดังนั้นการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญาจึงมีหลักที่ตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานที่ว่า “ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์” (presumption of innocence) การลงโทษผู้บริสุทธิ์ถือเป็นเรื่องร้ายแรง ดังนั้น การชี้ขาดได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องดังที่โจทก์กล่าวอ้างหรือไม่ โจทก์จึงต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลย

¹⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 848/2545 การที่โจทก์บรรยายฟ้องและนำสืบเพียงว่า มี ส. มาเบิกความว่าได้ซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลยเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2543 โดยมีได้ระบุวันที่หรือเวลาที่กระทำความผิดให้แน่นอน เป็นการบรรยายฟ้องและนำสืบได้ไม่ชัดเจน แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ก็ไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง

¹⁶⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 6370/2539 พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพนั่นเอง การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนของจำเลยทั้งสี่ซึ่งปฏิเสธในชั้นพิจารณา โจทก์และโจทก์ร่วมต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยทั้งสี่กระทำความผิดจริง โดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องไม่ใช่คำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้นเอง ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การขึ้นสอบสวนของ จำเลยทั้งสี่ บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และภาพถ่ายประกอบนั้น แม้มีภาพจำเลยทั้งสี่และมีข้อความว่า จำเลยที่ 4 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ ของจำเลย ทั้งสี่ในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวนเท่านั้นไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ทั้งสี่ในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวน เพื่อให้เห็นว่ากระทำความผิดตามฟ้องโจทก์และโจทก์ร่วมไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยทั้งสี่อย่างใดอีกเมื่อจำเลยทั้งสี่ให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาและนำสืบปฏิเสธว่า พนักงานสอบสวนได้คำรับสารภาพมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานของโจทก์และโจทก์ร่วมเพียงเท่าที่นำสืบมาจึงไม่พอฟังลงโทษจำเลยทั้งสี่ได้

เป็นผู้กระทำความผิด หากมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ จะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักสากล¹⁶⁶ ที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) ซึ่งในกฎหมายไทยก็ได้มีการบัญญัติรองรับหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 39 วรรคสอง และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 เพื่อเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

อย่างไรก็ตามในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง มาตรา 176 วรรคแรก ได้บัญญัติหลักการให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้งน้ำหนักพยานหลักฐานไว้แตกต่างจากหลักการในมาตรา 227 เนื่องจาก มาตรา 176 วรรคแรกได้บัญญัติว่า “... คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

กล่าว “จนกว่าจะพอใจ” ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้คำจำกัดความไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานการพิสูจน์ตามมาตรา 227 ที่ว่าอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีทั่วไปตามมาตรา 227 คือ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดในระดับที่ปราศจากข้อ

¹⁶⁶ ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี ”

สงสัยอันสมควร ซึ่งการพิสูจน์ในระดับนี้ ไม่ต้องให้ถึงขนาดว่าจำเลยต้องเป็นผู้กระทำความผิดอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือไม่ต้องถึงกับต้องสิ้นข้อสงสัยด้วยประการทั้งปวง¹⁶⁷ แต่ให้พิสูจน์จนถึงขั้นที่ไม่มีข้อสงสัยตามสมควรก็เพียงพอแล้ว ซึ่ง “ข้อสงสัยตามสมควร” ในที่นี้ควรเป็นเหตุอันควรสงสัยที่เป็นผลดีต่อจำเลย ที่เป็นเหตุผลอันสมควรทำให้เกิดความสงสัยว่าจำเลยอาจไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นเหตุอันควรสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลย่อมไม่เป็นที่เหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้อง¹⁶⁸ ซึ่งการพิจารณาว่าปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามควรหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาว่าข้อสงสัยนั้นเป็นสาระสำคัญที่วิญญูชนควรสงสัยหรือไม่¹⁶⁹

ดังนั้น เมื่อ มาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีจำเลยรับสารภาพ ในมาตรา 176 ใช้คำว่า “จนกว่าจะพอใจ” ซึ่งต่างจากมาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีทั่วไปตามมาตรา 227 ที่ใช้คำว่า “จนกว่าจะแน่ใจ” มาตรฐานการพิสูจน์ในมาตรา 176 วรรคแรก จึงน่าจะต่ำกว่ามาตรา 227 ซึ่งในกรณีนี้ ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ป.วิ.อ. มาตรา 176 วรรคหนึ่ง มีความหมายว่า ในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษที่หนักกว่านั้น แม้จำเลยให้การรับสารภาพต่อศาลว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ศาลก็ไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับนั้นได้ แต่ต้องฟังพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพให้เป็นที่พอใจก่อนว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ส่วนปัญหาว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับเช่นว่านี้ต้องมีน้ำหนักมั่นคงเพียงใดนั้น เห็นได้ว่า ในกรณีเช่นนี้โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบให้ได้ความชัดเจนปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ เพียงแต่มีพยานมาสืบให้เป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามคำรับก็เป็นการเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 314/2551)

สำหรับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ ตามมาตรา 176 นั้น ศาลฎีกาของไทยได้เคยวางบรรทัดฐานว่า “พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ในที่นี้ มีความหมายเฉพาะพยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมาย และเป็นพยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจาก

¹⁶⁷ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 243), โดย จรัญ ภักดีธนากุล, 2551, กรุงเทพฯ: จีระรัชการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยสำนักพิมพ์รับการพิมพ์.

¹⁶⁸ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (น. 106), โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542, กรุงเทพฯ: เกรนโกรว. ลิขสิทธิ์ 2542 โดยสำนักพิมพ์เกรนโกรว.

¹⁶⁹ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (น. 462), โดย โสภณ รัตนากร, 2549, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. ลิขสิทธิ์ 2549 โดยสำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

คำรับสารภาพของจำเลย¹⁷⁰ ส่วนกรณีที่ว่าจะต้องพิสูจน์ในระดับไหน จึงจะเรียกว่าเป็นที่พอใจแก่ศาลนั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณาซึ่งนำพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น ๆ เองว่า โจทก์สืบได้จนเป็นที่พอใจแก่ศาลแล้วหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้เคยมีตัวอย่างจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ได้วินิจฉัยว่า ในกรณีที่โจทก์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพให้เป็นที่พอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงเสียก่อนนั้น โจทก์ต้องนำพยานเข้าสืบยืนยันว่ามีการกระทำความผิดตามฟ้องและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง มิใช่เป็นเพียงการรับสมอ้างว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นแทนบุคคลอื่น การนำพยานบุคคลซึ่งรู้เห็นการกระทำความผิดของจำเลยหรือพยานบุคคลที่รู้เห็นเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอันจะแสดงให้ศาลเห็นว่าจำเลยมิได้ให้การรับสารภาพโดยไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้หรือเสแสร้งเพื่อให้ผู้กระทำความผิดอื่นพ้นผิด ดังนั้น การที่โจทก์มีแต่เพียงพยานบอกเล่ามาแสดงต่อศาลโดยไม่มีบุคคลใดมาเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารอันเป็นพยานบอกเล่าดังกล่าวเลย ลำพังเพียงแต่พยานเอกสารดังกล่าวจึงยังไม่เพียงพอให้เชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 4824/2553)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคำในบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า การวินิจฉัยข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้วินิจฉัยแต่ละคนที่จะกล่าวอ้างว่าข้อเท็จจริงเพียงเท่าที่โจทก์นำมาสืบนั้นเพียงพอที่จะรับฟังได้แล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้อยคำดังกล่าวอาจเปิดทางให้ผู้วินิจฉัยสามารถให้เหตุผลหลากหลายระดับ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วินิจฉัยในแต่ละท่านว่าจะมีความพอใจพยานหลักฐานนั้น ๆ ในระดับใด

¹⁷⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 พยานหลักฐานประกอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176 จะต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณามาใช้ลงโทษจำเลยโจทก์ต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยกระทำความผิดจริงโดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องมีคำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้น ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การขึ้นสอบสวนของจำเลย บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและภาพถ่ายประกอบการนำชี้ที่เกิดเหตุแม้จะมีภาพจำเลยและมีข้อความระบุว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิด

3.1.4 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย คือ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่เน้นหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในคดีอาญาศาลไทยจึงมีบทบาทเชิงรุกที่จะต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา จะวางเฉยไม่ได้ การทำหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงของศาลไม่ผูกมัดกับแบบหรือคำร้องของผู้ใด ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา¹⁷¹ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคมส่วนรวม แม้แต่ในคำรับสารภาพเอง ศาลก็ต้องมีหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยด้วยเช่นกัน จะเชื่อคำรับสารภาพแต่เพียงลำพังแล้วพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีเพียงเพราะกฎหมายให้อำนาจไว้ไม่ได้ สำหรับในทางปฏิบัติของศาลไทย ในปัจจุบันศาลไทยมีบทบาทในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพใน 2 ลักษณะ กล่าวคือการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ และการค้นหาความจริงในเนื้อหาดังต่อไปนี้

3.1.4.1 การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ในที่นี้คือการค้นหาความจริงในรูปแบบของการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ เป็นการค้นหาความจริงที่มีได้มุ่งเน้นถึงความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพ กล่าวคือมิใช่เป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ แต่เป็นการค้นหาโดยมุ่งเน้นไปที่ความถูกต้องของรูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งบทบาทของศาลไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในทางรูปแบบของการได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้น จากการศึกษาวิเคราะห์แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ และการค้นหาความจริงเกี่ยวกับความสมัครใจในการรับสารภาพ ดังต่อไปนี้

1) การค้นหาความจริงเกี่ยวกับกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ในชั้นพิจารณาของศาล ก่อนที่ศาลจะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ไม่ว่าจะป็นกรณีจำเลยเคยให้การรับสารภาพไว้ในชั้นสอบสวน หรือในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพเป็นครั้งแรก ต่อหน้าศาลในชั้นพิจารณาก็ตาม ศาลจะต้องพิจารณาด้วยว่า การรับสารภาพของจำเลยได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

¹⁷¹ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 68-69). เล่มเดิม

หรือไม่ โดยจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณา ดังนี้

ในชั้นสอบสวน ก่อนที่จะได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา ได้กำหนดหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนจะต้องกระทำในกรณีต่าง ๆ เช่น การจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปี หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุก¹⁷² การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด¹⁷³ ในการสอบสวนจะต้องอนุญาตให้ผู้ต้องหาที่มีทนายความและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับฟังการสอบปากคำได้¹⁷⁴ และก่อนการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายให้กับผู้ต้องหาทราบด้วย¹⁷⁵

ดังนั้น ก่อนที่จำเลยจะให้การรับสารภาพ หากพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการไม่ครบถ้วน ศาลจะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาไม่ได้¹⁷⁶

ในชั้นพิจารณาของศาล ก่อนที่ศาลจะต้องถามคำให้การของจำเลย ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังก่อนเสมอ¹⁷⁷ ไม่ว่าจำเลยจะได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลแล้วก็ตาม ศาลก็ต้องสอบถามคำให้การจำเลยด้วยวาจาอีกครั้งหนึ่งเสมอ ส่วนกรณีศาลสอบคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยไม่ยอมให้การใด ๆ ก็เป็นสิทธิของจำเลยในทางที่จะอยู่เฉยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้ และในกรณีนี้ ศาลก็จะทำแต่เพียงการจดรายงานและดำเนินการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจที่จะบังคับจำเลยได้ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง นอกจากนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่ม

¹⁷² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

¹⁷³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 และมาตรา 133 ทวิ

¹⁷⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/3

¹⁷⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคแรก

¹⁷⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคท้าย

¹⁷⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

พิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ อันเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ดังนั้น หากศาลมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคสอง หรือไม่ได้สอบถามการมีทนายความของจำเลยตาม มาตรา 173 ดังกล่าว ก็จะมีส่งผลให้เป็นกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันส่งผลให้คำรับสารภาพของจำเลยที่ได้มาไม่สามารถรับฟังได้ด้วยนั่นเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการที่พนักงานสอบสวนและศาลจะต้องกระทำก่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้โดยชอบด้วยกฎหมายดังที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ก็มีได้หมายความว่า เมื่อได้กระทำตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว คำให้การของจำเลยจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริงและเชื่อถือได้เสมอไป เพราะกรณีดังกล่าว เป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบของวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพเท่านั้น

2) การค้นหาความจริงเกี่ยวกับความสมัครใจในการรับสารภาพ

เรื่องความสมัครใจของผู้ให้การรับสารภาพ ถือว่าเป็นสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ เนื่องจากคำรับสารภาพที่ไม่ได้มาจากความสมัครใจแล้วย่อมไม่น่าเชื่อได้ว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง ตรงกันข้าม คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้ให้การรับสารภาพย่อมมีความน่าเชื่อถือได้มากกว่าและสันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่าอาจจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง จะเห็นได้ว่าในชั้นสอบสวน กฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น โดยพยานหลักฐานที่ได้รับอันเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานมิได้¹⁷⁸ ดังนั้น คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น¹⁷⁹ จึงเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

¹⁷⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 และ มาตรา 226

¹⁷⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของผู้เขียน คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความสมัครใจก็มิได้หมายความว่า คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจจะมีความถูกต้องแท้จริงเสมอไป หากแต่ศาลควรจะต้องค้นหาความจริงในเนื้อหาอีกชั้นหนึ่งว่า เนื้อหาของคำรับสารภาพถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ด้วย เพราะบางกรณีคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจโดยไม่ได้มีสาเหตุมาจากการจูงใจของผู้ใด ไม่มีใครให้คำมั่นสัญญา ไม่มีการขู่เชิญหลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ แต่เป็นเท็จเนื่องจากมีปัจจัยบางอย่างแอบแฝงก็มี เช่น การรับสารภาพเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นผิด เนื่องจากความเป็นคนสนิทใกล้ชิด คนรัก เป็นลูก หรือเป็นสามีภรรยา เป็นต้น และในขณะเดียวกัน คำรับสารภาพที่ได้มาโดยความไม่สมัครใจ แต่อาจเป็นความจริงก็ได้เช่นเดียวกัน เช่น ตำรวจหลอกจำเลยว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาผิดกับจำเลยได้ทั้งที่ความจริงแล้วยังไม่มีพยานหลักฐานใด ๆ จะเอาผิดกับจำเลย ซึ่งจำเลยจึงยอมรับสารภาพ ซึ่งกรณีนี้ แม้ว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง แต่ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าถูกหลอกลวงให้รับสารภาพ ก็จะเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามมาตรา 226 นั่นเอง

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า การค้นหาความจริงโดยพิจารณาที่ความสมัครใจของการรับสารภาพในกรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้นยังไม่ถึงกับเป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพ แต่เป็นเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของจำเลยจากการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างถูกต้องตามหลักสากล (Due Process) แต่อย่างไรก็ตาม การค้นหาความจริงในทางรูปแบบบางกรณีก็นำไปสู่การทำให้ได้มาซึ่งความจริงในเนื้อหาได้เช่นกัน เช่น การค้นหาความจริงจากความสมัครใจในการรับสารภาพของศาล โดยการถามคำให้การและซักคำให้การของจำเลยโดยละเอียดแม้จำเลยจะรับสารภาพ ก็อาจจะทำให้ได้เห็นข้อพิรุธถึงความไม่สมัครใจได้ อันนำไปสู่ความจริงได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติในชั้นพิจารณาของศาล การตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องกระบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน และความสมัครใจในการรับสารภาพของจำเลยนั้นไม่มีหลักเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติของศาลจะมีเพียงแต่การอ่านและบรรยายคำฟ้องให้จำเลยฟัง การถามคำให้การจำเลย ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพก็จะให้จำเลยยืนยันคำรับสารภาพเท่านั้น กรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวจนเป็นเหตุให้ศาลไม่รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเพราะข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นสู่ศาลโดยคู่ความเองมากกว่า

เช่น จำเลยต่อสู้ว่าคำให้การรับสารภาพในจำเลยเกิดขึ้นไม่ชอบ เป็นต้น มิเช่นนั้น ศาลแทบไม่ได้ค้นหาความจริงในกรณีดังกล่าวนี้ได้เองเลย

3.1.4.2 การค้นหาความจริงในทางเนื้อหา

การค้นหาความจริงในเนื้อหาในการดำเนินคดีอาญา คือ กระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ คือ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งถ้ากระบวนการนี้ไม่มีประสิทธิภาพ คือ ไม่อาจทำให้การค้นหาความจริงได้มาซึ่งความจริงไม่ว่าความจริงที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือความจริงที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ตกเป็นจำเลย การบังคับใช้กฎหมายย่อมไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การค้นหาความจริงในเนื้อหา เป็นการการค้นหาความจริงโดยมุ่งเน้นถึงความถูกต้องแท้จริงของสิ่งที่กำลังค้นหาเป็นสำคัญ “การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ” จึงเป็นกระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงที่ว่า คำรับสารภาพเป็นความจริงหรือไม่ จำเลยได้กระทำความผิดจริงดังที่ได้รับสารภาพมาหรือไม่ อันเป็นการค้นหาความจริงที่แอบแฝงในคำรับสารภาพนั้นว่า มีนัยเป็นอย่างอื่นหรือไม่¹⁸⁰ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพมีความแตกต่างจากการค้นหาความจริงในทางรูปแบบในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพนั้น ยังมีได้มีรูปแบบที่ชัดเจนเมื่อเทียบกับ การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งมีกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติและผลทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน¹⁸¹

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพจะไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศาลในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาเช่นกัน ดังต่อไปนี้

มาตรา 228 บัญญัติว่า “ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้ ”

¹⁸⁰ คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา (น. 23). เล่มเดิม.

¹⁸¹ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.1 (หน้า 67-71).

มาตรา 185 วรรคแรก บัญญัติว่า “ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ ”

ดังนั้น มาตรา 176 วรรคหนึ่ง ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องที่มีโทษคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายให้เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานของโจทก์ต่อไปก็ได้ นั้น มิได้หมายความว่า เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้วศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมยกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 จะเห็นได้ว่า ก่อนที่ศาลจะวินิจฉัยและมีคำสั่งตามมาตรา 185 ได้นั้น จะต้องอาศัยมาตรา 228 เป็นเครื่องมือของศาลในการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลย

ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้อง แต่ศาลยังมีข้อสงสัย ศาลสามารถสั่งให้โจทก์นำพยานหลักฐานมาสืบต่อไป แม้ว่าจะเป็นคดีที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 176 วรรคแรกที่ต้องสืบประกอบก็ตาม โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติในมาตรา 228 ดังกล่าวข้างต้น ถือว่ากฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคดี¹⁸² รวมถึงการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพด้วยเช่นกัน ดังที่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาวางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 วินิจฉัยว่า แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่หากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแล้วศาลจะให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตามมาตรา 176 และมาตรา 228 ดังนั้น เมื่อปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์และคำให้การรับสารภาพของจำเลย ดังนั้นจึงสมควรสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ข้อเท็จจริงกระจ่างแจ้ง

หรือในกรณีที่คดีที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบตามมาตรา 176 หากคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่ชัดเจนว่าจำเลยยอมรับสารภาพผิดจริงตามฟ้อง เช่น

¹⁸² บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา (น. 103). เล่มเดิม.

คำพิพากษาฎีกาที่ 5114/2531 วินิจฉัยว่า คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "จำเลยได้มาอาศัยอยู่กับ ม.ซึ่งหลบหนีไปแล้ว วันเกิดเหตุผู้เสียหายมาสมัครไปทำงานต่างประเทศ กับ ม. ม.ให้จำเลยเขียนใบรับเงินให้เนื่องจากเห็นว่าจำเลยมีความรู้และขณะนั้นเสมือนไม่มาทำงาน แล้วผู้เสียหายมอบเงินให้ ม.จำเลยไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็รับสารภาพ ..." ดังนี้ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

จะเห็นได้ว่า ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องที่มีใช้กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลได้เคยวางหลักเกณฑ์โดยการใช้บทบัญญัติ ในมาตรา 228 และ มาตรา 185 มาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากศาลได้สังเกตเห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มความ และจำเลยจำนวนมากยังต้องความรู้ทางกฎหมายหรืออาจจะรับสารภาพเพื่อให้เกิดจบไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา มิให้ต้องรับโทษเกินไปกว่าความผิดที่ตนกระทำหรือมิได้เจตนากระทำความผิดตามฟ้อง¹⁸³ ศาลจึงต้องระมัดระวังในการค้นหาความจริงหากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีบทบัญญัติในมาตรา 228 ให้อำนาจศาลทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว กรณีที่ศาลจะเรียกให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยพลการตามมาตรา 228 นั้น มีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 9 บัญญัติว่า

“ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง”

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการดังกล่าวจะมีใช้กฎหมาย แต่ก็เป็นแบบแผนซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อผู้พิพากษามากเช่นกัน เพราะแม้จะไม่มีผลบังคับในทางกฎหมายแต่ก็มีผลบังคับในทางวินัย และมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎหมายเลย

¹⁸³ แหล่งเดิม. หน้า 104.

ก็ว่าได้ การพิจารณาคดีของศาลจึงมักคำนึงถึงประมวลจริยธรรมดังกล่าวประกอบด้วยอย่างเคร่งครัด เมื่อพิจารณาจากข้อความที่กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่ได้เปิดช่องให้ศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองใน 2 กรณีด้วยกัน คือ กรณี เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้น ค่อนข้างจะเป็นหลักที่กว้างมาก และไม่ชัดเจนว่า แค่ไหนเพียงไรจึงจะมีความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แตกต่างจากในกรณีที่สอง คือ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเองที่ค่อนข้างจะมีความชัดเจนมากกว่า คือ ถ้ามีกฎหมายบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กระทำเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองอย่างชัดเจนในเรื่องใด ๆ แล้ว ก็จะไม่มีปัญหาในการตีความอีกว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้วหรือไม่ และเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก กรณีที่จำเลยรับสารภาพในความคิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ หรือ อัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี แม้บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก จะบัญญัติว่า “ศาลจะพิพากษาลงโทษโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้” ซึ่งเป็นการเปิดทางเลือกให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจเลือกได้ แต่หากศาลเลือกที่จะสืบพยานต่อไป ก็อาจจะเป็นที่ครหานินทาได้ว่า เหตุใดจึงไม่ยอมพิพากษาลงโทษเนื่องจากกฎหมายก็ได้ให้อำนาจศาลพิพากษาลงโทษได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจาก กรณีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีหรือมีโทษสถานหนักกว่านั้น กฎหมายบัญญัติว่า “ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง” จะเห็นได้ว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ ค่อนข้างชัดเจนว่า กฎหมายบังคับศาลให้ต้องสืบพยานต่อไปทุกคดีโดยห้ามเชื่อเพียงคำรับสารภาพ แต่เพียงคำฟังและพิพากษาลงโทษจำเลยในทันที บทบัญญัติในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ 9 นี้เอง เป็นเหตุให้การดำเนินการพิจารณาคดีของศาล มักจะวางตนเป็นกลางและระมัดระวังตนเป็นพิเศษ และปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นหลัก¹⁸⁴ เพื่อป้องกันตนมิให้ถูกครหานินทาได้ว่ามีใจลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การสั่งให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม ตามมาตรา 228 จึงไม่ค่อยจะเกิดขึ้นมากนัก จะมีก็แต่เพียงการสั่งให้สืบเสาะพฤติกรรม ความประพฤติ และภูมิหลังความเป็นมาของจำเลยหลังจากที่รับสารภาพแล้ว เพื่อประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษเท่านั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อศาลสำหรับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ ซึ่งใน

¹⁸⁴ แหล่งเดิม. หน้า 112.

ความเป็นจริง อำนาจการสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการเป็นอำนาจที่ศาลสามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 228 อีกทั้งยังเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงในคดีอาญาอีกด้วย

สำหรับในกรณี “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก กล่าวคือ การกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรานี้ แฝงไปด้วยแนวคิดของหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพอยู่ด้วย โดยมีนัยสำคัญที่ว่าศาลต้องค้นหาความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพของจำเลย ส่วนในความคิดมิใช่คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายมิได้บังคับให้ศาลต้องพิพากษาลงโทษโดยทันที เนื่องจากกฎหมายยังให้ความสำคัญและเล็งเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่ได้น่าเชื่อถือเสมอไปจึงได้กำหนดให้เป็นดุลยพินิจของศาลสามารถเรียกให้มีการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบด้วยก็ได้ ตามมาตรา 228 และเมื่อสืบพยานหลักฐานต่อไปแล้วพบว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมยกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 แต่ถึงกระนั้นก็ดี หากเป็นคดีที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขตามมาตรา 176 วรรคแรก ที่กำหนดให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพด้วยแล้วนั้น ในทางปฏิบัติเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาโอกาสที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเพิ่มเติมด้วยตนเองโดยการเรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมตามมาตรา 228 มีน้อยมาก เพราะศาลมักใช้ดุลยพินิจที่จะพิพากษาลงโทษโดยไม่สืบพยานต่อไป เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา 176 วรรคแรกไว้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นปัญหาในปัจจุบันที่พบว่า จำนวนนักโทษประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่อยู่ในเรือนจำเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะว่ามี การค้นหาความจริง ไม่มี การไต่สวน เมื่อจำเลยรับสารภาพ ศาลก็ตัดสินทันที จึงทำให้กระบวนการค้นหาความจริงด้อยไป¹⁸⁵

¹⁸⁵ คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร (น. 24). เล่มเดิม.

สำหรับในกรณีที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 228 เรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมต่อไปด้วยตนเองนั้น จากการศึกษาแล้วพบว่ามักจะเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงว่าคำรับสารภาพของจำเลยอาจไม่เป็นความจริงนั้น ปรากฏขึ้นสู่ศาลเอง ดังเช่นในกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 กล่าวคือ ความได้ปรากฏสู่ศาลฎีกา จากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์และคำให้การรับสารภาพของจำเลยในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจาร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 319 วรรคแรก ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี โดยหลักแล้วกฎหมายตามมาตรา 176 วรรคแรกมิได้บังคับให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมแต่อย่างใด แต่ในคดีนี้ ปรากฏว่าศาลฎีกาสั่งให้ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป หรือดังเช่นในกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 376/2533 ที่จำเลยถูกฟ้องในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ แต่ผู้เสียหายแถลงต่อศาลเองว่า จำเลยไม่ได้เป็นคนพรากไป ศาลจึงได้เรียกให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การสั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลย ไม่ใช่กรณีของการสั่งให้สืบพยานหลักฐานต่อไป ตามมาตรา 228 และไม่ได้บังคับศาลที่จะต้องกระทำทุกคดี แต่เป็นดุลยพินิจที่ศาลจะสั่งให้สืบเสาะประวัติหรือพฤติกรรมของจำเลยตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการกำหนดโทษเท่านั้น ดังนั้น หากในคดีนี้ ศาลมิได้สั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลยก่อน หรือหากมีการสืบเสาะแต่พนักงานคุมประพฤตินำได้รายงานเหตุสงสัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ในคดีนี้ก็อาจจะทำให้ศาลต้องตัดสินใจโทษจำเลยทั้งที่จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั่นเอง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ในทางปฏิบัติของศาลไทยนั้น การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ศาลไทยให้ความสนใจกับการค้นหาความจริงในทางรูปแบบมากกว่าการมุ่งค้นหาความจริงในทางเนื้อหาของความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพว่าจำเลยเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริงหรือไม่ กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นในคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาก็ตาม การพิจารณาว่าคำรับสารภาพดังกล่าวนี้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ จะพิจารณาเพียงแค่กระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพว่าเป็นไปตามหลักที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ หรือการให้คำรับสารภาพของจำเลยกระทำด้วยความสมัครใจหรือไม่ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 หรือไม่ เป็นต้น

ซึ่งบทบาทของการในการตรวจสอบกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงแค่การค้นหาคำความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น¹⁸⁶ มิใช่การค้นหาคำความจริงในเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพแต่อย่างใด¹⁸⁷

นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 176 วรรคแรก ประกอบมาตรา 228 ในการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ ก็ยังมีข้อบกพร่อง เนื่องจากในความคิดร้ายแรงในบางกรณี กฎหมายบัญญัติให้เป็นเพียงดุลยพินิจของศาลว่าจะให้มีการสืบพยานเพิ่มเติมหรือไม่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การใช้อำนาจสืบพยานหลักฐาน ตามมาตรา 228 นั้น ในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นน้อย สาเหตุประการแรก ก็เป็นเพราะกฎหมายมิได้บังคับให้สืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพ ประการที่สอง มีประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่ทำให้ผู้พิพากษามักระมัดระวังตนในการทำหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้ถูกรหา บทบาทของศาลในการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ จึงมิใช่บทบาทเชิงรุกอย่างแท้จริง แต่มีบทบาทในเชิงรับมากกว่า กล่าวคือ ศาลมิได้เริ่มต้นที่จะค้นหาคำความจริงเอง แต่มักเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงกรณีความไม่ถูกต้องแท้จริงดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นต่อศาลเองดังที่ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ที่ค้างมอันอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรก ที่ต้องการให้ผู้พิพากษาค้นหาคำความจริงในคำรับสารภาพด้วยนั้น ในทางปฏิบัติแล้วกลับมีอุปสรรคทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจทำหน้าที่ค้นหาคำความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่า ไม่ว่าจะ เป็นในชั้นสอบสวนคดี หรือในชั้นสืบพยานในศาล เจ้าพนักงานและศาลมักจะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่อง “ข้อเท็จจริงในการกระทำความคิด” เป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะนำมาใช้ในคดีอาญา กล่าวคือ กรณีที่ว่าผู้กระทำความผิดมีประวัติอย่างไร มีอาชีพอะไร มีความรับผิดชอบของสังคม ของครอบครัวเขาอย่างไรบ้างที่เราจะไปลงโทษเขา ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การสืบข้อเท็จจริงในการค้นหาคำความจริงนั้นควรจะต้องค้นหาทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กับส่วนที่เป็นประวัติของผู้กระทำความผิดเพื่อลงโทษผู้นั้นให้ถูกต้องและ

¹⁸⁶ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.1 (หน้า 67-71).

¹⁸⁷ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.2 (หน้า 71-78).

เป็นธรรม¹⁸⁸ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่า หลักการค้นหาความจริงทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาใช้กับหลักการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพได้เช่นกัน เนื่องจาก ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประวัติของผู้กระทำความผิด อาจจะทำให้พบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนได้ว่าคำรับสารภาพของเขาเป็นความจริง หรือพบข้อพิรุธบางประการที่ชี้ให้เห็น ได้ว่า คำรับสารภาพของเขานั้นอาจเป็นเท็จ เช่น ในกรณีเหตุการณ์ซึ่งมีผู้ขับรถชนคนพิการที่ถนนหนทาง และต่อมาได้บุคคลมารับสมอ้างว่าเป็นผู้ขับรถชนคนเกิดเหตุ แต่เมื่อมีการสอบปากคำ บุคคลดังกล่าวได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าทำหน้าที่เป็นพ่อบ้าน โดยมีหน้าที่คอยดูแลรถทุกคันและสตาร์ทเพื่อรถอุ่นเครื่องก่อนให้เจ้านายนำออกไปเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงได้นำตัวบุคคลผู้สมอ้างดังกล่าวมาตรวจสอบร่องรอยคาดเข็มขัดนิรภัยและร่องรอยที่ถูกแรงอัดกระแทกแต่กลับไม่พบแต่อย่างใด ทำให้เจ้าตัวยอมรับในที่สุดว่าไม่ใช่คนขับรถที่แท้จริง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า หากพนักงานสอบสวนเชื่อในคำให้การครั้งแรกของผู้ต้องหาทันทีโดยไม่พยายามค้นหาความจริงในคำรับสารภาพก่อนแล้วนั้น ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงลอยนวล ส่วนผู้ที่ต้องถูกดำเนินคดีกลับไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิดจริง อันถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรงของกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง

3.2 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2.1.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

ประเทศสหรัฐอเมริกายึดหลักตาม Common law โดยในสมัยแรก ๆ คำรับสารภาพสามารถรับฟังได้โดยไม่มีข้อจำกัด แม้ว่าจะได้มาโดยวิธีการอันทรามก็ตาม จนกระทั่งในศตวรรษที่ 18 จึงมีหลักว่า คำรับสารภาพจากจิตใจที่คาดหวังในความหวังอันเลื่อนลอย หรือความกลัวจากการทรมาน เป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งคำรับสารภาพในสมัยแรก ๆ นี้ ถือเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากที่สุดในการพิสูจน์ความผิด แต่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการให้สัญญาหรือการบังคับ

¹⁸⁸ คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร. หน้าเดิม.

รับฟังไม่ได้¹⁸⁹ ต่อมาถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังได้เมื่อกระทำโดยสมัครใจ ซึ่งหลักการเรื่องความสมัครใจได้กลายเป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ที่ป้องกันผู้ถูกกล่าวหาจากการถูกบังคับหรือ โดยการชักชวนที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งหลักเรื่องคำรับสารภาพจะต้องกระทำโดยความสมัครใจนี้ ศาลของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า คำรับสารภาพจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ โดยมีได้มาจากการบังคับหรือการให้สัญญาใด ๆ คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจจะถูกปฏิเสธการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพนั้นจะเพียงพอในการลงโทษก็ตาม โดยศาลถือว่า คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจไม่ได้รับการเชื่อถือทั้งหมด แม้ว่าจะเป็นความจริงก็ตาม¹⁹⁰

นอกจากนี้ การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในสหรัฐอเมริกาได้เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความบกพร่องทางกายของผู้ให้คำรับสารภาพอาจนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ เช่น คำรับสารภาพที่ได้จากผู้อ่อนอายุ แม้อายุ จะไม่ใช่สิ่งที่รับฟังไม่ได้ก็ตาม แต่ปัจจัยด้านอายุ ศาลถือว่าอยู่ในพฤติการณ์แวดล้อมที่ไม่น่าไว้วางใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้ให้คำรับสารภาพกระทำในขณะที่วิกลจริต คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เช่นกัน นอกจากความบกพร่องทางกายดังกล่าว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่ศาลกำหนดให้เป็นสิ่งที่จะพิจารณาประกอบการรับฟังคำรับสารภาพ เช่น ความชรา การศึกษา สติปัญญา ภาษาที่ใช้ ประสพการณ์ในการยุติธรรม ความพิการ เป็นต้น ซึ่งความบกพร่องทางกายและทางจิตใจของผู้ให้คำรับสารภาพนี้ ถือว่าเป็นปัจจัยที่ศาลใช้กำหนดความสมัครใจของการให้คำรับสารภาพเพื่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานอีกด้วย¹⁹¹

นอกจากความสมัครใจในการให้คำรับสารภาพในชั้นศาลแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้ให้ความสำคัญกับหลัก Due process of law อีกด้วย กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาก่อนว่า หลักประกันที่กำหนดวิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นถูกละเมิดหรือไม่

¹⁸⁹ From *The Law of Criminal Procedure* (p. 196), by David A. Jones, 1981. (อ้างไว้ใน หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 19), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.)

¹⁹⁰ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 21,62-73). เล่มเดิม.

¹⁹¹ แหล่งเดิม. หน้า 54.

โดยไม่พิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือเพียงใดเลย¹⁹² และศาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักเกณฑ์ ตาม Miranda rule ในปี ค.ศ.1966 โดยประกาศเจตนารมณ์ว่า คำรับสารภาพ นอกจากไม่อาจได้มาโดยวิธีการทรมาน ข่มขู่ การสอบสวนที่ยาวนานแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย กล่าวคือ ใน Miranda rule ได้กำหนดให้ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับเกี่ยวกับเรื่องหลักประกันตามกฎหมาย โดยเฉพาะหลักการมีสิทธิที่จะมีทนายความและสิทธิที่จะไม่พูด (Right to counsel and right of silence)¹⁹³ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นจับกุมได้ให้คำเตือนเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว แล้วได้มาซึ่งคำรับสารภาพอันเป็นคำรับสารภาพนอกศาลด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากการข่มขู่หรือจูงใจใด ๆ จึงสามารถรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้¹⁹⁴

จะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีได้ปฏิเสธที่จะรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน อีกทั้งยังได้ยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้คำรับสารภาพ หรือ ความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ถูกกล่าวหา แต่ด้วยความที่สหรัฐอเมริกาก็ได้ให้ความสำคัญกับหลักการ Due process อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน จึงได้สร้างข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาขึ้นมา รวมถึงยังได้พัฒนาให้คำรับสารภาพในชั้นจับกุมสามารถรับฟังได้หากได้ปฏิบัติตาม Miranda rule อีกด้วย¹⁹⁵

3.2.1.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ อย่างเช่นบทบัญญัติในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ดังนั้น ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาล หากเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความสมัครใจ และผ่านกระบวนการในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่น ๆ

¹⁹² “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 137-138). เล่มเดิม.

¹⁹³ แหล่งเดิม, หน้า 134.

¹⁹⁴ แหล่งเดิม, หน้า 134-137.

¹⁹⁵ แหล่งเดิม, หน้า 144.

ประกอบอีกไม่ว่าความผิดที่รับสารภาพจะมีอัตราโทษเท่าใดก็ตาม ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาแล้วจึงเป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยภาพรวมแล้วจะพบว่า ด้วยเหตุที่ระบบกฎหมายสหรัฐอเมริการวมถึงระบบกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ได้จำแนกประเภทความผิดอาญาไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ felony และ misdemeanor (บางรัฐอาจจำแนกประเภทความผิดเล็กน้อยซึ่งไม่มีโทษจำคุกโดยเรียกว่า infraction, violation หรือ petty offense) ซึ่งการจำแนกประเภทความผิดอาญาดังกล่าวจะอาศัยอัตราโทษตามกฎหมายของความผิดนั้น ๆ เป็นสำคัญ กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ felony จะหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 1 ปี (คือ ตั้งแต่ 1 ปี 1 วัน ขึ้นไป) ส่วนความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีลงมาหรือมีอัตราโทษที่เบากว่าจำคุก เช่น ปรับ เป็นต้น จะเรียกว่า misdemeanor¹⁹⁶ ซึ่งการจำแนกประเภทความผิดอาญาออกเป็นความผิดเล็กน้อยกับความผิดร้ายแรงดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นตอนต่างๆ กล่าวคือ

ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจได้จับกุมบุคคลซึ่งต้องหาว่าได้กระทำความผิดจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจเกี่ยวข้องเพื่อทำสารบบคดีอาญา หรือที่เรียกว่า “Booking” หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะต้องรายงานการจับกุมและการกล่าวหาผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไปยังอัยการ (หรือในบางคดีอาจมีการประสานงานกับอัยการมาก่อนตั้งแต่ขั้นสืบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการจับกุม) ในขั้นนี้พนักงานอัยการก็จะพิจารณาตั้งข้อหาที่ถูกต้องแก่ผู้ต้องหา หากเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนคำฟ้องได้ก็อาจสั่งปล่อยผู้ต้องหาไปจากชั้นตอนที่ถูกคุมขังอยู่ที่โรงพักได้เลย แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีมูลที่จะตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหานั้น ก็จะต้องเตรียมทำคำร้องเพื่อยื่นต่อศาล ที่เรียกว่า complaint ในคำร้องดังกล่าวจะระบุชื่อผู้ต้องหาและ

¹⁹⁶ จาก รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 107-108), โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ข้อกล่าวหาที่ว่าเขากระทำความผิดฐานใดบ้าง ซึ่งในขั้นนี้ยังไม่ใช้การพิจารณาลังฟ้องหรือไม่ฟ้อง เนื่องจากจะต้องส่งตัวผู้ถูกจับไปปรากฏตัวต่อหน้าผู้พิพากษาศาลแขวงมลรัฐหรือศาลแขวงสหพันธรัฐ (state magistrate หรือ federal magistrate) โดยไม่ชักช้า และเมื่อปรากฏตัวต่อหน้าศาลผู้พิพากษาจะแจ้งให้ผู้ถูกจับกุมทราบถึงข้อหาที่เขาถูกกล่าวหาจนถูกจับกุมเป็นคดี และแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิต่าง ๆ ของเขา เช่น สิทธิที่จะมีทนายความแก้ต่าง เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนนี้เรียกว่า “การชี้สองสถานเมื่อถูกส่งตัวต่อศาลครั้งแรก” (arraignment on the warrant) ซึ่งในขั้นนี้ หากความผิดที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดเล็กน้อย (misdemeanor) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิให้การได้ และหากผู้ต้องหาจะแถลงให้การรับสารภาพในขั้นตอนนี้ ผู้พิพากษาก็จะพิพากษาลงโทษได้เลยตั้งแต่ในขั้นนี้ หรือในบางกรณีอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อมูลก่อนตัดสินก็ได้ ส่วนในคดีความผิดร้ายแรง (felony) ผู้ต้องหาไม่ต้องให้การในขั้นนี้ แต่จะให้การได้ก็ต่อเมื่ออัยการได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลในรูปของ indictment หรือ information ภายหลังจากที่ได้รับอนุญาตจากศาลแล้วเท่านั้น¹⁹⁷ กล่าวคือ โดยปกติแล้วพนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ใน 2 รูปแบบ คือ การฟ้องคดีแบบ indictment ซึ่งหมายถึง การฟ้องคดีโดยได้รับคำสั่งอนุญาตให้ฟ้องคดีโดยคณะลูกขุนใหญ่ กับการฟ้องคดีแบบ information ซึ่งหมายถึง คำฟ้องที่เตรียมโดยพนักงานอัยการหลังจากที่มีการไต่สวนเบื้องต้น (preliminary hearing) โดยผู้พิพากษาศาล magistrate และผู้พิพากษามีคำสั่งว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องร้อง (probable cause) ซึ่งเป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาว่าคดีที่เขาจะถูกฟ้องร้องนั้น จะต้องมีความหนักแน่นสนับสนุนให้เห็นถึงมูลคดีพอสมควร¹⁹⁸ ซึ่งอำนาจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องในคดีอาญาเป็นของพนักงานอัยการเท่านั้น บุคคลธรรมดาถึงแม้จะเป็นผู้เสียหาย ก็ไม่มีสิทธิที่จะนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลได้โดยตรงได้แต่แจ้ง

¹⁹⁷ จาก “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 103-111.

¹⁹⁸ From *Modern Criminal Law* (p. 84), by Le Fave, 1978. (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 108.)

ความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องและในบางกรณีอาจนำพยานหลักฐานไปเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) เพื่อให้มีคำสั่งฟ้องที่เรียกว่า indictment ได้¹⁹⁹

นอกจากนี้ ในกฎหมายอเมริกัน ยังมีหลักกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำให้การของจำเลย (Plea bargaining) ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการโจทก์กับจำเลย (โดยปกติมีทนายจำเลยเป็นผู้ต่อรองแทน) มีอำนาจในการต่อรองในเรื่องคำให้การของจำเลย เมื่อพนักงานอัยการพร้อมที่จะนำตัวจำเลยมาเพื่อให้ศาลสอบคำให้การ (ซึ่งโดยปกติกระทำหลังจากที่ได้มีการยื่นคำฟ้องไม่ว่าในรูปของ indictment หรือ information และได้มีการต่อรองคำให้การจำเลยกับทนายจำเลยแล้ว) ในการสอบคำให้การจำเลย (Arraignment) กฎหมายกำหนดว่า ผู้พิพากษาจะต้องสอบคำให้การจำเลยโดยเปิดเผยในศาล และผู้พิพากษาจะต้องมั่นใจว่าจำเลยได้เข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้²⁰⁰

(ก) ข้อกล่าวหาที่จำเลยถูกฟ้องร้อง จำเลยจะต้องทราบถึงข้อกล่าวหาที่ถูกฟ้องร้องเรื่องอะไร ผิดต่อกฎหมายอะไร ถูกฟ้องก็กระทง ก็ข้อหา

(ข) โทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ถูกฟ้องร้อง ทั้งโทษขั้นสูงและขั้นต่ำตามกฎหมาย

(ค) จำเลยมีสิทธิให้การปฏิเสธ จำเลยจะต้องได้รับแจ้งเสมอว่าจำเลยมีสิทธิที่จะปฏิเสธเพื่อต่อสู้คดี และเป็นหน้าที่ของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย

(ง) การรับสารภาพมีผลเป็นการสละสิทธิการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น จำเลยจะต้องได้รับแจ้งให้ทราบว่าเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ศาลจะพิจารณาลงโทษได้เลยโดยไม่ต้องพิจารณาคดี ไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำอย่างไร

(จ) ในบางกรณีเช่นในศาลของรัฐบาลกลาง Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (c)(1) กำหนดว่าถ้าศาลมีมติต่อการลงโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ (sentencing guidelines) และ

¹⁹⁹ “กฎหมายของมลรัฐต่างๆ จะแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่แล้วมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของรัฐบาลกลาง แต่ก่อนข้างจะให้อิสระแก่พนักงานอัยการในการที่จะเลือกวิธีการฟ้องโดย indictment หรือ information ก็ได้ จากสถิติพบว่าคำฟ้องส่วนใหญ่ทำในรูปของ information แต่สำหรับศาลรัฐบาลกลาง คำสั่งฟ้องในคดีร้ายแรงจะต้องทำในรูปของ indictment ส่วนคดีไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการจะฟ้องในรูปของ indictment หรือ information ก็ได้” (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *ศาลพาท*, 40 (5). น. 108.)

²⁰⁰ Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11. คดี *Mc. Carthy v. U.S.*, 394 U.S. 459 (1969) และคดี *Henderson v. Morgan* 426 U.S. 637 (1979). (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *ศาลพาท*, 40 (5). น. 111.)

การกำหนดเงื่อนไขการชดเชยแก่ผู้เสียหาย (restitution to a victim) ศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบด้วย

(ฉ) ในกรณีที่มีการตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยตามกระบวนการ (plea bargaining) Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (e)(2) กำหนดว่าจะต้องเปิดเผยข้อตกลงนั้นต่อศาล และถ้าศาลเห็นว่าศาลไม่อาจรับข้อตกลงเช่นนั้นได้ ศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบว่าศาลไม่อาจรับข้อตกลงนั้น และจำเลยมีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพนั้นเสียได้

(ช) ถ้าฝ่ายโจทก์ผิดข้อตกลงที่ให้ไว้กับจำเลยใน plea bargaining เช่นนี้จำเลยมีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพของตนได้²⁰¹

หลักกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำให้การของจำเลย (Plea bargaining) ดังกล่าว ทำให้สถิติคดีอาญาทั้งของศาลสหรัฐฯ และศาลมลรัฐ ปรากฏว่าคดีกว่าร้อยละ 80-90 จบลงโดยไม่มีการพิจารณาคดีเนื่องจากจำเลยให้การรับสารภาพ

กล่าวโดยสรุป บทบัญญัติเกี่ยวกับการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญาตามที่ได้กล่าวมาให้ความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ปฏิเสธการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย แต่จะต้องเป็นไปตามหลักความสมัครใจและหลัก Due process ดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้น และถึงแม้ว่ากฎหมายอเมริกันจะมีกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อให้ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษได้เลย²⁰² และไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพในลักษณะเดียวกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามกฎหมายไทย แต่วิธีพิจารณาความอาญาตามหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้กำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยศาลในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเข้มงวดก่อนที่จะมีการฟ้องคดีในศาลชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการจับกุมของตำรวจ หรือ

²⁰¹ คดี Santobello v. New York, 404 U.S. 257 (1971) และคดี Ricketts v. Adamson, 483 U.S. 1 (1987). (อ้างไว้ใน “การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 112.)

²⁰² Federal Rules of Criminal Procedure Rule II (c)(4). (อ้างไว้ใน “การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 89.)

ขั้นตอนการฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั่นเอง กล่าวคือ ในคดีความผิดที่มีโทษร้ายแรง การที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องผู้หนึ่งผู้ใดในคดีอาญา พนักงานอัยการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะลูกขุนใหญ่ในรูปของ indictment หรือมิฉะนั้นพนักงานอัยการต้องนำคดีไปให้ผู้พิพากษาศาลแขวง ทำการไต่สวนเบื้องต้นเพื่อให้ผู้พิพากษามีคำสั่งว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องร้องในรูปของ information ดังนั้นจึงเท่ากับว่า ในคดีความผิดร้ายแรง ก่อนที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น จะต้องผ่านขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องของอัยการมารอบหนึ่งก่อนแล้วว่า พยานหลักฐานของอัยการมีเพียงพอที่จะฟ้องผู้ถูกกล่าวหาเป็นคดีต่อศาลหรือไม่ เมื่อศาลเห็นชอบด้วยกับพยานหลักฐานในเบื้องต้นของพนักงานอัยการว่าคดีมีมูลแล้ว พนักงานอัยการจึงจะสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลได้ ดังนั้น จึงถือว่าการรับสารภาพของจำเลยในคดีความผิดร้ายแรงจะผ่านการค้นหาความจริงโดยศาลจากการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ มาก่อนแล้วเสมอ แม้ว่าศาลสามารถพิพากษาลงโทษได้ทันทีหากจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีก็ตาม

นอกจากนี้แล้วแม้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาจะยอมรับหลักการต่อรองคำรับสารภาพของจำเลย แต่ก็มีหลักการสำคัญที่กำหนดให้ศาลจะต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพ ถ้าหากศาลยอมรับที่จะรับฟังคำรับสารภาพนั้น ๆ ซึ่งศาลจะไม่พิพากษาตามคำให้การรับสารภาพนั้น จนกว่าจะได้มีการไต่สวนคู่ความจนเป็นที่พอใจว่าคำให้การรับสารภาพนั้นได้กระทำด้วยความสัตย์จริง ซึ่งหลักการดังกล่าวได้กำหนดไว้ใน ใน The Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (f) ²⁰³

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.2.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

ก่อนศตวรรษที่ 14 ในประเทศอังกฤษถือว่า คำรับสารภาพสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมาก ไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม ต่อมาศตวรรษที่ 16 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นว่า คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น จะต้องมิใช่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยใช้ความรุนแรง ต่อมาในศตวรรษที่ 18 ถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้เมื่อได้รับมาโดยการชักชวนที่ไม่สมควร ซึ่ง Sir Thomas

²⁰³ จาก แนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม (น. 15-18), โดย สุรจิตร ศรีบุญญา, 2553. (สืบค้น 15 กันยายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

Smith และ Sir Edward Coke กล่าวว่า การทรมานอันเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพจะไม่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย จนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน การรับฟังคำรับสารภาพได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดเป็นว่า คำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องมาจากความสมัครใจ²⁰⁴ คำรับสารภาพที่ได้โดยความไม่สมัครใจนั้นไม่มีคุณค่าพอแก่การรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

ในประเทศอังกฤษ เชื่อว่าคำรับสารภาพของจำเลยมีความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากและจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่สามารถรับฟังได้ ถ้ากระทำด้วยความสมัครใจและปราศจากการชักนำ จูงใจ เนื่องจากความกลัวใด ๆ หรือความคาดหวังใด ๆ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนส่วนบุคคลนั้นได้เป็นปัญหาสำหรับการพิจารณาคดีอย่างมาก ในทางปฏิบัติของศาลอังกฤษจะพิจารณาตัดพยานหลักฐานที่เป็นคำรับสารภาพที่ได้รับมาโดยการบีบบังคับขู่เข็ญ การหลอกลวง หรือการให้คำมั่นสัญญา โดยไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ แต่จะมุ่งพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ และจำเลยจะต้องได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังนั้น คำรับสารภาพที่กระทำโดยความสมัครใจแต่ได้รับมาโดยการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น Home Officer Circular 31/1964²⁰⁵ (หรือ Judge's Rules) หรือ the Codes of Practice²⁰⁶ จึงยังคงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ ต่อมาในปี 1984 ได้ออก Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE 1984) ที่ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้ศาลรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐาน สรุปได้ดังนี้

1) คำรับสารภาพจะต้องได้มาโดยสมัครใจมิใช่ได้มาโดยการบีบบังคับของบุคคลใด²⁰⁷ ซึ่งรวมถึงการทรมาน ทารุณอย่างร้ายมนุษยธรรม การกระทำที่รุนแรงด้วย²⁰⁸ ซึ่งศาลอังกฤษได้

²⁰⁴ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 38-39). เล่มเดิม.

²⁰⁵ From *The admissibility of confessions in criminal matters* (p. 269-277), by FRED KAUFMAN, 1984. (as cited in *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.)

²⁰⁶ From *Judicial Discretion in Relation to Confession* (p. 250), by C.R. Williams, 1983. (as cited in *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.)

²⁰⁷ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (2) (a)

ตีความคำว่า “บีบบังคับ” ให้อย่างกว้างขวาง โดยขยายความไปถึงการที่ตำรวจที่กระทำการโดยมิชอบส่งผลกระทบต่อคุณค่าของการรับฟังคำรับสารภาพและส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมในการพิจารณาคดี กล่าวคือ ถ้าคุณค่าของคำรับสารภาพมีมากกว่าการกระทำอันมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็จะไม่เป็นการ “บีบบังคับ”²⁰⁹

2) จะต้องเป็นการรับสารภาพในเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งประเด็นที่อยู่ในกระบวนการพิจารณา และจะต้องไม่ได้ถูกตัดพยานหลักฐานออกไปโดยศาล²¹⁰

3) ศาลจะต้องปฏิเสธพยานหลักฐานที่อัยการนำเสนอ หากจะเป็นผลเสียต่อความยุติธรรมและกระบวนการพิจารณา โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อม รวมถึงพิจารณาว่าพยานหลักฐานได้มาอย่างไร และถ้ายอมรับฟังจะมีผลต่ออย่างไรต่อจำเลย ศาลจะยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานก็ต่อเมื่ออัยการได้พิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าคำรับสารภาพสามารถรับฟังได้และได้มาด้วยความสมัครใจ มิได้มาจากการบีบบังคับหรือเป็นสิ่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้สร้างขึ้นเอง²¹¹ กฎเกณฑ์เหล่านี้ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความกังวลเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักคุณค่าของคำรับสารภาพและความอัคติที่ไม่เป็นธรรมต่อจำเลยหากจะยอมรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนั่นเอง²¹²

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เจ้าพนักงานไม่ได้ปฏิบัติตาม PACE ศาลอังกฤษจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรตัดพยานหลักฐานโดยไม่รับฟังคำรับสารภาพหรือไม่ โดยมีได้ตัดคำรับสารภาพออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานทันที โดยจะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไปว่าการกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบตาม PACE นั้น ส่งผลให้คำรับสารภาพของของจำเลยที่ได้รับมาไม่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ จะมีผลต่อความไม่ยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่²¹³

²⁰⁸ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (8)

²⁰⁹ *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 138), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.

²¹⁰ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (1)

²¹¹ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (2) และ (3)

²¹² *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 139). Op.cit.

²¹³ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 78

ซึ่งศาลจะทำการชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกันระหว่างความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพกับผลกระทบต่อความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าสิ่งไหนจะมีมากกว่ากันเป็นสำคัญ ดังนั้น คุลยพินิจเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานของอังกฤษจึงค่อนข้างที่จะพิจารณาบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไปมากกว่า มิได้ตัดคำรับสารภาพที่ได้มาโดยการกระทำของเจ้าพนักงานอันฝ่าฝืนกฎหมายโดยอัตโนมัติดังเช่นกรณีของ Miranda Rule ของประเทศสหรัฐอเมริกา²¹⁴ นอกจากนี้ คำรับสารภาพที่ถูกตัดมิให้รับฟังแล้วนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อข้อเท็จจริงใด ๆ ที่ค้นพบหรือได้รับมาจากคำรับสารภาพนั้นด้วย²¹⁵

3.2.2.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยก็ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพดังเช่นในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ดังนั้น ศาลจึงสามารถรับฟังคำรับสารภาพในเพื่อลงโทษจำเลยหากได้กระทำตามเงื่อนไขที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.2.2.1 ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพตามกฎหมายของประเทศไทย เมื่อพิจารณาแล้วจึงมีลักษณะเดียวกับบทบาทของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยโดยภาพรวมแล้วจะพบว่า ประเทศไทยมีการแบ่งแยกประเภทความผิดอาญาที่ถือเอาตามวิธีพิจารณาซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น²¹⁶

1) Offences Triable Only Indictment คือ ความผิดอุกฉกรรจ์ จะเป็นคดีที่มีการพิจารณาในศาล Crown Court เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (murder) ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (manslaughter) ข่มขืนกระทำชำเรา (rape) ชิงทรัพย์ (robbery) เป็นต้น ซึ่งความผิด

²¹⁴ *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141-142). Op.cit.

²¹⁵ Ibid. p. 143.

²¹⁶ รายงานการศึกษานโยบายสมบูรณั โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 63). เล่มเดิม. และ จาก ระบบกฎหมายอังกฤษ (น. 180), โดย สุนัย มโนมัยอุดม, 2552, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเภทนี้ จะต้องพิจารณาคดีในศาล Crown Court และมีคณะลูกขุนเป็นผู้พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง

2) Offences Triable Summarily เป็นความผิดเล็กน้อยและเป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก เป็นความผิดที่มีการพิจารณาโดยรวบรัดในศาล Magistrates' Court ที่เรียกว่า offences triable summarily อย่างไรก็ตามจำนวนที่กระทำความผิดในประเภทนี้ก็มีสิทธิที่จะขอพิจารณาโดยคณะลูกขุนได้เช่นกัน

3) Offences Triable either way ความผิดที่อาจพิจารณาโดยรวบรัดหรือโดยลูกขุน ก็ได้ ความผิดในกรณีนี้จะเป็นความผิดมีความร้ายแรง แต่มิใช่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ในประเภท indictable offences เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ (Theft) ลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืน (burglary) เป็นต้น ซึ่งอาจพิจารณาโดยรวบรัดได้ หากจำเลยยินยอม

ในความเป็นจริงแล้วคดีประเภท indictable offences ส่วนใหญ่จะได้รับการพิจารณาโดยรวบรัด

โดยที่การพิจารณาคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นประเภทที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) หรือโดยรวบรัด จะเริ่มโดยการยื่นคำฟ้องต่อศาล Magistrate²¹⁷ เมื่อศาล Magistrate ได้รับคำฟ้องแล้วโดยปกติ ศาล Magistrate ก็จะออกหมายเรียกให้จำเลยมาที่ศาล เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล Magistrate แล้ว กระบวนการพิจารณาต่อไปขึ้นอยู่กับว่าจำเลยจะได้รับการพิจารณาโดยรวบรัด หรือโดยลูกขุน (indictment) ทั้งนี้เพราะในกรณีหลัง ศาล Magistrate จะทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) ว่าคดีโจทก์มีมูลความผิดหรือไม่ ศาล Magistrate ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวเอง

การไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) ปกติจะกระทำโดยศาล Magistrate ฝ่ายเดียว ปัจจุบันยกเว้นคดีที่พิจารณาโดย London police magistrate หรือ provincial tipendiaries จะต้องเป็นผู้พิพากษาอย่างน้อย 2 คน ร่วมนั่งพิจารณา ในศตวรรษที่ 17 และ 18 การไต่สวนมูลฟ้องยังไม่เป็นระบบ ศาล Magistrate ถือว่าตนเองมีส่วนร่วมในการไต่สวนว่าคดีมีมูล (prima facie case) หรือไม่ มากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นที่ของโจทก์เท่านั้น ดังนั้น การ

²¹⁷ ในประเทศอังกฤษ ในคดีอาญาผู้ยื่นคำฟ้องจะเป็นบุคคลใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายเสมอไป อาจจะเป็นผู้รู้ข้อเท็จจริงในคดีหรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือประชาชนที่ทำการจับกุมผู้ต้องหาก็ได้

สืบพยานในชั้นนี้จึงไม่ถือเป็นข้อสำคัญที่จะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และหากจำเลยมาศาลก็ไม่เห็นความสำคัญว่าจำเลยควรมีสติที่จะถามค้านพยานโจทก์ นอกจากนี้ ศาล Magistrate ยังทำการสอบถามข้อเท็จจริงกับจำเลยเองด้วย เมื่อศาล Magistrate เห็นว่าคดีมีมูลและรับคำฟ้องของโจทก์ไว้แล้ว คดีที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) ศาล Magistrate ก็จะต้องพิจารณาว่าจะส่งคดีดังกล่าวไปพิจารณาในศาล Assizes หรือ Quarter Sessions หรือควรจะปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ เมื่อคดีมาอยู่ต่อหน้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาแล้ว ลำดับต่อไปก็คือการเสนอคำฟ้องต่อศาล (preferment of a bill of indictment)

เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาแล้ว ศาลจะอ่านคำฟ้อง (the indictment) ให้จำเลยฟัง และสอบถามว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ จำเลยจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะไม่ยอมให้การใด ๆ (stand mute) ก็ได้²¹⁸ กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ (Plea of Guilty) ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงดังฟ้อง และศาลจะพิพากษาไปได้เลยทีเดียว แต่ก่อนที่ศาลจะพิพากษา ศาลจะต้องฟังประเด็นข้อเท็จจริงที่สำคัญจากอัยการเสียก่อนรวมทั้งคำแถลงของตัวจำเลยและทนายจำเลยด้วย และฝ่ายโจทก์และจำเลย ต่างก็มีสิทธิที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ แห่งคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลยพินิจในการกำหนดโทษหนักเบาแก่จำเลย เช่น โจทก์อาจนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจับกุมว่าจำเลยยอมให้จับกุมแต่โดยดีหรือไม่ หรือจำเลยก็อาจจะเสนอข้อเท็จจริงว่าตนก็ได้รับบาดเจ็บจากการทำร้ายจากผู้เสียหายเช่นเดียวกัน²¹⁹ นอกจากนี้ในคดีอุกฉกรรจ์ ถ้าปรากฏว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพโดยที่ตนเองเข้าใจผิดในปัญหา ข้อกฎหมายหรือในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ศาลจะเปิดโอกาสให้จำเลยถอนคำให้การรับสารภาพได้ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปเสมือนหนึ่งว่าจำเลยได้ให้การปฏิเสธ²²⁰ สำหรับในกรณีที่จำเลยปฏิเสธหรือถือว่าได้ปฏิเสธ ศาลก็จะเรียกคณะลูกขุนเข้าห้องพิจารณา และ

²¹⁸ กระบวนพิจารณาในชั้นนี้เรียกว่า arraignment

²¹⁹ จาก เหตุผลและความจำเป็นในการสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ศึกษาเฉพาะคดีจำหน่ายและมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (น. 13), โดย พิศล พิรุณ, 2541, กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

²²⁰ จาก การดำเนินคดีอาญาในศาลอังกฤษ (น. 598), โดย ปรีชา สุมาวงศ์. (สืบค้น 10 กันยายน 2555 จากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

เริ่มทำการพิจารณาโดยโจทก์แถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าเบิกความแต่ละปากจนเสร็จ²²¹ หลังจากนั้น จำเลยก็นำพยานของคนเข้าสืบ

จะเห็นได้ว่า ในประเทศอังกฤษ ความผิดอาญาในคดีอุกฉกรรจ์ ก็ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ มาก่อน ซึ่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจำเลยจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ การรับสารภาพในชั้นนี้จึงไม่มีผลแต่อย่างใดเพราะยังไม่ไต่ชั้นพิจารณาคดี และหากศาล Magistrate พิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าคดีมีมูลจึงจะส่งฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป ดังนั้น แม้ว่าการที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปได้ก็ตาม แต่ก็ได้ผ่านการตรวจสอบและค้นหาความจริงเบื้องต้นมาแล้วในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate มาก่อนแล้วเช่นกัน ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศอังกฤษในลักษณะดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั่นเอง

3.2.3 ประเทศฝรั่งเศส

3.2.3.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

สำหรับกฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความในปัจจุบัน ได้วางหลักในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพไว้ใน มาตรา 428 ว่า “คำรับสารภาพ ซึ่งคล้ายกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในการพิสูจน์ความผิดที่ศาลมีดุลยพินิจในการรับฟัง”²²² ซึ่งตรงกันข้ามกับอำนาจหน้าที่ของศาลแพ่งฝรั่งเศส ผู้พิพากษาในคดีอาญาอาจจะตัดสินยอมรับฟังคำรับสารภาพแต่เพียงบางส่วนหรือไม่ยอมรับฟังก็ได้ นอกจากนี้ คำรับสารภาพอาจถูกกลับได้ในเวลาใด ๆ ก็ได้ตราบเท่าที่ยังไม่สิ้นสุดกระบวนการพิจารณา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในประเทศฝรั่งเศสมีหลัก “intime conviction”²²³ คือ หลักการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยจากพยานหลักฐาน

²²¹ เป็นหลักที่ยอมรับกันมานานแล้วว่าหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี (prosecuting counsel) มิใช่เพียงเพื่อให้จำเลยได้รับการลงโทษเท่านั้น แต่มีหน้าที่ดูแลให้คดีดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมต่อศาล

²²² *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 200). Op.cit.

²²³ “Intime Conviction” is a French term that means “reasonable conviction; reasonable certainly; stute of being satisfied beyond reasonable doubt (personally convinced); personal conviction of the court (after considering all the evidence). F.H.S. Bridge, the Council of Europe”. (French-English Legal Dictionary. (2002). p. 173.

ทั้งปวง ภายใต้หลักการดังกล่าวแล้ว ศาลอาจจะพิพากษาลงโทษโดยพิจารณาจากคำรับสารภาพที่ถูกกลับได้ หรืออาจจะตัดสินให้จำเลยพ้นจากข้อกล่าวหาแม้ว่าจำเลยจะรับสารภาพตลอดกระบวนการพิจารณาก็ตาม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำรับสารภาพจะมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นที่แน่นอนว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความจริงได้

การไต่สวนจำเลยในฝรั่งเศส ศาลจะพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิของจำเลยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายในการออกคำสั่งเกี่ยวกับการสอบสวนหรือการพิจารณา ในเบื้องต้นผู้ต้องหาไม่ต้องการให้คำสาบาน และในการทำสำนวน ตำรวจหรืออัยการจะต้องรวบรวมหาพยานหลักฐานอื่น ๆ มาสนับสนุนถ้อยคำใด ๆ รวมถึงคำรับสารภาพของจำเลยด้วย ซึ่งถ้อยคำทั้งหมดของจำเลยจะถูกรับฟังก่อนพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้มาซึ่งพยานหลักฐานได้โดยตลอด และจะถือว่าผู้ต้องหาเป็นประธานแห่งการสอบสวนซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้มีหน้าที่ในการให้ถ้อยคำเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะรับสารภาพโดยปราศจากการผิดพลาด

คำรับสารภาพของจำเลยด้วยความสมัครใจในชั้นศาลได้รับการพิจารณาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพิสูจน์ แม้ว่าในปัจจุบัน คำรับสารภาพ จะไม่ได้ถือว่าเป็น Queen of Evidence ดังเช่นในอดีตก็ตาม²²⁴ อย่างไรก็ตาม คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยการทรมานหรือการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือการปฏิบัติที่เสื่อมทรามจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ หลักการนี้ ถือว่าเป็นหลักการในแบบพิธี และถือเป็นหลักการที่สำคัญต่อคุณค่าของคำรับสารภาพที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าหลักการดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน แต่สามารถพบเห็นได้จากตัวอย่างที่เคยปรากฏ เช่น การปฏิบัติที่รุนแรงทุกประการ รวมถึงการสอบสวนที่ยืดเยื้อเกินสมควร อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้ หรือแม้กระทั่งการสะกดจิต หรือการเสพยาเสพติด แม้ว่าจะเป็นกรื่องของจำเลยก็ตาม รวมทั้งการใช้เครื่องจับเท็จ ก็ไม่สามารถรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้เช่นกัน เนื่องจากวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวเหล่านี้ เป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องนี้ จะไม่สามารถนำไปอ้างอิงได้ และหากศาล อัยการ หรือ

²²⁴ *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 142). Op.cit.

ทนายฝ่ายจำเลยคนใดที่ได้นำคำรับสารภาพที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้ไปอ้างอิงก็จะต้องได้รับโทษทางวินัยด้วย เป็นต้น²²⁵

3.2.3.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสยอมรับให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในชั้นพิจารณาคดีได้โดยที่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพดังเช่นในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศสแล้วพบว่าบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของศาลฝรั่งเศสมีลักษณะที่เข้มข้นและมีบทบาทมากกว่าศาลไทย กล่าวคือ

ในประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นระบบ เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดแบบไตรภาค (Tripartite Classification) โดยแบ่งประเภทความผิดออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน ดังนี้²²⁶

1) ความผิดออกฤทธิ์โทษ (Les crimes) ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 ได้แก่ ความผิดที่มีบทระวางโทษ²²⁷ (1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต (2) จำคุกหรือกักขังสามสิบปี (3) จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี (4) จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี (ซึ่งระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดออกฤทธิ์โทษที่ต่ำที่สุดกำหนดไว้สิบปี)

แม้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-1 วรรคแรกจะแบ่งลำดับชั้นโทษจำคุกหรือกักขังไว้เป็น 4 ลำดับ แต่ในวรรคสองของมาตราดังกล่าวก็ได้กำหนดระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดออกฤทธิ์โทษที่ต่ำที่สุดไว้ 10 ปี กฎหมายให้ศาลลูกขุนมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกหรือกักขังจำเลยต่ำกว่าสิบห้าปีได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของการกระทำความผิด แต่อัตราโทษจำคุกหรือกักขังที่ต่ำที่สุดที่จะอยู่ในเกณฑ์ของความผิดออกฤทธิ์โทษคือ 10 ปี อัตราโทษจำคุก

²²⁵ Ibid. p. 201-202.

²²⁶ จาก *รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 6-28), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินติ้ง.

²²⁷ Le Code Penal, Article 131-1. (อ้างไว้ใน *รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 7), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินติ้ง.)

หรือกักขังของความผิดอุกฤษฏ์โทษดังกล่าวเท่ากับอัตราโทษจำคุกสูงสุดของความผิดมัจฉิมโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-4 นอกจากโทษจำคุกและกักขังแล้ว ยังมีโทษปรับและโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 ด้วย²²⁸ ซึ่งศาลอุทธรณ์สามารถพิพากษาลงโทษดังกล่าวแก่จำเลยควบคู่ไปกับโทษจำคุกหรือกักขังได้

2) ความผิดมัจฉิมโทษ (Les délits) ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-4 ได้กำหนดชั้นของโทษจำคุกไว้สำหรับความผิดมัจฉิมโทษ ดังนี้²²⁹ (1) โทษจำคุกสิบปี (2) โทษจำคุกเจ็ดปี (3) โทษจำคุกห้าปี (4) โทษจำคุกสามปี (5) โทษจำคุกสองปี (6) โทษจำคุกหนึ่งปี (7) โทษจำคุกหกเดือน (8) โทษจำคุกสองเดือน²³⁰

ข้อสังเกตสำหรับการกำหนดโทษจำคุกสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ และความผิดมัจฉิมโทษตามกฎหมายฝรั่งเศสก็คือ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันไม่ได้กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 แสดงให้เห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้การลงโทษอยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาอย่างเต็มที่ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อใช้ประกอบการลงโทษ

3) ความผิดลหุโทษ (Les contraventions) เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ค.ศ. 1993 ได้มีการยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมาย

²²⁸ Le Code Penal, Article 131-2. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 8), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วี.เจ.พรินติ้ง.)

²²⁹ Le Code Penal, Article 131-4. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 13), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วี.เจ.พรินติ้ง.)

²³⁰ เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติเลขที่ 2003-239 ลงวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 2003 มาตรา 48. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 13), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วี.เจ.พรินติ้ง.)

อาญา คงมีแต่โทษสองประเภทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14²³¹ คือ โทษปรับ และ โทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ

การแบ่งประเภทความผิดอาญาในประมวลกฎหมายฝรั่งเศสดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะทำให้สามารถจัดกลุ่มประเภทความผิดตามความร้ายแรงของโทษอย่างเป็นระบบแล้ว ยังมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกับการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาคดีของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล กล่าวคือ การแบ่งประเภทความผิดอาญาจะทำให้ทราบว่า การดำเนินคดีดังกล่าวจะเริ่มต้นที่ใคร และมีกระบวนการดำเนินคดีอย่างไร ศาลไหนเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้น ๆ และมีกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอย่างไร ซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวแต่เฉพาะกรณีประเภทความผิดอาญาที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของศาลในการค้นหาความจริง ดังนี้

ศาลในฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น ศาลไต่สวนกับศาลตัดสิน ซึ่งศาลไต่สวนจะทำหน้าที่ในการไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคัดสินคดี ผู้พิพากษาไต่สวนของฝรั่งเศส แม้จะมีสถานะเป็นตุลาการ แต่เป็นผู้พิพากษาที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนหรือมอบหมายการสอบสวน (Commission Rogatoire) ให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของผู้พิพากษาไต่สวนได้ การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนนี้ ผู้ถูกไต่สวนจะได้รับการประกันความยุติธรรมในการดำเนินคดี และในกรณีที่ผู้พิพากษาไต่สวนลงมือทำการสอบสวนคดีด้วยตนเองนี้ จึงมีฐานะเป็นทั้งพนักงานสอบสวนและผู้ที่ทำหน้าที่ตุลาการด้วยในการค้นหาความจริง โดยการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งในทางที่เป็นผลร้ายและเป็นคุณแก่ผู้ถูกไต่สวน ศาลไต่สวนจึงเป็นศาลที่มีอำนาจแต่พิจารณารวบรวมหลักฐานทั้งหมดและตัดสินในเบื้องต้นว่ามีมูลพอที่จะส่งฟ้องศาลหรือไม่ โดยไม่มีอำนาจพิพากษา

บทบาทของศาลในฝรั่งเศส มีบทบาทในการค้นหาความจริงในคดีอาญาค่อนข้างสูง แต่อาจจะมีเข้มข้นมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละประเภทความผิดอาญา กล่าวคือ การไต่สวนมูลฟ้อง

²³¹ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-13. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 24), โดย อุทัย อาทิวะช, 2554, กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วี.เจ.พรินติ้ง.)

(l'instruction preparatoire) ที่กระทำในศาลไต่สวน มักจะกระทำในคดีความผิดอุกฉกรรจ์โทษ แม้ว่าพนักงานอัยการจะรวบรวมพยานหลักฐานอย่างดีแล้วเพียงใดก็ต้องส่งศาลไต่สวนเสมอ ส่วนคดีความผิดฆาตกรรมโทษ อัยการจะส่งให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นความผิดฆาตกรรมโทษที่ร้ายแรงและยุ่งยากซับซ้อน เช่น คดีความมั่นคงแห่งรัฐ คดีทุจริตทางการเมืองหรือทางการเงิน คดีความปลอดภัยสาธารณะหรือสาธารณสุข คดีค้ายาเสพติด เป็นต้น นั้น จึงต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน²³² ส่วนคดีหุโทษ โดยหลักแล้วไม่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง อย่างไรก็ตาม แม้คดีที่มีไต่สวนผ่านการไต่สวนมูลฟ้องศาล ก็ต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบและการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการมาก่อนแล้วเช่นกัน

เมื่อศาลไต่สวน ๆ เสร็จสำนวนแล้ว จะส่งสำนวนไปให้อัยการพร้อมด้วยความเห็นว่าฟ้องหรือไม่ฟ้อง ซึ่งความเห็นของอัยการอาจจะแย้งความเห็นศาลไต่สวนก็ได้²³³ หากมีการยื่นฟ้องก็จะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลตัดสินต่อไป

นอกจากบทบาทของศาลไต่สวนในการค้นหาความจริงที่มีความเข้มข้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศสยังมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากหลักการฟ้องคดีตามระบบฝรั่งเศส ภายใต้นโยบายที่ว่า รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้น อำนาจในการฟ้องคดีอาญาจึงเป็นของรัฐ โดยมีอัยการในฐานะตัวแทนของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจ อัยการจะเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องคดีต่อศาล และเป็นผู้ดูแลกระบวนการพิจารณาในศาลเพื่อสนับสนุนคำฟ้องไปจนถึงสิ้นสุดการพิจารณาคดี²³⁴ นอกจากนี้ การสอบสวนคดีอาญาของฝรั่งเศส ยังเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี อัยการ และศาล กล่าวคือ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจฝ่ายคดี ที่จะต้องทำงานร่วมกันและมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การอำนวยการของพนักงานอัยการ และอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของอธิบดีอัยการประจำศาลชั้นต้นและภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวน และ

²³² รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 186). เล่มเดิม.

²³³ จาก การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส (น. 10), โดย สมคิด ฌ นคร. (สืบค้น 20 สิงหาคม 2555 จากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

²³⁴ “การฟ้องคดีอาญา,” (น. 64). เล่มเดิม.

เมื่อเปิดการไต่สวนคดีขึ้นแล้ว ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของผู้พิพากษาไต่สวน และส่งข้อมูลและพยานหลักฐานที่แสวงหาและรวบรวมได้ให้กับผู้พิพากษาไต่สวน²³⁵

ดังนั้น การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในฝรั่งเศส ในคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ จึงแตกต่างจากไทยตรงที่จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยผู้พิพากษาไต่สวนมาชั้นหนึ่งก่อน ทุกคดีแล้วนั่นเอง ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลไต่สวน เป็นลักษณะของการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด และไม่ปรากฏว่าศาลฝรั่งเศสถือเอาคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ มาเป็นหลักฐานสำคัญในการสั่งว่าคดีมีมูลหรือไม่ด้วยเช่นกัน เนื่องจากศาลไต่สวนของฝรั่งเศสทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้สอบสวนดังเช่นพนักงานสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นนี้ จึงไม่ใช้การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น แต่รวมถึงพยานหลักฐานทั้งปวงที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยด้วยนั่นเอง

นอกจากนี้ หากคดีขึ้นสู่ศาลตัดสินแล้ว จำเลยให้การรับสารภาพ ในทางปฏิบัติแล้ว ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป หรือจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีโดยไม่ต้องมีการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ แต่กระนั้นก็ตามการกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษ ก็จะต้องผ่านการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งก่อนแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั่นเอง ส่วนในคดีความผิดที่ไม่ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง และจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นศาลตัดสิน แม้ว่าศาลตัดสินอาจจะพิพากษาลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นได้ แต่การกระทำความผิดของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาในระดับหนึ่งในชั้นสอบสวนเช่นกัน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจฝ่ายคดี ที่จะต้องทำงานร่วมกันและมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ คือ ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การอำนวยการของพนักงานอัยการ และอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของอธิบดีอัยการ ประจำศาลชั้นต้นและภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวน จึงอาจกล่าวได้ว่า ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ได้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานมาอย่างรอบคอบร่วมกันแล้ว เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะชี้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจึงได้ใช้ดุลยพินิจฟ้องคดีต่อศาลตัดสิน กระบวนการในชั้นสอบสวนที่อัยการและตำรวจได้ทำงานร่วมกันมาโดยตลอดเช่นนี้

²³⁵ รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 81-84). เล่มเดิม.

จึงมีความน่าเชื่อถือของประเทศไทย เพราะระบบกฎหมายไทย ได้แบ่งแยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนแต่เพียงผู้เดียว พนักงานอัยการไม่ใช่ผู้มีอำนาจสอบสวน โดยตรง มีอำนาจเพียงการสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม หรือ เรียกให้ส่งพยานมาเพื่อซักถามเพื่อมีคำสั่งต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เท่านั้น ดังนั้นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ส่งต่อมายังพนักงานอัยการเพื่อใช้ดุลยพินิจฟ้องคดีต่อศาลจึงมิได้ผ่านการกลั่นกรองมาอย่างรอบคอบเพียงพอดังเช่นในประเทศฝรั่งเศส

จะเห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมในฝรั่งเศส ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาของศาลทำหน้าที่ตามหลักของการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งเน้นการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นสำคัญ แม้กระทั่งศาลในฝรั่งเศส ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในศาลไต่สวนก็ได้เข้ามามีบทบาทเชิงรุกในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคดีด้วยตนเอง มิได้วางตนเป็นกลางเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอเท่านั้น กระบวนการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของฝรั่งเศส จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการทำหน้าที่ของศาลตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ซึ่งระบบการไต่สวนมูลฟ้องในประเทศไทยพบว่าทางปฏิบัติของวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจำกัดการไต่สวนมูลฟ้องไว้เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยตรงเท่านั้น หากอัยการฟ้องศาลไม่ว่าจะเป็นคดีใดก็จะไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน การไต่สวนมูลฟ้องของไทยจึงเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างผู้เสียหายกับศาลเท่านั้น นอกจากนี้บทบาทของผู้พิพากษาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแตกต่างจากฝรั่งเศส แม้ไทยจะมีชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณาเช่นเดียวกัน แต่บทบาทการทำหน้าที่ของผู้พิพากษานั้น ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ศาลยังคงวางตนเป็นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ หากจำเลยรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลก็จะประทับฟ้องไว้ทันที การไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจึงเป็นการไต่สวนเพียงเพื่อต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่เท่านั้น²³⁶ และให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพของจำเลยเป็นสำคัญสำหรับการวินิจฉัยว่าคดีมีมูลในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ โดยไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงอย่างเช่นการไต่สวนมูลฟ้องของศาลไต่สวนในประเทศฝรั่งเศส และเมื่อจำเลยยืนยันคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาในศาลไทย ก็จะนำไปสู่กระบวนการตามประมวล

²³⁶ การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส (น.143). เล่มเดิม.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 จะเห็นได้ว่าการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพโดยศาลไทยนั้น มีบทบาทค่อนข้างน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศฝรั่งเศส จะยอมรับมาตรการเรื่อง “ความตกลงทางอาญา” (La composition pénale) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) ของสหรัฐอเมริกาในแง่ของการตัดกระบวนการพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาลออกไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล แต่ขอบเขตของการบังคับใช้มาตรการความตกลงทางอาญานั้น ไม่ได้กว้างขวางเหมือนกับมาตรการต่อรองคำรับสารภาพในระบบกฎหมายอเมริกัน ซึ่งใช้กับคดีเกือบทุกประเภท แต่มาตรการเรื่อง “ความตกลงทางอาญา” จะใช้กับคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี²³⁷ และการใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่ในขั้นตอนก่อนที่พนักงานอัยการจะฟ้องคดี และห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นข้อเสนอในระหว่างเวลาที่ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวอยู่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นหลักประกันว่า ความยินยอมตามข้อตกลงทางอาญานั้น จะต้องได้มาด้วยความยินยอมของผู้ต้องหาโดยชอบ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่โดยประการใด ๆ²³⁸ นอกจากนี้มาตรการความตกลงทางอาญา ให้อำนาจพนักงานอัยการแต่เพียงใช้วิธีการตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยไม่มีการลงโทษจำคุก ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้แก่²³⁹

- 1) การชำระเงินจำนวนหนึ่งแก่คลังแผ่นดิน คล้ายกับโทษปรับ
- 2) การยอมให้ทรัพย์สินที่ใช้หรือมุ่งหมายที่จะใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาโดยการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐ คล้ายกับโทษริบทรัพย์สิน
- 3) การส่งมอบใบอนุญาตขับขีรถยนต์หรือใบอนุญาตล่าสัตว์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของศาลชั้นต้น คล้ายกับโทษยึดใบอนุญาตขับขีรถยนต์หรือล่าสัตว์
- 4) การทำงานเพื่อประโยชน์ชุมชน โดยไม่มีค่าตอบแทน คล้ายกับโทษการทำงานบริการสาธารณะ

²³⁷ รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส. หน้าเดิม.

²³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 180.

²³⁹ จาก คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 62), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ. เจ. พรินต์ติ้ง.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศฝรั่งเศสจะยอมรับหลักการเรื่องความตกลงทางอาญามาใช้ในลักษณะคล้ายกับหลักการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา แต่ก็จะใช้กับคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปีซึ่งไม่ใช่ความผิดอุกฉุกฎโทษนั่นเอง

จากการศึกษาหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลย ทั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยและของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะตามกฎหมายไทย หรือ ต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้ให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพ และต่างก็ถือว่าคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ และสิ่งที่ทุก ๆ ประเทศต่างเห็นเหมือนกันก็คือ การรับสารภาพ จะต้องได้มาด้วยความสมัครใจ และกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพของจำเลยก็ต้องชอบด้วยกฎหมายอันเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง

แต่กระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอยู่ระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ดังจะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งยึดถือหลักการต่อสู้ระหว่างคู่ความเป็นหลัก ดังนั้น บทบาทของศาลจะค่อนข้างวางตนเป็นกลาง ผู้มีหน้าที่สืบพยานคือคู่ความไม่ใช่ศาล ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญาจึงไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ ดังนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีและไม่ปรากฏว่ากระบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มีการสืบพยานโจทก์ต่อไป แต่ในเรื่องของการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดี แต่ในความผิดร้ายแรง ก็ต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องมาก่อนจนกว่าศาลจะเห็นว่าคดีมีมูลเพียงพอจึงจะอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาลในชั้นพิจารณาต่อไป ส่วนในประเทศอังกฤษ ในคดีความผิดอาญา ไม่ว่าผู้ใดจะเป็นคนฟ้องคดีก็ตาม โดยหลักแล้วจะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate ก่อนที่จะส่งฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป และนอกจากนี้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะไม่มีการถามคำให้การ และถึงแม้ว่าจะมีการรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐอเมริกาก็มิได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นนี้เป็นเหตุให้คดีของโจทก์มีมูล แต่ศาลจะเพ่งเล็งและให้ความสำคัญไปที่การไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานของโจทก์มากกว่า ดังนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าในทางปฏิบัติ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีของศาลไม่ว่าจะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มี การสืบพยานโจทก์ต่อไป แต่ในประเทศอังกฤษ สำหรับความผิดอาญา โดยหลักก็จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate ก่อน หรือความผิดร้ายแรงตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนหรือศาลก่อนอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวก็คือการพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากคำรับสารภาพมาก่อนแล้วนั่นเอง

ส่วนประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และวิธีพิจารณาในศาลมุ่งเน้นการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงในคดี ดังนั้นศาลในฝรั่งเศสจึงค่อนข้างมีบทบาทมากในการค้นหาความจริง ซึ่งกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 176 ของไทย แต่ก็เป็นหลักทั่วไปที่ว่าศาลจะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเพื่อลงโทษจำเลยโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ หรือจะใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของศาลไต่สวนในการไต่สวนมูลฟ้องความผิดอาญาอุกฤษฏ์โทษ ที่ศาลไต่สวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเหมือนกับพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงรุกของศาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ดังนั้น แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 176 ของไทย แต่การกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งก่อนแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั่นเอง ส่วนในคดีความผิดที่ไม่ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง และจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นศาลตัดสิน แม้ว่าศาลตัดสินอาจจะพิพากษาลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นได้ แต่การกระทำความผิดของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาในระดับหนึ่งในชั้นสอบสวนโดยการสอบสวนร่วมกันระหว่างตำรวจและอัยการภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวนนั่นเอง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับฟังคำรับสารภาพของไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 176 วรรคแรก จะพบว่า แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจะกำหนดให้คดีความผิดอาญาที่รับสารภาพหากมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่

หนักกว่านั้น ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องของไทยนั้น พบว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของไทยมาตรา 162 กำหนดบังคับให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก็ต่อเมื่อราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเท่านั้น นอกจากนี้ กฎหมายยังได้บัญญัติว่า หากได้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์แล้วจำเลยรับสารภาพก็ให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้ คำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ศาลจะวินิจฉัยได้ทันทีว่าคดีของโจทก์มีมูลมากกว่าพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ ดังนั้นจึงทำให้การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลต่างประเทศมีความน่าเชื่อถือมากกว่าของไทย เนื่องจากผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบมาก่อนแล้วนั่นเอง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีหลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ซึ่งกำหนดให้คดีความผิดอาญาที่รับสารภาพหากมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงเสียก่อน แต่ในคดีความผิดอาญาร้ายแรงที่ไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) แต่ศาลอาจพิพากษาจำคุกขั้นสูงสุดได้ถึง 10 ปี หรือ 20 ปี ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติบังคับให้มีการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจำเลยก่อนแต่อย่างใด และเป็นความผิดอาญาที่มีโทษสูง ซึ่งศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยที่รับสารภาพได้ทันทีนั้น หากอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี ก็มักจะไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลมาก่อน หรือแม้แต่หากมีการไต่สวนมูลฟ้องมาก่อน หากมีการรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ ศาลก็จะประทับรับฟ้องไว้ทันทีตาม มาตรา 162 โดยมีได้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพหรือการพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ประกอบการสั่งคดีอีกเช่นกัน

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาในบทที่ 2 เกี่ยวกับแนวคิดของการรับฟังคำรับสารภาพเพื่อลงโทษ ผู้กระทำความผิดนั้น จะเห็นได้ว่า นานอารยประเทศต่างก็ให้ความสำคัญการยอมรับเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในอดีตถือว่า คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสียว่าได้ (Queen of Evidence)²⁴⁰ และในยุคต่อมาก็ได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังคำรับสารภาพโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนควบคู่กันไปด้วยมากขึ้น จากการศึกษาหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลย ทั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยและของต่างประเทศ ในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่า ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ รวมถึงประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ต่างได้ให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพ และถือว่าคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ โดยแต่ละประเทศต่างก็คำนึงถึงเรื่องการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จึงได้สร้างหลักประกันความผิดพลาดในการรับฟังคำรับสารภาพขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาด้วย โดยให้ความสำคัญกับเรื่องของความสมัครใจในการรับสารภาพ และกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพจะต้องชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทั่วโลกต่างให้การยอมรับนั่นเอง

²⁴⁰ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 131). เล่มเดิม.

สำหรับประเทศไทยนั้น คำรับสารภาพหรือคำกล่าวที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในทางอาญานั้น ในทางของพยานหลักฐานถือว่ารับฟังได้²⁴¹ ทั้งนี้มาจากเหตุผลที่ว่า ผู้กล่าวไม่สมควรที่จะกล่าวคำใด ๆ ที่เป็นปรีภัยต่อตนเองและทำให้ตนเองต้องเสียหาย ดังนั้น การที่ผู้กล่าวได้กล่าวออกไปในทางที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ถือว่าการกล่าวที่เป็นความจริง ศาลรับฟังได้ ดังนั้น ตั้งแต่อดีต จนกระทั่งถึงในปัจจุบัน คำรับสารภาพของจำเลย เป็นสิ่งที่กฎหมายไทยได้ให้การยอมรับมาโดยตลอดว่าสามารถรับฟังได้ แต่ในยุคที่หลักสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับความสำคัญในสายตาของชาวโลก ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังคำรับสารภาพโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ โดยเฉพาะหลักการได้มาซึ่งคำรับสารภาพจะต้องได้มาด้วยความสมัครใจ กระบวนการก่อนการได้มาจะต้องถูกต้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย คำรับสารภาพจึงสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

อย่างไรก็ดี เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ จะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งยึดถือหลักการต่อสู้ระหว่างคู่ความเป็นหลัก ดังนั้น บทบาทของศาลจะค่อนข้างวางตนเป็นกลาง ผู้มีหน้าที่สืบพยานคือคู่ความไม่ใช่ศาล ดังนั้น หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพจึงไม่ใช่เรื่องที่ศาลในระบบกล่าวหาให้ความสำคัญมากนัก ดังนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดี และไม่ปรากฏว่ากระบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มี การสืบพยานโจทก์ต่อไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังแสดงให้เห็นได้ถึงหลักการค้นหาความจริงเพิ่มเติมโดยศาลในคดีอาญาความผิดร้ายแรงเช่นกัน เนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกาอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดี แต่ก่อนจะฟ้องคดีได้จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องมาก่อน จนกว่าศาลจะเห็นว่าคดีมีมูลเพียงพอจึงจะอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาลในชั้นพิจารณาต่อไปได้ และในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกาก็จะไม่มีการถามคำให้การจำเลย และกฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐอเมริกาก็มิได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นนี้เป็นเหตุให้คดีของโจทก์มีมูลดังเช่นในกฎหมายไทย แต่ศาลจะฟังและให้ความสำคัญไปที่

²⁴¹ “คำรับที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในทางอาญา.” (น. 29-35). เล่มเดิม.

การไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานของโจทก์มากกว่า ส่วนในประเทศอังกฤษ โดยหลักแล้วจะมีการไต่สวนมูลฟ้องทุกคดีไม่ว่าผู้ใดจะเป็นคนฟ้องคดีก็ตาม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าในทางปฏิบัติเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีไม่ว่าจะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มีการสืบพยานโจทก์ แต่ในประเทศอังกฤษ โดยหลักแล้วความผิดอาญาก็จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate ก่อนที่จะส่งฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาต่อไป ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดอาญาร้ายแรงจะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนหรือศาลก่อนอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องคือการพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ มาก่อนที่จะพิจารณาคำรับสารภาพในชั้นพิจารณานั้นเอง

สำหรับประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์และวิธีพิจารณาในศาลเป็นระบบไต่สวนที่มุ่งเน้นการค้นหาความจริงในคดีเป็นสำคัญ ดังนั้นศาลในฝรั่งเศสจึงค่อนข้างมีบทบาทมากในการค้นหาความจริง ซึ่งกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 176 ของไทย แต่บทบาทของศาลไต่สวนในการไต่สวนมูลฟ้องความผิดอาญาอุกฤษฏ์โทษที่ศาลไต่สวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเหมือนกับพนักงานสอบสวนก่อนที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงรุกของศาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ส่วนในคดีความผิดที่ไม่ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง และจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นศาลตัดสิน แม้ว่าศาลตัดสินอาจจะพิพากษาลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นได้ แต่การกระทำความผิดของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาอย่างดีในชั้นสอบสวนโดยการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจและอัยการภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวนมาก่อนแล้ว

สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ที่ยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานเช่นเดียวกันกับต่างประเทศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยแล้ว พบว่าบทบาทของศาลที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงการใช้บทบาทค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น กล่าวคือ ในทางปฏิบัติของศาลไทยในปัจจุบันพบว่าในความเป็นจริงแล้วไม่ว่าจะเป็นในคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาก็ตาม การพิจารณาว่าคำรับสารภาพดังกล่าวนั้นสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

หรือไม่ จะพิจารณาเพียงแค่กระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพว่าเป็นไปตามหลักที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ หรือการให้คำรับสารภาพของจำเลยกระทำด้วยความสมัครใจหรือไม่ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น โดยชอบและไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 หรือไม่ เป็นต้น บทบาทของการในการตรวจสอบกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงแค่การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ มิใช่การค้นหาความจริงในเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพแต่อย่างใด

นอกจากนี้โครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังคำรับสารภาพ ล้วนแล้วแต่เป็นต้นเหตุที่ทำให้คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเต็มไปด้วยความน่าสงสัยหลายประการ

ประการที่หนึ่ง เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการไต่สวนของไทย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 บัญญัติว่า

“ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการสั่งต่อไปนี้

(1) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดบังคับให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก็ต่อเมื่อราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเท่านั้น นอกจากนี้ กฎหมายยังได้บัญญัติว่า หากได้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์แล้วจำเลยรับสารภาพก็ให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้ จึงเท่ากับว่า คดีที่อัยการเป็นโจทก์แม้ว่าจะมีการไต่สวนมูลฟ้อง แต่หากมีการรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลก็จะพิจารณาจากคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเงื่อนไขสำคัญว่าคดีของโจทก์มีมูล และรับฟ้องไว้ทันทีโดยไม่ทันได้ไต่สวนพยานหลักฐานของโจทก์แต่อย่างใด และหากความผิดที่ฟ้องไม่ใช่ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ซึ่งกฎหมายบัญญัติบังคับให้มีการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจำเลยในชั้นพิจารณา ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ดังนั้น ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ แม้ศาลจะให้มีการไต่สวนมูลฟ้องแล้วก็ตาม แต่หากคู่ความสมรู้ร่วมคิดกันให้จำเลยยอมรับสารภาพตั้งแต่ในไต่สวนมูลฟ้องตลอดจนในชั้นพิจารณา และหากในชั้นพิจารณาศาลได้ใช้ดุลยพินิจลงโทษจำเลยทันทีตามมาตรา 176 คดีในลักษณะเช่นนี้ก็จะไม่เคยผ่านการไต่สวนหรือค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานอื่นใดโดยศาลเลย นอกจากการรับฟังคำรับสารภาพที่มาจากกรคบคิดกันแต่เพียงอย่างเดียวและพิพากษาลงโทษไปตามช่องทางที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของไทยตั้งแต่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องก็มีช่องว่างที่เป็นปัญหาที่ทำให้บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีลดน้อยลงไปเช่นกัน

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกรรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ด้วยกระบวนการที่ผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่ได้ยึดติดที่คำรับสารภาพเป็นสาระสำคัญที่จะถือว่าคดีมีมูลหรือไม่ ทั้งยังไม่ยึดติดว่าผู้ใดจะเป็นโจทก์ แม้ในชั้นพิจารณาศาลจะยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อลงโทษได้ทันทีโดยไม่มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกับมาตรา 176 ของไทย แต่คำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลในต่างประเทศก็ยังเรียกได้ว่ามีความน่าเชื่อถือมากกว่าของไทย เนื่องจากผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบมาก่อนจากพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบมาก่อนแล้วนั่นเอง

ประการที่สอง เนื่องจากการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ความว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพเพื่อลงโทษจำเลยได้ทันที หากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งต่างจากในต่างประเทศที่การรับฟังคำรับสารภาพเป็นหลักทั่วไป มิได้บัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนดังเช่นกฎหมายของไทย ส่วนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น ไม่มีในบทบัญญัติของกฎหมายในต่างประเทศแต่อย่าง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก

ข้างต้น พบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นศาลเพื่อ
ลงโทษจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยในหลายประเด็น ดังจะได้วิเคราะห์ในแต่ละ
ประเด็น ดังนี้

4.1 ปัญหาความจำเป็นและเหมาะสมของเจตนารมณ์ในการบัญญัติ มาตรา 176 วรรคแรก

แต่เดิมนั้นการพิจารณาคดีทางอาญาของประเทศไทย เมื่อจำเลยรับสารภาพตามข้อ
กล่าวหา โดยมีได้ยกข้อต่อสู้หรือการยกเหตุบรรเทาโทษแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษได้
โดยไม่ต้องฟังพยานหลักฐานอื่น ไม่ว่าจะมีความผิดประเภทใดก็ตาม²⁴² แต่ต่อมาประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) มาตรา 176 บัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่ง
มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้
กระทำผิดจริง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในสายตาของนักกฎหมายไม่อาจเชื่อได้โดย
สนิทใจว่า คนที่รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้น จะเป็นผู้กระทำความผิดจริงเสมอไป
เนื่องจากการรับสารภาพอาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น จำเลยบางคนอาจจะรับสารภาพโดย
รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจจะรับสารภาพเพื่อจะช่วยเหลือผู้มีอุปการคุณ เช่น บิดา มารดา หรือเพราะเหตุ
ความใกล้ชิดรักใคร่สนิทสนม เช่น รับผิดแทนลูก สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง เป็นต้น หรืออาจจะรับผิด
เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น โดยเห็นแก่อำิสสินจ้าง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้ในความเป็น
จริง เนื่องจาก คนบางคนอาจคิดว่าการติดคุกไม่ใช่เรื่องใหญ่โต และมีโอกาสมากที่จะได้รับการลด
โทษ บรรเทาโทษ หรือการอภัยโทษในที่สุด²⁴³

ดังนั้น ในสายตาของนักกฎหมายแล้ว เมื่อการรับสารภาพของจำเลย ยังเป็นที่เคลือบ
แคลงใจด้วยเหตุผลหลายประการเหล่านี้ กฎหมายจึงได้บัญญัติบังคับให้ศาลจะต้องถ่วงถอยและ
ค้นหาความจริงเพิ่มเติมจากพยานหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากคำรับสารภาพ เพื่อป้องกันความ

²⁴² หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 247 – 248). เล่มเดิม.

²⁴³ จาก การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย (น. 39), โดย วิชากรณธ์ แสงมณี. (สืบค้น 10
กันยายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

ผิดพลาดอีกไว้อีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ ในคดีที่มีโทษสูง (คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป) แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพแล้วก็ตาม ศาลก็ยังคงจะต้องฟังพยานหลักฐานต่อไป เพื่อเป็นการให้ความยุติธรรมทั้งกับผู้ต้องคดีเป็นแพะรับบาปจากความจำใจต้องรับสารภาพเพราะมีเหตุจำเป็นที่อยู่เบื้องหลัง เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เสียหายที่ถูกผู้กระทำความผิดล่วงละเมิด และเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมิให้ต้องลอยนวลอันเป็นการทำให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคมอันเป็นภารกิจที่สำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง

ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ก็ได้ยกเลิกความในมาตรา 176 เดิม และได้บัญญัติ มาตรา 176 ขึ้นใหม่ (ฉบับปัจจุบัน) ความว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดี สำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้น เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้”

จะเห็นได้ว่า ใน มาตรา 176 วรรคแรก ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนของอัตราโทษ กล่าวคือ ในมาตรา 176 เดิม คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลจึงจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง ส่วนในกรณีอื่น ๆ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ แต่ในมาตรา 176 แก้ไขใหม่เป็น โดยคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง ส่วนในกรณีอื่น ๆ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้เป็นดุลยพินิจของศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้มีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า เหตุผลในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติใน มาตรา 176 วรรคแรก ในปี พ.ศ.2499 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดีลู่วงไปโดยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น²⁴⁴ เนื่องจากในขณะนั้น คดีบางคดีศาลจะลงโทษจริง ๆ เพียงเล็กน้อยก็ยังคงฟังพยานโจทก์เสียก่อน การพิจารณาพิพากษาคดีแทนที่จะเสร็จได้โดยรวดเร็วและไม่เสียความยุติธรรมก็ไม่อาจจะเสร็จได้ คดีจึงชักช้าโดยไม่จำเป็น²⁴⁵

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นด้วยกับหลักการที่นักกฎหมายในอดีตได้ให้ความสำคัญว่าการรับฟังคำรับสารภาพและลงโทษจำเลยทันทีที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาดอย่างยิ่ง เพราะคำรับสารภาพไม่ได้มีความน่าเชื่อถือเสมอไป จึงได้บัญญัติหลักการรับฟังพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพขึ้นเป็นครั้งแรกในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ที่บัญญัติมาตรา 176 ขึ้นมาใหม่ จากเดิมคือ ความผิดอื่นที่ไม่ใช่ความผิดที่มีโทษสูง หากจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาแล้วศาลจะต้องพิพากษาลงโทษทันที เปลี่ยนเป็นเปิดโอกาสให้เป็นดุลยพินิจที่ศาลอาจให้มีการสืบพยานต่อไป หรือไม่ก็ได้ในความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูง

อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า การบัญญัติกำหนดอัตราโทษในส่วนของโทษจำคุกที่บังคับให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป แทนการใช้บทบัญญัติเดิมซึ่งกำหนดอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป เพราะเหตุผลที่ว่า “เพื่อให้คดีลู่วงไปได้โดยรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากในขณะนั้น คดีบางคดีศาลจะลงโทษจริง ๆ เพียงเล็กน้อยก็ยังคงฟังพยานโจทก์เสียก่อน การพิจารณาพิพากษาคดีแทนที่จะเสร็จได้โดยรวดเร็วและไม่เสียความยุติธรรมก็ไม่อาจจะเสร็จได้ คดีจึงชักช้าโดยไม่จำเป็น” ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากการบัญญัติหลักการเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพใน มาตรา 176

²⁴⁴ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 126 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499)

²⁴⁵ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499. (และบันทึกประกอบ)

เป็นครั้งแรกซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 นั้น ก็เพราะต้องการให้ศาลให้ความสำคัญกับคดีที่มีโทษสูง ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้น โทษจำคุกที่กฎหมายถือว่าเป็นโทษที่สูงแล้วก็คือ การจำคุกเป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ดังนั้นจึงได้กำหนดว่าในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดที่มีโทษสูงสุดที่ศาลจะสามารถลงโทษได้ถึง 10 ปีขึ้นไปนั้น ศาลสมควรจะต้องถ่วงถ่วงให้ดีเสียก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลย มิให้เชื่อคำรับสารภาพจำเลยในทันทีนั่นเอง แต่การแก้ไขบทบัญญัติใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้คดีลุล่วงไปโดยโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ไม่มีความสมเหตุสมผลเท่าใดนัก เนื่องจากแม้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ล่าช้าจะทำให้เสียความยุติธรรมก็จริง เนื่องจากหากมีการนำตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐในระหว่างรอการพิจารณาคดีที่ยาวนานและไม่ได้รับการประกันตัว จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิผู้ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ มิได้กระทำความผิด ก็จะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริสุทธิ์ แต่อย่างไรก็ตาม หากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้ถ่วงถ่วงและค้นหาความจริงอย่างรอบคอบก่อนมุ่งแต่จะให้เกิดความรวดเร็วจนละเลยไม่ทันได้ค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยผิดพลาดไป ย่อมไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษไปได้ เช่นนี้แล้ว ผู้บริสุทธิ์หากต้องถูกลงโทษจำคุกและตกเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดทั้งที่ตนไม่ได้กระทำความผิดย่อมเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งยังทำความยุติธรรมเสียไปยิ่งกว่า ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า การชั่งน้ำหนักประโยชน์ที่กฎหมายสมควรคุ้มครองประกอบกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองน่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ควรต้องคำนึงถึงเป็นเบื้องต้น ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนเห็นว่าการบัญญัติมาตรา 176 ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ศาลถ่วงถ่วงคดีความผิดอาญาที่มีโทษสูงและร้ายแรงให้เกิดความชัดเจนก่อนลงโทษจำเลย แม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตามมากกว่า มิได้ต้องการให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว

สำหรับในประเด็นที่ว่า การพิจารณาคดีที่รวดเร็วจะส่งผลให้เกิดความเป็นธรรม ความยุติธรรมที่ล่าช้าย่อมไม่ทำให้เกิดความยุติธรรมไปได้นั้น ผู้เขียนก็เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพียงแต่ว่าผู้เขียนเห็นว่า ความรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรม เป็นเรื่องของการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม จึงไม่ควรนำเอา มาตรา 176 ซึ่งเป็นเรื่องการค้นหาความจริงจากคำรับสารภาพ มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความรวดเร็วในกระบวนการยุติธรรม เพราะยังมีช่องทางอื่นอีกมากมายที่เหมาะสมมากกว่า เช่น การกำหนดให้ความผิดอาญาเล็กน้อยใช้วิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง การบริหาร

จัดการกระบวนการยุติธรรมโดยการกำหนดให้สืบพยานต่อเนื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์มิให้มีการเลื่อนนัดพิจารณาเกิน 2 ครั้ง เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ยังมีอีกหลายวิธีการที่สามารถทำให้เกิดความรวดเร็วในกระบวนการพิจารณาได้อย่างเหมาะสมมากกว่า โดยที่จะไม่กระทบต่อหลักความเป็นธรรมที่จำเลยสมควรจะได้รับอีกด้วย

4.2 ปัญหาความเหมาะสมของการกำหนดอัตราโทษในความผิดที่รับสารภาพ ตามมาตรา 176

วรรคแรก

เนื่องจาก การบัญญัติมาตรา 176 ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) ก็เพราะต้องการให้ศาลให้ความสำคัญกับคดีที่มีโทษสูง ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้น โทษจำคุกที่กฎหมายถือว่าเป็นอัตราโทษที่สูงก็คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ดังนั้นจึงได้กำหนดว่าในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดที่มีโทษสูงสุดที่ศาลจะสามารถลงโทษได้ถึง 10 ปีขึ้นไปนั้น ศาลจะต้องกลั่นกรองให้ดีเสียก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยมิให้เชื่อคำรับสารภาพจำเลยในทันทีนั่นเอง แต่การแก้ไขบทบัญญัติใหม่เพียงเพื่อให้คดีเสร็จไปอย่างรวดเร็ว โดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณาจากความผิดที่มีโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ทำให้ในทางปฏิบัติของศาลในปัจจุบัน หากความผิดที่จำเลยรับสารภาพเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี หรือเป็นความผิดที่ไม่มีโทษอย่างต่ำ ไม่ว่าจะมิโทษชั้นสูงที่ศาลสามารถลงโทษได้เท่าใดก็ตาม²⁴⁶ ไม่อยู่ในบังคับที่ศาลจะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามมาตรา 176 วรรคแรกแต่อย่างใด ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปี ตามที่ได้บัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก เห็นว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ โดยจะขอยกตัวอย่างเปรียบเทียบเฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ที่จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-10 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง

²⁴⁶ ชานิศ เกศพิทักษ์. เล่มเดิม. น. 340-341. และคำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529, 202/2536

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 122 วรรคหนึ่ง มาตรา 124 วรรคสอง มาตรา 128 และมาตรา 129 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 246 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 312 ทวิ (1) ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง และมาตรา 336 วรรคสี่ ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 วรรคสาม

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา ตามมาตรา 250 และมาตรา 252 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 280 (1) มาตรา 282 วรรคสาม และมาตรา 283 วรรคหนึ่ง ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 303 วรรคสาม ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 317 วรรคสาม

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10-15 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคสาม และมาตรา 339 ทวิ วรรคหนึ่ง ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 วรรคหนึ่ง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10-20 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคสี่ และมาตรา 339 ทวิ วรรคสอง ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 ทวิ วรรคหนึ่ง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 12-20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 109 วรรคสาม และมาตรา 110 วรรคสี่ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 15-20 ปี ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคห้า และมาตรา 339 ทวิ วรรคสาม

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 16-20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 108 วรรคสี่

จะเห็นได้ว่า ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปดังกล่าวข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกในอัตราที่สูง กล่าวคือ เป็นความผิดที่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปี 15 ปี และ 20 ปี แต่ในขณะที่ อีกหลายฐานความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (มีแต่อัตราโทษจำคุกชั้นสูง) หรือในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี แม้จะเป็นความผิดที่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปี 15 ปี หรือ 20 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตรา

โทษสูงเช่นเดียวกัน กฎหมายกลับไม่ได้กำหนดให้ศาลต้องตรวจสอบความจริงโดยการรับฟังพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพเสียก่อนแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่น

(1) ความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 10 ปี กล่าวคือ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 115 วรรคสอง ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 123 มาตรา 124 วรรคหนึ่ง มาตรา 125 มาตรา 127 วรรคหนึ่ง มาตรา 128 และมาตรา 129 ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ตามมาตรา 131 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 161 และมาตรา 166 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา 209 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 245 ความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 278 และมาตรา 279 วรรคหนึ่ง ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 291 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 302 วรรคสาม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 360 ทวิ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 237 ความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา 297 ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 126 และมาตรา 129 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 152 มาตรา 153 และมาตรา 157 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 238 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสดมภ์และตัว ตามมาตรา 255 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามมาตรา 266 ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 269/4 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 282 วรรคหนึ่ง และมาตรา 284 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 303 วรรคสอง ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สิน ตามมาตรา 338

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามมาตรา 135/2 และมาตรา 135/3 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 140 วรรคสอง ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 204 วรรคสอง ตามมาตรา 210 วรรคสอง มาตรา 211 มาตรา 212 และมาตรา 213 ความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา 298 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 318 วรรคหนึ่ง มาตรา 319 และมาตรา 320

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 10 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 269/3 ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 312 ทวิ วรรคหนึ่ง ความผิดฐานลักทรัพย์และ วิ่งราวทรัพย์ ตามมาตรา 335 วรรคสี่ มาตรา 335 ทวิ วรรคหนึ่ง และมาตรา 336 วรรคสาม

(2) ความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 15 ปี กล่าวคือ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 279 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับ ต่างประเทศ ตามมาตรา 130 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามมาตรา 181(2) ความผิด เกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 244

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 15 ปี ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 112 ความผิดต่อความมั่นคงของ รัฐภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 114 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 282 วรรคสอง ความผิด ต่อชีวิต ตามมาตรา 290 วรรคหนึ่ง ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 317 วรรคหนึ่ง มาตรา 318 วรรค สาม และมาตรา 320 วรรคสอง

(3) ความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 20 ปี กล่าวคือ

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี ได้แก่ ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 290 วรรคสอง

ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึง 20 ปี ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง และมาตรา 277 วรรคหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ความผิดดังกล่าวข้างต้น แม้จะไม่ได้กำหนดโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) หรือ อัตราโทษขั้นต่ำไม่ถึง 5 ปีก็ตาม แต่ก็มีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงในระดับเดียวกันกับ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงสมควรที่ จะได้รับการพิจารณากลับกรองจากศาลในมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณา เปรียบเทียบในอีกลักษณะหนึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กรณีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5-10 ปี เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดต่อทรัพย์ กฎหมาย กำหนดให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุ

ให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกสูงสุดในระดับเดียวกัน อีกทั้งลักษณะการกระทำความผิดยังมีความฉรรมณ์เนื่องจากการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายคือ “ร่างกาย” กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงถ่วงความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง กับความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 15 ปี หรือ 20 ปี เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรา 290 มีความฉรรมณ์มากกว่าเนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย คือ “ชีวิตและร่างกาย” และมีอัตราโทษจำคุกสูงสุดที่สูงกว่าด้วยซ้ำ แต่กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงถ่วงความถูกต้องของคำรับสารภาพแต่อย่างใด เป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ที่ใช้จำนวนอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดที่ศาลสมควรจะต้องถ่วงถ่วงความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน โดยไม่พิจารณาถึงอัตราโทษขั้นสูง หรือความฉรรมณ์ของความผิดประกอบด้วยนั้นยังไม่มี ความเหมาะสมเพียงพอนั่นเอง

นอกจากนี้ นักกฎหมายเคยให้เหตุผลเรื่องการกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ในมาตรา 176 วรรคแรก ไว้ว่า ความผิดอาญาที่มีระวางโทษจำคุกอย่างต่ำ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่า 5 ปีไม่ได้ เพราะกฎหมายได้บังคับให้ศาลลงโทษจำคุกจำเลยได้น้อยที่สุด คือ 5 ปี แต่ถ้ากรณีกฎหมายไม่ได้กำหนดอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไว้ แม้ว่าจะมีโทษจำคุกขั้นสูงสักเพียงใดก็ตามแต่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจลงโทษจำเลยได้ต่ำกว่า 5 ปี คือ อาจจะลงโทษจำเลยได้น้อยที่สุดคือ 1 วันก็ได้ ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาที่ตัดสินไปในทางเดียวกันกับความเห็นนี้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529 วินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก มิได้ถือเอาอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสำคัญ แต่ถือเอาอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์ กล่าวคือในความผิดฐานใดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษประหารชีวิตสถานเดียวแม้จำเลยให้การรับสารภาพกฎหมายก็บังคับให้ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้คดีนี้เมื่อข้อหาความผิดตามที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปี โทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ถึงแม้จะเป็นโทษที่

หนักกว่าโทษจำคุก 5 ปี แต่ก็ยังเป็นอัตราโทษอย่างสูง ส่วนอัตราโทษอย่างต่ำในความผิดฐานนี้ให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุกจำเลยต่ำกว่าโทษจำคุกตลอดชีวิตลงมาถึงจำคุก 2 ปีได้ ดังนั้นเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำให้การรับสารภาพของจำเลยอีก

คำพิพากษาฎีกาที่ 202/2536 วินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกถือเอาอัตราโทษอย่างต่ำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น เป็นเกณฑ์ที่ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ คดีนี้มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท โดยไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ การที่ศาลลงโทษจำคุก 6 ปี ลดแล้วเหลือ 3 ปี เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องรับ มิใช่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์

การให้เหตุผลของนักกฎหมาย ประกอบกับแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น ทำให้เข้าใจได้ว่า กฎหมายมองความรุนแรงของโทษจำคุกตามอัตราโทษต่ำสุดที่ศาลจะลงได้ มิได้มองที่ความรุนแรงจากอัตราโทษจำคุกที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดที่ศาลสามารถจะลงได้สูงสุด และมองว่าการที่ศาลลงโทษจำคุกจำเลย 5 ปีนั้น ถือว่าเป็นโทษที่สูงและรุนแรงสมควรที่จะต้องได้รับการลดโทษโดยการสืบพยานหลักฐานอื่น ๆ ต่อไปก่อนที่จะพิพากษาลงโทษ แต่ในความเป็นจริงแล้วเหตุผลดังกล่าวนี้จะขัดแย้งกันเองในทางปฏิบัติจริงโดยสิ้นเชิง เนื่องจากหากเป็นความผิดที่ไม่มีโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) แต่มีโทษขั้นสูง 10 ปี ซึ่งไม่ตกอยู่ภายใต้การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพต่อไปแล้วนั้น หากสุดท้ายแล้วศาลพิพากษาให้ลงโทษจำเลยเกินกว่า 5 ปี หรือแม้กระทั่งหากศาลจะลงโทษจำเลยโดยใช้อัตราโทษขั้นสูงที่ศาลสามารถลงโทษได้ในความผิดฐานนั้นคือ 10 ปี หรือแม้แต่ถ้ามีอัตราโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี แม้ว่าโทษขั้นสูงจะถึงกับจำคุกตลอดชีวิต ดังที่ได้เคยวินิจฉัยไว้ใน คำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529 ข้างต้น ศาลก็สามารถพิพากษาลงโทษจากคำรับสารภาพของจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพอีกเช่นกัน เพราะถือว่าไม่ผิดและไม่ต้องห้ามตามกฎหมายมาตรา 176 วรรคแรก²⁴⁷

²⁴⁷ แหล่งเดิม. หน้า 250.

จะเห็นได้ว่า เหตุผลของนักกฎหมายบางคนที่ว่าการบัญญัติโทษขั้นต่ำนั้นเป็นการคุ้มครองจำเลยแล้วเนื่องจาก เห็นว่าหากกฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ที่ 5 ปี ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่า 5 ปีไม่ได้ จึงไม่อาจฟังได้อย่างสมเหตุผลเพียงพอ เพราะหากเห็นว่าการที่ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่า 5 ปีไม่ได้ โทษที่ศาลจะลงได้น้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ 5 ปี จึงมีความจำเป็นต้องกลั่นกรองโดยการสืบพยานให้ชัดเจนเสียก่อนจะลงโทษจำเลย แล้วเหตุใดในความผิดที่มีโอกาสที่ศาลอาจลงโทษได้ถึง 10 ปี 15 ปี หรือ 20 ปี หรือแม้กระทั่งโทษจำคุกตลอดชีวิต (ดังที่ได้เคยวินิจฉัยไว้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1214/2529) จึงไม่จำเป็นต้องได้รับการกลั่นกรองโดยการสืบพยานต่อไปให้เกิดความชัดเจนเสียก่อน

นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การพิจารณาความร้ายแรงของความผิดที่สมควรจะต้องได้รับการกลั่นกรองจากศาลโดยพิจารณาจากความสูงต่ำของอัตราโทษแต่เพียงอย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอ ควรต้องพิจารณาจากความฉกรรจ์ของความผิดฐานนั้น ๆ ประกอบกันไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าในปัจจุบัน การกำหนดโทษทางอาญาของไทยว่าความผิดใดควรจะมีอัตราโทษเท่าใดนั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จึงเป็นเหตุให้ชั้นโทษในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน กระจัดกระจายไม่มีความเป็นสัดส่วน แม้ว่าการกำหนดอัตราโทษจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วก็ตาม แต่คณะกรรมการร่างจะพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดโทษที่จะนำมาใช้ในสภาพบ้านเมืองของประเทศไทยในขณะนั้น เป็นเกณฑ์ด้วย ซึ่งมักจะคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐในขณะนั้นด้วยว่าให้ความสำคัญกับความผิดนั้นเพียงใด²⁴⁸ นอกจากนี้กรณีที่มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ในฐานความผิดนั้น ผู้ยกร่างประมวลกฎหมายอาญาเคยให้เหตุผลไว้ว่า ความผิดบางฐานไม่ต้องการให้ศาลใช้ดุลยพินิจมาก และเพื่อมิให้มีการรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษจึงต้องกำหนดโทษขั้นต่ำไว้²⁴⁹ ดังนั้น จำนวนอัตราโทษ หรือกรณีฐานความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจึงมิได้แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของความผิดในฐานนั้น ๆ เสมอไปแต่อย่างใด แต่อาจแสดงให้เห็นว่าความผิดที่มีโทษสูงฐานนั้น ๆ ตามนโยบายของรัฐในขณะที่มีการบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมาย เห็นว่าเป็นความผิดสำคัญที่มีผลกระทบต่อสังคม

²⁴⁸ รายงานการศึกษานโยบายสมบูรณั โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 60). เล่มเดิม

²⁴⁹ แหล่งเดิม.

และเศรษฐกิจสมควรแก่การปราบปรามการกระทำดังกล่าว หรือเป็นความผิดที่ไม่ต้องการให้ศาลกำหนดโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา²⁵⁰ จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้คนเกรงกลัว และสอดคล้องกับความเสียหายที่สังคมได้รับ อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยการข่มขู่ยับยั้ง ในขณะที่เดียวกันก็มีแนวคิดในการเพิ่มโทษเพราะยังไม่สาสมกับการกระทำผิดที่ถือว่าร้ายแรงหรือที่เกิดขึ้นมากในสังคมไทยในขณะนั้น²⁵¹ ดังนั้น บางฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงในปัจจุบัน อาจมาจากการแก้ไขอัตราโทษให้สูงขึ้นเนื่องจากเป็นความผิดที่ตามนโยบายของรัฐต้องการปราบปราม หรือในความผิดที่มีความฉกรรจ์ในตัวเองบางฐานความผิดอาจจะยังไม่ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราโทษให้มีความเหมาะสมก็เป็นได้²⁵² ดังนั้น การพิจารณาว่าความผิดใดมีโทษสูงหรือร้ายแรงหรือไม่ นอกเหนือไปจากการพิจารณาในมิติของจำนวนอัตราโทษแล้ว ควรจะต้องพิจารณา ความร้ายแรงของความผิดในมิติของความฉกรรจ์ของความผิดนั้นจาก “คุณธรรมทางกฎหมาย”²⁵³ ที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำที่เป็นความผิดนั้นร่วมด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายนิติบัญญัติเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ ในความผิดที่มีความฉกรรจ์ในตัวเองกับความผิดตามนโยบายของรัฐที่ต้องการปราบปราม หากฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณากำหนดจำนวนอัตราโทษสำหรับความผิดดังกล่าวให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน การพิจารณาความจำเป็นในการตรวจสอบกลั่นกรองคำรับสารภาพในความผิดที่มีความร้ายแรง โดยพิจารณาจากจำนวนอัตราโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ก็จะมีเหมาะสมและ

²⁵⁰ ตามหมายเหตุแนบท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

²⁵¹ รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 61). เล่มเดิม.

²⁵² แหล่งเดิม, หน้า 286.

²⁵³ “คุณธรรมทางกฎหมาย” คือ ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือ ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความผิดอาญาในแต่ละฐานความผิดเสมอ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (universalrechtsgut) และ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (individualrechtsgut)

ครอบคลุมมากขึ้น เนื่องความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีความฉกรรจ์ กับความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีจำนวนอัตราโทษสูง จะเป็นไปได้ในลักษณะเดียวกันนั่นเอง²⁵⁴

4.3 ปัญหาความเหมาะสมสำหรับการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย

หลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานคดีอาญา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า

“ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

บทบัญญัติดังกล่าวถือว่าเป็นหลักทั่วไปสำหรับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดให้ศาลจะต้องชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง จนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยอาจมิใช่ผู้กระทำความผิดจริง จะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามหลักสากล และสอดคล้องกับภาคีกฎหมายที่ว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์แม้เพียงคนเดียว”²⁵⁵ ดังนั้น ในชั้นพิจารณาคดีของศาล จะต้องมีการสืบพยานหลักฐานอย่างเพียงพอจนทำให้ศาลแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร จึงจะสามารถพิพากษาลงโทษจำเลย อันเป็นหลักการที่นานาประเทศต่างให้การยอมรับ

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ถ้าในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

²⁵⁴ รายงานการศึกษาระดับสมบูรณณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 287). เล่มเดิม.

²⁵⁵ จาก “ยกประโยชน์แห่งการสงสัยให้จำเลย.” โดย บัญญัติ สุชีวะ, 2507, *คูลพาท*, 11 (9). น. 2.

วรรคแรกบัญญัติให้ “ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” ดังนั้น การชี้แจงนำพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยจึงเปลี่ยนไป โจทก์จึงมีหน้าที่จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในระดับที่เป็นที่พอใจแก่ศาลเท่านั้น ไม่ต้องถึงขั้นทำให้ศาลแน่ใจจนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรดังเช่นในมาตรา 227

ดังนั้น การรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก จึงส่งผลสำคัญอย่างยิ่งต่อภาระการพิสูจน์ของโจทก์ในคดีอาญา เนื่องจากคำรับสารภาพของจำเลย นอกจากจะส่งผลให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ และจะส่งผลต่อภาระการพิสูจน์ของโจทก์ เพราะโจทก์จะไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้โจทก์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ ภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ก็ไม่ต้องถึงขั้นที่จะต้องพิสูจน์จนเป็นที่แน่ใจและปราศจากข้อสงสัยตามสมควรตามที่บัญญัติในมาตรา 227 เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 176 กำหนดให้พิสูจน์จนเป็นที่พอใจแก่ศาลก็เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้แล้ว²⁵⁶

จะเห็นได้ว่า คำรับสารภาพของจำเลยตามกฎหมายไทย ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 นั้น ในด้านหนึ่งแฝงด้วยนัยที่ทำให้การพิจารณาของศาลลุล่วงไปได้โดยรวดเร็วมากขึ้น โดยอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเครื่องมือที่ทำให้คดีเสร็จไปโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานกันต่อไปอีก²⁵⁷ อีกนัยหนึ่งก็มีผลประโยชน์ต่อโจทก์ เนื่องจากทำให้โจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์อีกต่อไปด้วยนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการบังคับใช้มาตรา 176 วรรคแรกในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะเช่นนี้เห็นได้ชัด การแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติมาตรา 176 ในปี พ.ศ. 2499 ด้วยวัตถุประสงค์ที่อยู่เบื้องหลังและลักษณะของการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวมาข้างต้น เป็นสาเหตุให้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบัญญัติมาตรา 176 ครั้งแรก ซึ่งก็คือการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพโดยศาลได้ถูกมองข้ามและถูกลดความสำคัญลงไปในที่สุด

นอกจากนี้แล้ว สำหรับเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์ในมาตรา 176 วรรคแรก ที่ต่างกับมาตรา 227 ข้างต้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ กล่าวคือ แม้ว่าจะเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลย

²⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 7399/2544, 8021/2544

²⁵⁷ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 4.1 (หน้า 108-112).

พินิจสืบพยานหลักฐานต่อไปแม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพในความผิดที่กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น แต่กฎหมายมิได้บัญญัติมาตรฐานการพิสูจน์ว่าโจทก์จะต้องสืบพยานต่อไปในระดับที่จะต้องเป็นที่แน่ใจอย่างปราศจากข้อสงสัยแก่ศาล ตามมาตรา 227 ซึ่งเป็นหลักทั่วไป หรือจะต้องพิสูจน์จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาล เช่นเดียวกับกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ ตามมาตรา 176 วรรคแรกกันแน่ จึงมีปัญหาว่า โจทก์จะต้องสืบพยานหลักฐานถึงขั้นไหนในระดับไหน และศาลจะต้องชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์อย่างไร ซึ่งในกรณีนี้ได้เคยปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 ซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดฐานพราศผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 319 วรรคแรก ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่จะต้องสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมแต่อย่างใด แต่ในคดีนี้ เมื่อความปรากฏต่อศาลฎีกาว่าข้อเท็จจริงตามรายงานของพนักงานคุมประพฤติปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าการกระทำของจำเลยอาจจะไม่เป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง จึงได้สั่งให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสืบพยานหลักฐานกันต่อไปโดยศาลได้วินิจฉัยให้เหตุผลไว้ว่า “เมื่อศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามรายงานปรากฏว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ศาลย่อมไม่อาจแน่ใจได้ว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงหรือไม่ ศาลจึงไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 และแม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่หากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงแล้วศาลจะให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตามมาตรา 176 และมาตรา 228”

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติมาตรฐานการพิสูจน์ไว้อย่างชัดเจน ศาลจึงได้กลับไปใช้มาตรฐานการพิสูจน์ตามหลักทั่วไปในมาตรา 227 จึงกลับกลายเป็นว่า ในความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่าเป็นความผิดร้ายแรงที่ต้องผ่านการกลั่นกรองโดยการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบกับคำรับสารภาพของจำเลยด้วยนั้น โจทก์กลับมีหน้าที่สืบพยานแค่เป็นที่พอใจแก่ศาลก็เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้แล้ว แต่ในกรณีที่ศาลให้สืบพยานหลักฐานต่อไปในความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ หรือมีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไม่ถึง 5 ปีซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่ามี ความร้ายแรงน้อยกว่า โจทก์กลับต้องสืบพยานจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาลตามมาตรา 227 จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติ

ในมาตรา 176 วรรคแรก นอกจากอัตราโทษจะไม่ได้สัดส่วน²⁵⁸ ยังมีความไม่ได้สัดส่วนในเรื่องมาตรฐานในการพิสูจน์ความผิดที่จำเลยรับสารภาพในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจให้สืบพยานหลักฐานต่อไปกับในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพต่อไป ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.4 ปัญหาการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ

สำหรับกรณี “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก กล่าวคือ การกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรานี้ แฝงไปด้วยแนวคิดของหลักการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพอยู่ด้วยเช่นกัน โดยมีนัยสำคัญที่ว่าศาลต้องค้นหาคำความจริงถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพของจำเลย ส่วนในความคิดมิใช่คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายมิได้บังคับให้ศาลต้องพิพากษาลงโทษโดยทันทีเสมอไป เนื่องจากกฎหมายยังให้ความสำคัญและเล็งเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่น่าเชื่อถือเสมอไปจึงได้กำหนดให้เป็นดุลยพินิจของศาลสามารถเข้าไปมีบทบาทในการค้นหาคำความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเพิ่มเติมได้หากศาลยังมีข้อสงสัย โดยการเรียกให้มีการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบด้วยก็ได้ ตามมาตรา 228 และเมื่อสืบพยานหลักฐานต่อไปแล้วพบว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมยกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 ซึ่งในกรณีนี้เคยปรากฏให้เห็นในคำวินิจฉัยของศาล ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 วินิจฉัยว่า “แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่หากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแล้วศาลจะให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตามมาตรา 176 และมาตรา 228 ดังนั้น เมื่อปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์และคำให้การรับสารภาพของจำเลย ดังนั้นจึงสมควรสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ข้อเท็จจริงกระจ่างแจ้ง”

²⁵⁸ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 4.2 (หน้า 112-120).

กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น ถือว่าเป็นกรณีที่ศาลได้ใช้บทบัญญัติในมาตรา 228 เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากศาลได้เล็งเห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มความ และจำเลยจำนวนมากยังด้อยความรู้ทางกฎหมายหรืออาจจะรับสารภาพเพื่อให้เกิดจบไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา มิให้ต้องรับโทษเกินไปกว่าความผิดที่ตนกระทำหรือมิได้เจตนากระทำความผิดตามฟ้อง²⁵⁹ ศาลจึงต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงหากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 ดังกล่าว จะสังเกตเห็นได้ว่า การที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 228 เรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมต่อไปด้วยตนเองในกรณีที่จำเลยรับสารภาพนั้น เนื่องจากได้ปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นสู่ศาลฎีกาจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์ ศาลฎีกาจึงสั่งให้ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป จะเห็นได้ว่า การสั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลยไม่ใช่กรณีของการสั่งให้สืบพยานหลักฐานต่อไป ตามมาตรา 228 และไม่ได้บังคับศาลที่จะต้องกระทำทุกคดี แต่เป็นดุลยพินิจที่ศาลจะสั่งให้สืบเสาะประวัติหรือพฤติกรรมของจำเลยตามที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการกำหนดโทษเท่านั้น ดังนั้น หากในคดีนี้ ศาลมิได้สั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลยก่อน หรือหากมีการสืบเสาะแต่พนักงานคุมประพฤตินิได้รายงานเหตุสงสัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยต่อศาล ในคดีนี้ก็อาจจะทำให้ศาลต้องตัดสินลงโทษจำเลยทั้งที่จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั่นเอง

ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาในคดีที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ ตามมาตรา 176 วรรคแรก โอกาสที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเพิ่มเติมด้วยตนเอง โดยการเรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมตามมาตรา 228 มีน้อยมาก ส่วนใหญ่ศาลมักใช้ดุลยพินิจที่จะพิพากษาลงโทษโดยไม่สืบพยานต่อไป เนื่องจากเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้เปิดช่องไว้ในมาตรา 176 วรรคแรกอย่างชัดเจน ทำให้เป็นปัญหาในปัจจุบันเช่นกัน เนื่องจากพบว่า จำนวนนักโทษประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่อยู่ในเรือนจำเป็น

²⁵⁹ บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา (น. 104). เล่มเดิม.

ผู้บริสุทธิ์ เพราะที่ไม่มีการค้นหาคความจริง ไม่มีการไต่สวน เมื่อจำเลยรับสารภาพ ศาลก็ตัดสินทันที จึงทำให้กระบวนการค้นหาคความจริงด้อยไป²⁶⁰

จากการวิเคราะห์ในประเด็นเรื่องการค้นหาคความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณานั้น จะเห็นได้ว่า ในทางปฏิบัติของศาลไทยนั้น การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ศาลไทยให้ความสนใจกับการค้นหาคความจริงในทางรูปแบบมากกว่า เนื่องจากมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดผลของการที่ไม่ได้กระทำตามรูปแบบและกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพไว้อย่างชัดเจน แต่สำหรับกรณีการค้นหาคความจริงในทางเนื้อหาของความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพว่าจำเลยเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริงหรือไม่นั้น บทบาทของศาลในการใช้ดุลยพินิจตามมาตรา 176 วรรคแรก ประกอบมาตรา 228 ในการค้นหาคความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ ก็มีความบกพร่องอยู่ เนื่องจากกฎหมายเปิดช่องให้ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยซึ่งรับสารภาพในความผิดที่มีอัตราโทษที่ไม่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับให้ต้องสืบพยานต่อไป ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วพบว่ามิใช่ว่าจำเลยไม่มากนักที่ศาลจะเลือกให้มีการสืบพยานต่อไป ประกอบกับแนวคิดตามนโยบายสมานฉันท์และสันติวิธีในการเร่งพิจารณาคดีเพื่อมิให้คดีค้างศาลโดยใช้วิธีการที่ให้ศาลอธิบายถึงสิทธิและประโยชน์ของการยอมรับสารภาพให้กับจำเลยตัดสินใจก่อนที่จะให้การต่อศาล²⁶¹ ยังเป็นการตอกย้ำถึงการให้ความสำคัญกับความสะดวกและรวดเร็วที่จะได้รับจากคำรับสารภาพมากกว่าการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบค้นหาคความจริง สำหรับในกรณีที่เคยปรากฏว่าศาลใช้ดุลยพินิจเลือกที่จะสืบพยานต่อไป ก็มักจะเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงที่ว่าคำรับสารภาพนั้นไม่น่าเชื่อถือเป็นความจริงได้ปรากฏให้เห็นต่อศาลเอง ดังที่ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ใช่เป็นกรณีที่ศาลใช้บทบาทเชิงรุกที่จะค้นหาคความจริงในคำรับสารภาพได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง แต่มีลักษณะเป็นการใช้บทบาทในเชิงรับมากกว่า

นอกจากนี้ ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 9 ได้บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและ

²⁶⁰ คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาคความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร (น. 24). เล่มเดิม.

²⁶¹ จาก คู่มือปฏิบัติงานศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี (น. 12-15), โดย สำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2556 จาก เว็บไซต์ของสำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม)

ทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาฟังเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” ด้วยเหตุนี้ ศาลจึงค่อนข้างระมัดระวังตนและมักจะวางตนเป็นกลาง โดยปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นหลัก²⁶² เพื่อป้องกันมิให้ถูกครหาในทางได้ว่ามีใจลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และถึงแม้ว่าประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการดังกล่าวจะมีใช้กฎหมาย แต่ก็ยังเป็นแบบแผนซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อผู้พิพากษามากเช่นกัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากศาลไม่ใช้บทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพเสียก่อน อาศัยเพียงข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยได้ยอมรับสารภาพแล้ว จึงใช้ดุลยพินิจรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย และเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง โดยไม่สืบพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบด้วยนั้น จะทำให้ศาลไม่มีโอกาสได้สัมผัสพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพิเคราะห์ความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพของจำเลยอย่างรอบคอบและถี่ถ้วนเสียก่อนที่จะมีคำวินิจฉัย และอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้ว่าดุลยพินิจและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานจากความเชื่อของศาลนั้นเป็นสิ่งที่ยากแก่การตรวจสอบ แต่หากศาลได้ใช้บทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงแต่อย่างเพียงพอแล้วพิเคราะห์ด้วยความรอบคอบจึงใช้ดุลยพินิจชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทั้งปวงก่อนมีคำวินิจฉัย ประกอบกับสามารถอธิบายให้เหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงมีความเชื่อเช่นนั้น ก็จะทำให้คำวินิจฉัยของศาลเป็นที่ยอมรับได้โดยปราศจากข้อกังขามากขึ้น

ผู้เขียนยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า นอกจาก “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งถือว่าเป็นการค้นหาความจริงที่เกี่ยวกับ “ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด” ที่มีความสำคัญแล้ว การค้นหาความจริงที่เกี่ยวกับ “ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย” ก็เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ว่าจะในชั้นสอบสวนคดี หรือในชั้นสืบพยานในศาล เจ้าพนักงานและศาลมักจะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่อง “ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด” เป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะนำมาใช้ในคดีอาญา กล่าวคือ กรณีที่ว่าผู้กระทำความผิดมีประวัติอย่างไร มีอาชีพอะไร มีความรับผิดชอบของสังคม ของครอบครัวเขาอย่างไรบ้างที่เราจะไปลงโทษเขา ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การสืบ

²⁶² บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา (น. 112). เล่มเดิม.

ข้อเท็จจริงในการค้นหาความจริงนั้นจะต้องค้นหาทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกับส่วนที่เป็นประวัติของผู้กระทำความผิดเพื่อลงโทษผู้นั้นให้ถูกต้องและเป็นธรรม²⁶³ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่า หลักการค้นหาความจริงทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ เนื่องจาก ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประวัติของผู้กระทำความผิด อาจจะทำให้พบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนได้ว่าคำรับสารภาพของเขาเป็นความจริง หรือพบข้อพิรุธบางประการที่ชี้ให้เห็นได้ว่า คำรับสารภาพของเขานั้นอาจเป็นเท็จ เช่น ในกรณีเหตุการณ์ซึ่งมีผู้ขับรถชนคนพิการ ชนดาบตำรวจเสียชีวิต และต่อมาได้บุคคลมารับสมอ้างว่าเป็นผู้ขับรถชนเกิดเหตุ แต่เมื่อมีการสอบปากคำ บุคคลดังกล่าวได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าทำหน้าที่เป็นพ่อบ้าน โดยมีหน้าที่คอยดูแลรถทุกคันและสตาร์ทเพื่อรถอุ่นเครื่องก่อนให้เจ้านายนำออกไปเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงได้นำตัวบุคคลผู้สมอ้างดังกล่าวมาตรวจสอบร่องรอยคาดเข็มขัดนิรภัยและร่องรอยที่ถูกแรงอัดกระแทกแต่กลับไม่พบแต่อย่างใด ทำให้เจ้าตัวยอมรับในที่สุดว่าไม่ใช่คนขับรถที่แท้จริง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า หากพนักงานสอบสวนเชื่อในคำให้การครั้งแรกของผู้ต้องหาทันทีโดยไม่พยายามค้นหาความจริงในคำรับสารภาพก่อนแล้วนั้น ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงลอยนวล ส่วนผู้ที่ต้องถูกดำเนินคดีกลับไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิดจริง อันถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรงของกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ในความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ หรือ อัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาได้โดยไม่ต้องสืบพยาน แม้ในความเป็นจริงจะเป็นความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดถึง 10 หรือ 20 ปี ก็ตาม²⁶⁴ แต่ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การใช้อำนาจสืบพยานหลักฐาน ตามมาตรา 228 นั้น ในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นน้อย สาเหตุประการแรก ก็เป็นเพราะกฎหมายมิได้บังคับให้สืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพ ประการที่สอง มีประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่ทำให้ผู้พิพากษามักระมัดระวังตนในการทำหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้ถูกครหา ดังนั้น เจตนาธรรมที่คำนึงอันอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรก ที่ต้องการให้ผู้พิพากษาค้นหาความจริงในคำรับสารภาพในความผิดที่มีโทษร้ายแรงนั้น

²⁶³ คำกล่าวเปิดการเสวนาทงวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร. หน้าเดิม.

²⁶⁴ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 4.2 (หน้า 112-120).

กลับถูกบิดเบือนไป ความไม่ชัดเจนและความไม่ได้สัดส่วนของลักษณะการบัญญัติในมาตรา 176
วรรคแรกในปัจจุบัน ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ทำให้ศาลมิได้ทำหน้าที่
ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลย โดยเฉพาะในคดีอาญาที่มีโทษสูงได้โดยมี
ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สำหรับประเทศไทยนั้น “คำรับสารภาพ” ในชั้นพิจารณาคดี ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลจะอาจรับฟังและพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องให้โจทก์สืบพยานหลักฐานอื่นต่อไป เว้นแต่จำเลยจะถูกฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลจะต้องให้มีการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย จนกว่าจะเป็นที่พอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ อันเป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และมีวิธีพิจารณาคดีอาญาที่เป็นระบบกล่าวหา ปรากฏว่า ในชั้นพิจารณาคดีของศาลสหรัฐอเมริกา และศาลอังกฤษต่างก็ยอมรับฟังคำรับสารภาพว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่มีการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้เช่นกัน ส่วนบทบาทของศาลคอมมอนลอว์เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพนั้น จากการศึกษพบว่า เป็นไปในลักษณะของการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือในประเทศสหรัฐอเมริกา คำรับสารภาพที่จะสามารถรับฟังได้จะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน Miranda Rule หากเจ้าพนักงานละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้คำรับสารภาพไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนในประเทศอังกฤษ ก็มีหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่กำหนดไว้ใน Police and Criminal Evidence Act 1984 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่กำหนดไว้ใน Miranda Rule จะแตกต่างกันก็แต่เพียงคำรับสารภาพที่ได้มาโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ใน PACE 1984 ศาลอังกฤษจะมีได้ตัดคำรับสารภาพออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานทันที แต่จะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไปว่า การกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบตาม PACE

นั่น ส่งผลให้คำรับสารภาพของของจำเลยที่ไต่ถามมาไม่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ จะมีผลต่อความไม่ยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่ นอกจากนี้ PACE 1984 ยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการในการพิสูจน์ให้ศาลเห็น โดยปราศจากข้อสงสัยว่าคำรับสารภาพสามารถรับฟังได้และได้มาด้วยความสมัครใจ มิได้มาจากการบีบบังคับหรือเป็นสิ่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นสร้างขึ้นมาจากตัวเองด้วยเสมอ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่าการกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบด้วย PACE 1984 ศาลจะทำการชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกันระหว่างความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพกับผลกระทบต่อความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าสิ่งไหนจะมีมากกว่ากันเป็นสำคัญ ดังนั้นดุลยพินิจเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานของอังกฤษจึงค่อนข้างที่จะพิจารณาบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไปมากกว่า นอกจากนี้แล้วทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ต่างก็มีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานทั้งปวง ในคดีที่จำเลยได้ถูกฟ้องในความผิดร้ายแรงและมีโทษสูงอย่างรอบคอบมาก่อนที่จะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา อันสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพที่แอบแฝงไว้ในระบบกฎหมายของประเทศคอมมอนลอว์อยู่บ้างเช่นกัน

ส่วนประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่สำหรับหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลฝรั่งเศส ก็ไม่ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเดียวกับกฎหมายไทยในมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งในทางปฏิบัติ หากจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลตัดสินในฝรั่งเศส ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริงในคดีด้วยตนเอง ดังนั้น แม้จำเลยจะรับสารภาพต่อหน้าศาล ก็ไม่ได้บังคับว่าศาลจะต้องเชื่อในคำรับสารภาพของจำเลยและพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป แต่ศาลสามารถสืบให้โจทก์สืบพยานหลักฐานอื่น ๆ ต่อไปได้นอกจากนี้ บทบาทของศาลไต่สวนในการไต่สวนมูลฟ้องความผิดอาญาอุกฤษฏ์โทษทุกคดี ก่อนที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่นั้น ศาลไต่สวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเหมือนกับพนักงานสอบสวน โดยมีได้รับฟังคำรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นสาระสำคัญในการวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่ จึงแสดงให้เห็นถึง

บทบาทเชิงรุกของศาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ดังนั้น แม้ประเทศฝรั่งเศสจะไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาแบบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ของไทย แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลฝรั่งเศสนั้นถือว่าได้มีการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยมาก่อนแล้วนั่นเอง

เมื่อพิจารณาระบบกฎหมายและหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยในบทที่ 2 ปรากฏว่า ระบบกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย เป็นระบบกล่าวหา แต่หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง และในชั้นศาล ศาลมีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉยไม่ได้ ต้องค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า "หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา (Inquisitionsprinzip)" และการค้นหาความจริงในคดีอาญา ตามระบบกฎหมายไทยนั้น เป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา มิใช่แต่เพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งแตกต่างกับการค้นหาความจริงในบางประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common law เช่นประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่กระบวนการค้นหาความจริงจะค่อนข้างไปในเชิงรูปแบบมากกว่า แต่จากการศึกษาพบว่า ในทางปฏิบัติของศาลไทยในปัจจุบัน บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นไปในเชิงรูปแบบมากกว่าที่จะมีบทบาทเชิงรุกกับการค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคำรับสารภาพว่า เนื่องจากการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในทางปฏิบัติของศาลไทยจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพได้มาด้วยความสมัครใจหรือไม่ ตามมาตรา 226 และผ่านกระบวนการแจ้งสิทธิต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายในชั้นสอบสวนหรือไม่เป็นสำคัญ ซึ่งข้อพิจารณาเหล่านี้ตามกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ในการพิสูจน์ของโจทก์ดังเช่นที่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ (PACE 1984) แต่อย่างใด ดังนั้น ข้อพิจารณาดังกล่าวจึงมักเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการต่อสู้ของฝ่ายจำเลยในกรณีที่จำเลยกลับคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเท่านั้น ซึ่งหากเป็นกรณีที่จำเลยยื่นรับสารภาพตลอดกระบวนการพิจารณา ข้อพิจารณาเหล่านี้อาจจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยก็เป็นได้

นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพของไทยนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริง

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วจะพบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ตามมาตรา 162 คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เท่านั้นกฎหมายจึงบังคับให้ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง ส่วนคำรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์จะถือเป็นเงื่อนไขไปตามกฎหมายที่ศาลจะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลและกำหนดให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ดังนั้นในกรณีนี้หากจำเลยรับสารภาพมาตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องตลอดจนชั้นพิจารณาหากเป็นคดีที่เข้าเงื่อนไขที่ศาลสามารถพิพากษาลงโทษได้ตามมาตรา 176 คำรับสารภาพของจำเลยในกรณีนี้จึงแทบจะไม่ได้ผ่านการค้นหาความจริงโดยศาลเลยแม้แต่น้อย ส่วนหลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยตามมาตรา 176 วรรคแรกนั้น เป็นหลักการที่มีมาตั้งแต่สมัยยกร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) หลักการนี้ไม่พบในกฎหมายของต่างประเทศแต่อย่างใด จึงนับได้ว่าการบัญญัติหลักเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย เป็นหลักกฎหมายของไทยโดยแท้เลยก็ว่าได้ และแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าวในยุคเริ่มแรก ก็คือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ กล่าวคือแม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถรับฟัง แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะค้นหาความจริงในความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่เสียก่อน อันเป็นเอกลักษณ์ของการค้นหาความจริงในเนื้อหา และเป็นหลักสำคัญของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย ปรากฏว่าแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในการรับสารภาพในความผิดอาญาที่มีโทษสูงนั้น ได้ถูกบิดเบือนและลดความสำคัญลงไป กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) มาตรา 176 บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” เนื่องจากนักกฎหมายเห็นว่า แม้คำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่สามารถรับฟังได้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถเชื่อได้โดยสนิทใจว่า คนที่รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้น

จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดเสมอไป เนื่องจากการรับสารภาพอาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น จำเลยบางคนอาจจะรับสารภาพโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจจะรับสารภาพเพื่อจะช่วยเหลือผู้มีอุปการคุณ หรือเพราะเหตุความใกล้ชิดรักใคร่สนิทสนม หรืออาจจะรับผิดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยเห็นแก่อำภิสลินจ้าง หรือ อาจคิดว่าการติดคุกไม่ใช่เรื่องใหญ่โต และมีโอกาสมากที่จะได้รับการลดโทษ บรรเทาโทษ หรือการอภัยโทษในที่สุด²⁶⁵ เป็นต้น กฎหมายจึงได้บัญญัติไว้ว่าในคดีที่มีโทษสูง (ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้นคือความผิดที่มีโทษจำคุกถึง 10 ปี) แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพแล้วก็ตาม ศาลก็ยังคงจะต้องฟังพยานหลักฐานต่อไป แต่ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ก็ได้ยกเลิกความในมาตรา 176 เดิม และได้บัญญัติ มาตรา 176 ขึ้นใหม่เป็นคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือ โทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ส่วนในกรณีอื่น ๆ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้เป็นดุลยพินิจของศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เหตุผลในการบัญญัติ มาตรา 176 วรรคแรก ใหม่ในปี พ.ศ.2499 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดีลุล่วงไปโดยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น²⁶⁶

การแก้ไขบทบัญญัติในมาตรานี้โดยการเปลี่ยนแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังจากวัตถุประสงค์เดิมที่ต้องการให้ศาลค้นหาความจริงในคดีที่มีโทษสูงเปลี่ยนไปเป็นเพื่อให้คดีลุล่วงไปได้โดยรวดเร็วยิ่งขึ้นนั้น ถือว่าไม่มีความสมเหตุสมผลเท่าใดนัก หากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้กลั่นกรองและค้นหาความจริงอย่างรอบคอบก่อน มุ่งแต่จะให้เกิดความรวดเร็วจนเลยไม่ทันได้ค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ การลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยผิดพลาดไป ย่อมไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษไปได้ ดังนั้น การบัญญัติมาตรา 176 (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ศาลกลั่นกรองคดีความผิดอาญาที่มีโทษสูงและร้ายแรงให้เกิดความชัดเจนก่อนลงโทษจำเลย แม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตามจึงได้ถูกบิดเบือนและลดความสำคัญลงไป

²⁶⁵ การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย (น. 39). เล่มเดิม.

²⁶⁶ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 126 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499)

นอกจากนี้ บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งได้แก้ไขใหม่ ภายใต้แนวคิดและเหตุผลในการบัญญัติ คือ เพื่อให้คดีล่องไปโดยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น และได้มีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากจะบิดเบือนไปจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 176 (ฉบับประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) แล้ว บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก (ฉบับบังคับใช้ในปัจจุบัน) ยังเป็นอุปสรรคต่อบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ ในหลายประการดังนี้

ประการแรก การกำหนดอัตราโทษในความผิดที่รับสารภาพ ตามมาตรา 176 วรรคแรก ไม่มีความเหมาะสม กล่าวคือ การบัญญัติมาตรา 176 (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) ก็เพราะต้องการให้ศาลให้ความสำคัญกับคดีที่มีโทษสูง ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้น โทษจำคุกที่กฎหมายถือว่าเป็นอัตราโทษสูงก็คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ดังนั้นจึงได้กำหนดว่าในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดที่มีโทษสูงสุดที่ศาลจะสามารถลงโทษได้ถึง 10 ปีขึ้นไปนั้น ศาลจะต้องถ่วงดุลให้ดีเสียก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลย มิให้เชื่อคำรับสารภาพจำเลยในทันทีนั่นเอง แต่การแก้ไขบทบัญญัติใหม่โดยใช้เกณฑ์พิจารณาที่ความผิดที่มีโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น เมื่อตีความตามตัวบทกฎหมายแล้ว เท่ากับว่า หากเป็นกรณีที่เป็นความผิดอาญาที่มีโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ไม่ถึง 5 ปี หรือในความผิดอาญาที่ไม่มีโทษขั้นต่ำ ไม่ว่าจะมีความผิดสูงสุดที่ศาลสามารถลงโทษได้เท่าใดก็ตาม²⁶⁷ ยกตัวอย่างเช่น ในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามมาตรา 135/2 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 297 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ตามมาตรา 338 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี ความผิดฐานอนาจารเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ตามมาตรา 279 วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย ตามวรรคสอง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามมาตรา 276 วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี) ความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย มาตรา 290 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 20 ปี เป็นต้น หากจำเลยรับสารภาพศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาลงโทษจำเลยที่รับสารภาพได้โดยไม่ต้องสืบพยานก็ได้ เพราะไม่เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่บังคับให้ศาลจำต้องสืบพยานต่อไป ดังนั้น จำเลยที่ถูกฟ้องในความผิดเหล่านี้

²⁶⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529, 202/2536

ซึ่งในที่สุดแล้วอาจจะได้รับการลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปีหรือ 20 ปี แต่กฎหมายกลับมิได้บังคับให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นประกอบคำรับสารภาพก่อนที่จะพิพากษาลงโทษ ทั้งที่เป็นความผิดที่ร้ายแรงและมีโทษสูงเช่นกัน แต่กฎหมายกลับให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริงน้อยกว่า นอกจากนี้ การให้เหตุผลว่า ความผิดในข้อหาที่จำเลยรับสารภาพซึ่งศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่า 5 ปีไม่ได้เพราะโทษที่ศาลจะลงได้น้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ 5 ปี จึงมีความจำเป็นต้องถ่วงดุลโดยการสืบพยานให้ชัดเจนเสียก่อนจะลงโทษจำเลย แล้วเหตุใดในความผิดที่มีโอกาสที่ศาลอาจลงโทษได้ถึง 10 หรือ 20 ปี หรือแม้กระทั่งโทษจำคุกตลอดชีวิต จึงไม่จำเป็นต้องได้รับการถ่วงดุลโดยการสืบพยานต่อไปให้เกิดความชัดเจนเสียก่อน ดังนั้น บทบัญญัติในเรื่องอัตราโทษจึงมีความขัดแย้งกันเองและไม่มีความชัดเจนในเหตุผลที่จะรับฟังได้

นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณาเปรียบเทียบในอีกลักษณะหนึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กรณีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5-10 ปี เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดต่อทรัพย์ กฎหมายกำหนดให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกสูงในระดับเดียวกัน อีกทั้งลักษณะการกระทำความผิดยังมีความฉกรรจ์เนื่องจากการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายคือ “ร่างกาย” กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง กับความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุดถึง 15 ปี หรือ 20 ปี เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรา 290 มีความฉกรรจ์มากกว่าเนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย คือ “ชีวิตและร่างกาย” และมีอัตราโทษจำคุกสูงสุดที่สูงกว่าด้วยซ้ำ แต่กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับสารภาพแต่อย่างใด เป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ที่ใช้จำนวนอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดที่ศาลสมควรจะต้องถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน โดยไม่พิจารณาถึงอัตราโทษขั้นสูง หรือความฉกรรจ์ของความผิดประกอบด้วยนั้นยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอแน่นอน

ประการที่สอง แม้ว่ากรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา กฎหมายไม่ได้บังคับว่า ศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป ดังนั้นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสูงถึง 10 หรือ 20 ปี ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 ประกอบกับมาตรา 185 ก็ตาม แต่เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่กำหนดว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความ และทนayaความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” จึงเป็นเหตุในทางปฏิบัติการดำเนินการพิจารณาคดีของศาล ศาลมักจะวางตนเป็นกลางและระมัดระวังตนเป็นพิเศษ และปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นหลัก การสั่งให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม ตามมาตรา 228 จึงไม่ค่อยจะเกิดขึ้นมากนัก ประกอบกับเมื่อความผิดในข้อหาที่จำเลยรับสารภาพไม่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพ ดังที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ศาลค่อนข้างระมัดระวังตัวในการจะใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไป นอกจากนี้ ตามแนวคิดของนโยบายการสมานฉันท์และสันติวิธีในการเร่งพิจารณาคดีเพื่อมิให้คดีค้างศาลโดย ใช้วิธีการที่ให้ศาลอธิบายถึงสิทธิและประโยชน์ของการยอมรับสารภาพให้กับจำเลยตัดสินใจ ก่อนที่จะให้การต่อศาล²⁶⁸ ยังเป็นการต่อยอดถึงการให้ความสำคัญกับความสะดวกและรวดเร็วที่จะได้รับจากคำรับสารภาพมากกว่าการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบค้นหาความจริง

นอกจากนี้ ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ถ้าในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกบัญญัติให้ “ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง” ดังนั้น การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพของจำเลยจึงเปลี่ยนไป โจทก์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพของจำเลยในระดับที่เป็นที่พอใจแก่ศาลเท่านั้น ไม่ต้องถึงขั้นทำให้ศาลแน่ใจจนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรดังเช่นในมาตรา 227 บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจสืบ

²⁶⁸ คู่มือปฏิบัติงานศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี. หน้าเดิม.

พยานหลักฐานต่อไปแม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพในความผิดที่กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติมาตรฐานการพิสูจน์ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ศาลจึงได้กลับไปใช้มาตรฐานการพิสูจน์ตามหลักทั่วไปในมาตรา 227 ตามนัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 จึงกลับกลายเป็นว่า ในความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่าเป็นความผิดร้ายแรงที่ต้องผ่านการกลั่นกรองโดยการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบกับคำรับสารภาพของจำเลยด้วยนั้น โจทก์กลับมีหน้าที่สืบพยานแก่เป็นที่พอใจแก่ศาลก็เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้แล้ว แต่ในกรณีที่ศาลให้สืบพยานหลักฐานต่อไปในความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) หรือมีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปีซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่ามีควมร้ายแรงน้อยกว่า หากมีการสืบพยานกันแล้ว ภาระการพิสูจน์ของโจทก์จะต้องสืบพยานจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาลตามมาตรา 227 จะเห็นได้ว่า บทลักษณะการบัญญัติกฎหมายในมาตรา 176 วรรคแรก นอกจากอัตราโทษจะไม่ได้สัดส่วนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีความไม่ได้สัดส่วนในเรื่องมาตรฐานในการพิสูจน์ความผิดที่จำเลยรับสารภาพในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจให้สืบพยานหลักฐานต่อไปอีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยค่อนข้างลดน้อยลง อันเป็นผลมาจากบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” บทบัญญัติดังกล่าวได้เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลยพินิจที่มากเกินไป ประเภทของคดีที่กฎหมายบังคับให้ศาลทำหน้าที่กลั่นกรองและค้นหาความจริงโดยการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้นยังไม่มีควมเหมาะสมเพียงพอ ทำให้คดีความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกสูงไม่ได้รับการกลั่นกรองเท่าที่ควร มาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานกรณีสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพอาจไม่สอดคล้องกับหลักทั่วไปตามมาตรา 227 ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศาลเพื่อให้ศาล

ได้ทำหน้าที่ก่อกองและค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่มีบทกำหนดโทษจำคุกในระดับสูงให้มากขึ้นก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลย ดังนี้

(1) ควรแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ใน 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ควรกำหนดให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในความผิดความผิดที่มีโทษสูงซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงที่มีความฉกรรจ์ โดยใน “มติของอัยการโทษ” ควรใช้อัตราโทษอย่างสูง (ขั้นสูง) เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมาย ไม่ควรใช้เกณฑ์อัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) โดยไม่สนใจว่าจะมีโทษขั้นสูงเท่าใดก็ตามเหมือนดังบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรกในปัจจุบัน²⁶⁹

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความร้ายแรงในมติของอัยการโทษ ทำให้พบว่า อัตราชั้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบัน จะมีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงในแต่ละฐานความผิดได้แก่ จำคุกตลอดชีวิต จำคุก 20 ปี จำคุก 15 ปี จำคุก 10 ปี จำคุก 7 ปี จำคุก 5 ปี จำคุก 4 ปี จำคุก 3 ปี จำคุก 2 ปี จำคุก 1 ปี จำคุก 6 เดือน จำคุก 3 เดือน จำคุก 1 เดือน จำคุก 10 วัน อันมีความคล้ายคลึงกับการแบ่งชั้นโทษตามกฎหมายฝรั่งเศส²⁷⁰ ทั้งนี้เนื่องจากการบัญญัติกำหนดความผิดและโทษทางอาญาของไทยส่วนหนึ่งได้เทียบเคียงมาจากกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ทำให้การแบ่งชั้นอัตรา

²⁶⁹ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขชั้นโทษในประมวลกฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ว่า “แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เรื่องการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพที่ปัจจุบันยึดโยงกับโทษขั้นต่ำ โดยแก้ไขเป็นอัตราโทษขั้นสูงเหมือนก่อนปี พ.ศ. 2499 คือ ความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงเกิน 10 ปี จึงจะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ”

²⁷⁰ การแบ่งแยกประเภทความผิดอาญาของประเทศฝรั่งเศส เรียกว่า “ระบบไตรภาคี” (tripartite classification) ลำดับโทษจำคุกตามกฎหมายฝรั่งเศส แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ มีลำดับชั้นโทษจำคุก 5 ชั้น คือ จำคุกตลอดชีวิต จำคุกสามสิบปี จำคุกยี่สิบปี จำคุกสิบห้าปี จำคุกสิบปี

(2) ความผิดมัชฌิมโทษ มีลำดับชั้นโทษจำคุก 8 ชั้น คือ จำคุกสิบปี จำคุกเจ็ดปี จำคุกห้าปี จำคุกสามปี จำคุกสองปี จำคุกหนึ่งปี จำคุกหกเดือน จำคุกสองเดือน

(3) ความผิดลหุโทษ เป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก

โทษจำคุกมีความคล้ายคลึงกันอย่างมากนั่นเอง²⁷¹ ซึ่งความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 10 ปี ตามกฎหมายฝรั่งเศส ถือว่าเป็นอัตราโทษของความผิดอุกฤษฏ์โทษ- มิชมิโทษ (Crime-Délits) อันเป็นความผิดร้ายแรงที่จะต้องใช้วิธีดำเนินการ โดยผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องเข้ามาทำหน้าที่ไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดก่อนที่จะทำความเข้าใจสิ่งคดีต่อไป²⁷²

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในมิติของอัตราโทษที่ถือว่าเป็นโทษที่ร้ายแรงตามกฎหมายไทย อาจบัญญัติให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง (ขั้นสูง) ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เป็นความผิดที่ศาลต้องกลั่นกรองความถูกต้องของคำรับสารภาพในความผิดดังกล่าวเสียก่อน (เทียบเคียงความผิดอุกฤษฏ์โทษตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส)

ผู้เขียนมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า นอกจากการพิจารณาความร้ายแรงของความผิดใน “มิติของอัตราโทษ” แล้ว ควรพิจารณาใน “มิติของความฉกรรจ์” ของความผิดนั้นจาก “คุณธรรมทางกฎหมาย” ที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำที่เป็นความผิดนั้นร่วมด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายนิติบัญญัติเป็นสำคัญ กล่าวคือ ในความผิดที่มีความฉกรรจ์ในตัวเองกับความผิดตามนโยบายของรัฐที่ต้องการปราบปราม หากฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณากำหนดจำนวนอัตราโทษสำหรับความผิดดังกล่าวให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน การพิจารณาความจำเป็นในการตรวจสอบกลั่นกรองคำรับสารภาพในความผิดที่มีความร้ายแรง โดยพิจารณาจากจำนวนอัตราโทษ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ก็จะมีเหมาะสมและครอบคลุมมากขึ้น เนื่องจากความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีความฉกรรจ์ กับความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีจำนวนอัตราโทษสูง จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันนั่นเอง²⁷³

ประการที่สอง สำหรับมาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน กรณีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในความผิดร้ายแรง หรือที่มีโทษสูง ควรกำหนดให้ใช้มาตรฐานการพิสูจน์เช่นเดียวกับการพิสูจน์ความผิดในกรณีทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคแรก กล่าวคือ “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” ไม่ควรบัญญัติให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพเพียงแก่

²⁷¹ รายงานการศึกษาลงบฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษ และการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 60). เล่มเดิม.

²⁷² แหล่งเดิม. หน้า 268.

²⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 287.

เป็นที่ “พอใจ” ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า คำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพยานหลักฐาน ทั้งหมดที่ศาลจะต้องนำไปรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่นแล้วจึงนำพยานหลักฐาน ทั้งหมดจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้นั่นเอง

(2) กรณีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการ โจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 162 ดังกล่าว โดยการตัดข้อความ ในวรรคท้ายซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา” ออกไป เพื่อที่ศาลจะได้ไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์อย่างเต็มที่ มิให้เพ่งเล็งในคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ศาลจะต้องประทับฟ้องไว้เสมอไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กุลพล พลวัน. (2547). การพิจารณาคดีระบบกล่าวหา และระบบไต่สวนในกฎหมายไทยที่มีผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ใน รวมนบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิง ภาไชย. (2543). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- จรัญ ภักดีธนากุล. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2529). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2550). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2556). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 (เล่ม 2) (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- นิติศาสตร์ไพศาลย์, พระยา. (2502). คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2552). ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา ใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล (บ.ก.), ยืนหยัดบนหลักนิติธรรม (119-146). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2525). รายงานผลการวิจัย วิวัฒนาการกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เกรนโกรว.
- พิศล พิรุณ. (2541). เหตุผลและความจำเป็นในการสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ศึกษาเฉพาะคดีจำนำและมีไว้ครอบครองเพื่อจำนำซึ่งยาเสพติดให้โทษ

- ประเภท 1. งานวิจัยการอบรมหลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 3 วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- แหว ขอดพยุง. (2509). *กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สุทธิการพิมพ์.
- สง่า ลีนะสมิต. (2525). *กฎหมายอาญา 1* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. (2540). *คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2549). *รายงานการศึกษาลบสัมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษ และการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สมชาย รัตน์ชื่อสกุล. (2546). *รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกากฎหมายลักษณะพยาน ของ ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2530). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3 ถึงภาค 7 (มาตรา 172 – 267) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศนํ้าอวยชัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- สุนัย มโนมัยอุดม. (2552). *ระบบกฎหมายอังกฤษ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภณ รัตนากร. (2549). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2476-2477). *บันทึกเรื่องการดำเนินคดีอาญาโดยรวบรัดและรวดเร็วและเอกสารประกอบ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อนุมติ ใจสมุทร. (2514). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณาการมีคำพิพากษาและคำสั่งในศาลชั้นต้น และอุทธรณ์ ฎีกา ฯลฯ มาตรา 172 ถึงมาตรา 267* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- อุดม รัฐอมฤต. (2555). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- อุทัย หิรัญโต. (2525). *พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย: อังกฤษ – ไทย*. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.
- อุทัย อาทิวา. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วิ.เจ. พรินต์ติ้ง.

บทความ

- กมลชัย รัตนสกววงศ์. (2539, มีนาคม). รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร. *บทบัญญัติ*, 52 (1), 85-136.
- กิริติ กาญจนรินทร์. (2547, เมษายน-พฤษภาคม). การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 1). *วารสารศาลยุติธรรม*, 4 (5), 32-39.
- คณิต ฌ นคร. (2528, กันยายน). วิธีพิจารณาความอาญาของไทย หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน. *วารสารนิติศาสตร์*, 5 (3), 1-17.
- คณิต ฌ นคร. (2548, กุมภาพันธ์-มีนาคม). การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 4). *วารสารศาลยุติธรรม*, 5 (2), 68-71.
- จิตติ เจริญน้ำ. (2537, มีนาคม). คำรับที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในทางอาญา. *วารสารอัยการ*, 193, 29-35.
- จำรูญเนติศาสตร์, หลวง. (2549, มกราคม – มิถุนายน). แนวความคิดในการปรับปรุงราชการศาลยุติธรรม. *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต*, 6 (1), 3-19.
- ถาวร เชาว์วิฆารัตน์. (2541, มิถุนายน). ข้อสังเกตเรื่องการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย. *วารสารอัยการ*, 21 (244), 17-28.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. (2538, เมษายน). คำรับสารภาพชั้นสอบสวน. *วารสารอัยการ*, 18 (206), 105-128.
- บัญญัติ สุชีวะ. (2507, กันยายน). ยกประโยชน์แห่งการสงสัยให้จำเลย. *ศาลพาห*, 11 (9), 2-9.
- ประมุข สุวรรณสร. (2511). การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน. *บทบัญญัติ*, 25, 754-755.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2536, กันยายน-ตุลาคม). การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน. *ศาลพาห*, 40 (5), 103-111.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538, เมษายน-มิถุนายน). การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน. *ศาลพาห*, 42 (2), 89-111.
- วงษ์ วีระพงศ์. (2500). คำรับสารภาพในคดีอาญา. *ศาลพาห*, 14 (2), 22-30.
- ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ. (2550, มีนาคม). กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ. *บทบัญญัติ*, 63 (1), 131-159.
- อุคม รัฐอมฤต. (2542, มีนาคม). พยานตามกฎหมายเก่าสยาม. *วารสารนิติศาสตร์*, 29 (1), 121-

อุดม รัฐอมฤต. (2538, มิถุนายน). ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบ
ในคดีอาญา. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 25 (2), 304-319.

อุดม รัฐอมฤต. (2555, มีนาคม – เมษายน). การฟ้องคดีอาญา. *จุลนิติ*, 9 (2), 59-67.

วิทยานิพนธ์

ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ. (2527). *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิภา ปิ่นวีระ. (2551). *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรัชย์ เชาวลิต. (2546). *คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อิทธิ มุสิกะพงษ์. (2536). *การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

จิตติ ดิงศภัทย์. *ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา*. สืบค้น 15
มิถุนายน 2555, จาก http://elib.coj.go.th/Article/d20_6_2.pdf

บัญญัติ สุชีวะ. *ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา*. สืบค้น 21
มิถุนายน 2555, จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

<http://www.openbase.in.th/http://%252Fwww.panyathai.or.th/wiki/index.php/>

ปรีชา สุมาวงศ์. *การดำเนินคดีอาญาในศาลอังกฤษ*. สืบค้น 10 กันยายน 2555, จาก ห้องสมุด
อิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม http://elib.coj.go.th/Article/d3_8_4.pdf

*พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (และ
บันทึกประกอบ)*. สืบค้น 25 มิถุนายน 2555, จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาล
ยุติธรรม http://elib.coj.go.th/Article/d3_5_4.pdf

วิชากรณ์ แสงมณี. *การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย*. สืบค้น 10 กันยายน 2555,
จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม http://elib.coj.go.th/Article/d20_6_6.pdf

- สมคิด ณ นคร. การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส. สืบค้น 20 สิงหาคม 2555, จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม http://elib.coj.go.th/Article/d11_5_3.pdf
- สมศักดิ์ ปาลวัฒน์วิไชย. ถกปัญหา ป.วิ.อ. มาตรา 176. สืบค้น 15 มิถุนายน 2555, จาก http://elib.coj.go.th/Article/d4_1_9.pdf , http://elib.coj.go.th/Article/d3_5_4.pdf
- สุรจิตร ศรีบุญมา. (2553). แนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม. สืบค้น 15 กันยายน 2555, จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/2553-36.pdf
- สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับศาลยุติธรรมทั่วประเทศ. คู่มือคำแนะนำโครงการ “ร่วมใจไกล่เกลี่ยและสมานฉันท์ ประจำปี พ.ศ. 2556”. สืบค้น 30 มิถุนายน 2556, จาก สำนักงานศาลยุติธรรม [http://www.adro.coj.go.th/userfiles/file/M"ed_efforts.pdf](http://www.adro.coj.go.th/userfiles/file/M)
- สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. คู่มือปฏิบัติงานศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี. สืบค้น 30 มิถุนายน 2556, จาก เว็บไซต์สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม http://www.adro.coj.go.th/news_view.php?id_news=177#

ภาษาอังกฤษ

DISSERTATION

- Siriphon Kusonsinwut. (2008). *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (Doctoral dissertation). United States: University of Illinois at Urbana-Champaign.

พ. ๗.๑๖๖๗/๑

เรื่อง 302/97
เลขที่ 3521
วันที่ ๑๕๕๑๔/๒๔๙๓

คณะกรรมการกฤษฎีกา
สมัยที่ 1335
วันที่ 23 ธันวาคม 2497

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร

๒๓ ธันวาคม ๒๔๙๓

เรื่อง การดำเนินคดีอาญาโดยรวบรัดและรวดเร็ว

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

40069

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกเกี่ยวกับเรื่องนี้

ควมประธานคณะกรรมการอาชญากรรมวิจัยรายงานฯ คณะกรรมการอาชญากรรมวิจัยไคมิมัตสึว่า ในการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดบางประเภทที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป สมุดจำเลยรับสารภาพตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๗๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นเหตุให้ศาลต้องเสียเวลาในการดำเนินคดีและเป็นการก่อความเดือดร้อนให้แก่จำเลยอีกด้วย เห็นควรที่จะไต่ถามหาความจริงในมาตรา ๑๗๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และที่ประชุมคณะกรรมการ ฯ ไคมิมัตสึให้ความเห็นนี้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา
คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๓ ลงมติให้คณะกรรมการกฤษฎีกาหาแบบอย่างในต่างประเทศเสนอมาประกอบการพิจารณา
จึงเรียนมา เพื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาจักได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี
จึงกล่าววางตนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(หลวงชำนาญอักษร)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร

กองนิติธรรม

30 ๑๓ ๑๖๖๗ ๑๗
1 ในข้อบัญญัติ
๒๓ ธันวาคม ๒๔๙๓

บันทึก

เรื่อง การดำเนิรคดีอาญาโดยรวบรัดและรวดเร็ว

ประธานคณะกรรมการข้าราชการกรมวิชัยรายงานว่ ในการประชุมคณะกรรมการข้าราชการกรมวิชัย ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2497 คณะกรรมการข้าราชการกรมวิชัยได้พิจารณาปรึกษาและได้มีมติว่า ในการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดบางประเภทที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติขึ้นพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคในภาวะคับขันฯ ซึ่งในบางกรณีจำนวนของกลางมีเพียงเล็กน้อย และสวมมากจำเลยมักสารภาพ แต่คำมบทบัญญัติของมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบด้วยสารภาพของจำเลยนั้น เป็นเหตุให้ศาลต้องเสียเวลาในการดำเนินคดี และเป็นการก่อความเดือดร้อนให้แก่จำเลยอีกด้วย จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะได้แก้ไขความมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า ถ้าจำเลยรับสารภาพก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล ควรจะให้โจทก์สืบพยานประกอบหรือไม่ และที่ประชุมคณะกรรมการข้าราชการกรมวิชัย ได้มีมติให้นำความเห็นนี้ไปสขอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

จึงขอ สขอคณะ รัฐมนตรี เพื่อพิจารณา

หมายเหตุ มาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า

"มาตรา 176 ในชั้นพิจารณาจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง"

Translation.

To be referred to the Legislative Adviser.

Nowa
28th December 97
file

(Copy) Office of the Juridical Council. Received No. 1335 dated 23rd. December, 97.

No. 15514/2497

Secretariat Dept. of the Administrative Bureau of the Council of Ministers,

23rd. December, 2497.

Re : Proceeding with criminal cases summarily and rapidly.

To : The Secretary-General of the Juridical Council.

Encl. : Note concerning this matter.

It is reported by the President of the Committee for Investigating of criminal acts that the Committee for Investigation of criminal acts has passed a resolution that in proceeding with criminal cases for some kinds of offences having the maximum rate of punishment of 10 years upwards, when the accused pleads guilty according to the provisions of Section 176 of the Criminal Procedure Code, the Court must take evidence of witnesses to support the plea ^{of} guilty of the accused, thereby causing the Court to waste time in ^A proceeding with the case and trouble to the accused as well. It is deemed expedient to amend the provisions of Section 176 of the Criminal Procedure Code, and the meeting of the Committee etc. has passed a resolution to submit this opinion to the Council of Ministers.

The Council of Ministers met on the 20th. December, 2497 and passed a resolution directing the Juridical Council to find foreign precedents and submit them to facilitate the consideration ^{first} _{last}.

I, therefore, inform you so that the Juridical Council shall proceed further according to the above- mentioned resolution

of the Council of Ministers.

Yours very respectfully,

(Sd.) Chamnam Aksara.

Secretary-General.

Forward to Khun Pichan to examine precedents in foreign laws.

(Sd.) Yud Saenguthai.

23rd. Dec., 97.

Handwritten document with Thai text and a signature. The text includes:

ที่
 ๒๓ ธันวาคม ๑๙๑๗
 ๒๓ ธันวาคม ๑๙๑๗
 ๑๗๑๗
 ๑๗๑๗
 ๑๗๑๗
 ๑๗๑๗

Signature: *[Handwritten Signature]*

๑๗๑๗

BS.
Kn.

Note

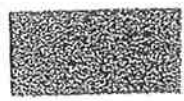
Re : Proceeding with criminal cases summarily and rapidly.

It is reported by the President of the Committee for Investigation of Criminal acts that, in the 13th. meeting of the Committee for Investigation of Criminal acts on the 2nd. November, 2497, the Committee etc., after consideration and deliberation, has passed a resolution that ⁱⁿ proceeding ~~with~~ with criminal cases for some kinds of offences having the maximum rate of punishment of ten years upwards, e.g. offences against the Opium Act, the Act controlling Commodities in the state of Emergency etc., which, in some cases, the amount of the exhibit is trifle, and, in most cases, the accused plead guilty. But, according to the provisions of Section 176 of the Criminal Procedure Code, the Court must take evidence of witnesses to support the plea of guilty of the accused, thereby the Court to waste time in proceeding with the case and trouble to the accused as well. It is deemed expedient to ~~amend~~ ^{amend} the provisions of Section 176 of the Criminal Procedure Code that if the accused pleads guilty, it shall be in the discretion of the Court whether to direct the prosecutor to tender evidence in support or not. The meeting of the Committee etc. has passed a resolution to submit this opinion to the Council of Ministers for consideration.

It is, therefore, submitted to the Council of Ministers for consideration.

บันทึก

เกี่ยวกับการไม่คองนำพยานมาสืบในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ

มาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้
"ในชั้นพิจารณาจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิจารณาคดี เว้นแต่
คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่า
จำเลยใดกระทำความจริง"

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา (ค.ศ. 1930 - 1934) แต่กรมการไทยแห่งคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรที่พิจารณา
กฎหมายนี้ (ค.ศ. 1935) เติมนำขึ้น โดยอาศัยข้อเท็จจริงว่าเป็นวิบัติปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้
และว่าเป็นการสมควรจะคงมีบทบัญญัติไว้ในประมวลใหม่

เป็นความจริงในเรื่องการที่คดีนี้ ประเพณีเก่าของไทยเห็นโทษกว่าสืบเนื่อง
มาจากความผิดเห็นในสมัยโบราณแต่โดยสภาผู้แทนราษฎรของกฎหมายโรมันมีว่า *Habeamus*
confitentem, cum ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่าเราโทษจำเลยผู้สารภาพความผิดแล้ว
ดังนั้นคดีจึงสิ้นสุดอย่างจริงจัง ความผิดเห็นที่มาของระบบกฎหมายอังกฤษยกย่องที่ทราบ
กันคืออยู่แล้ว ที่จะถามจำเลยในขณะที่เริ่มชั้นพิจารณาจำเลยจะรับสารภาพหรือไม่ กระบวนการ
พิจารณาที่จะกำหนดการลงโทษก็เริ่มต้นทันทีโดยไม่จำต้องซักถามอีกต่อไปว่าจำเลยรับสารภาพ
โดยทันทีและตามสมัครใจ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติที่เห็นมาแล้วเป็นเวลานานได้แสดงให้เห็น
อันตรายในระบบนั้นเหมือนกัน

ศาสตราจารย์เคนนี่ (Kenny) โต้กล่าวไว้ในหนังสือ *Outlines of Criminal Law* หน้า 467 และหน้าต่อ ๆ ไปดังนี้

"ในคดีอาชญา การรับสารภาพ หรือจะใช้คำที่ตามธรรมเนียมมาใช้สำหรับการรับ
สารภาพอย่างเต็มบริบูรณ์ในความผิดทางอาชญา กล่าวคือคำรับสารภาพที่บุคคลผู้ถูกฟ้องกล่าวขึ้น
จะไม่ยอมรับฟังเป็นพยาน นอกจากจะปรากฏว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นการกล่าวอย่างสมัครใจ
ที่เกี่ยวข้อง"

แม้ว่าการรับสารภาพของคู่ความเองอาจจะปรากฏอย่างชัดเมื่อเห็นที่แรกว่า
เป็นคำพยานหลักฐานชนิดที่ที่สุจริตที่สุด และที่จริงกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาชญา (*Canon Law*)
ก็ยอมรับเช่นนั้น แต่การปฏิบัติแล้ว ๆ มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาชญาที่ร้ายแรงแสดง
ให้เห็นว่าเป็นข้อบกพร่องของการมีผลพลาถ้อยอย่างร้ายแรง ๒ ประการ คือ

- 1. ความกระตือรือร้นที่จะให้ใครรับโทษตามความผิดที่เป็นที่จริง เกิดขึ้นจริง
อาจทำให้พยานกล่าวเกินความจริง แม้ว่าจะโดยไม่รู้อาชญาผู้กล่าวถึง เรื่องที่จำเลยได้พบกับ
เขา และ

2. ความกระตือรือร้นที่จะประจบเจ้าน้ำที่ อาจทำให้ตัวจำเลยเองยอมรับสารภาพในสิ่งซึ่งไม่เป็นจริง และ

3. จำเลยมักจะหมายถึงความผิดในการกระทำ ไม่ใช่ความผิดในเรื่องเจตนาชั่วร้าย ดังนั้นแม้กฎหมายอาญาจะถึงที่สุดก็ได้ออกนับนานแล้วว่า คำรับสารภาพที่รับทวนนั้น เป็นพยานหลักฐานที่อ่อนและน่าสงสัยที่สุด"

ตามกฎหมายฝรั่งเศส คำรับสารภาพจำเลยอาจจะใช้ได้ ในระหว่างการซักถามที่ทำการระหว่างการพิจารณา แต่ไม่มีข้อบังคับของกฎหมายใดที่ห้ามจำต้องคำนึงระหว่างพิจารณาในกรณีที่ว่า ยอมรับสารภาพผิด นักกฎหมายฝรั่งเศสจึงมีความเห็นว่า ความผิดการฉ้อโกงหรือความผิดทางอาญา (Crimes) หรือความผิดทางอาชญาสถานเบา (Misdemeanors) คำพิพากษาซึ่งถือเอาคำรับสารภาพของจำเลยอย่าง เกี่ยวเป็นการพิสูจน์ความผิดนั้น ควรจะหนักใจ เพราะเป็นเหตุผล ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ศาลยอมรับช้อยกเว้นในความผิดทางอาชญาสถานเบา (Misdemeanors) เมื่อมีคำรับสารภาพในคดีเช่นนั้น ศาลฎีกาไม่จำต้องตั้งหมายข้อไป (Court of Cassation) สำหรับความผิดที่โทษแล้ว บรรดานักกฎหมายและศาล ไม่โทษแย้งกันเลย ต่างก็ยอมรับว่า เพียงแต่มีคำรับสารภาพเท่านั้น อาจจะเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่จะลงโทษได้

ในประเทศเยอรมัน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 2877) คำรับสารภาพที่ล่าช้าของผู้กระทำผิดแล้ว จนถึงแม้ว่าคดีของเขาจะสิ้นสุดลงโดยศาลปล่อยตัวแล้วก็ตาม ศาลอาจ เปิดการพิจารณาคดีใหม่ได้

ในประเทศออสเตรีย ก็เป็นเช่นเดียวกัน

ในกฎหมายอาญาของประเทศสเปน คำรับสารภาพของจำเลยทำให้การพิจารณาสิ้นสุดลง แต่คดีเฉพาะในเมื่อบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องในคดีและมีความรับผิดชอบทางอาญา หรือผู้ต้องหา จะถูกลงโทษเห็นพ้องด้วยกับคำสารภาพนั้น แม้แต่บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง ก็ได้รับการชดเชยโทษยอมรับสารภาพของความผิดและผลของความผิด เสมอ เหมือนความรับผิดชอบของตนเอง คำรับสารภาพที่เกิดจากกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา อาจเป็นเพียงข้อสันนิษฐานอันรุนแรงเท่านั้น

กฎหมายอาญาของประเทศเนเธอร์แลนด์ ยอมรับว่า คำรับสารภาพของจำเลย (ที่กล่าวในการดำเนินกระบวนการทางศาล) อาจจะเป็นพยานหลักฐานบริบูรณ์ขั้นต้นแก่ผู้นั้นได้ ฉะนั้นหากกล่าวโดยมีรายละเอียดก่อนสมควรซึ่งตรงกับขอความอื่น ๆ ที่ผู้พิพากษาได้รับ อย่างไรก็ตาม การยอมรับผิดมิใช่เป็นหลักฐานในตามกฎหมายอาญาไม่ได้ประอบมควยกรณีแวดล้อมอื่น ๆ

ประมวลกฎหมายอินเดีย บัญญัติว่า ผู้พิพากษา (magistrate) ซึ่งได้สวนความผิดอาจซักถามจำเลยได้ ในระหว่างการซักถามนั้นถ้าจำเลยรับสารภาพโดยความสมัครใจ ซึ่งผู้พิพากษาไม่หนักใจ คำสารภาพนั้นศาลรับฟังเป็นหลักฐานในเวลาพิจารณาได้ ศาลอาจ

ถือตามคำรับสารภาพนั้นแต่ทว่าศาลจะต้องพิจารณา (คำรับสารภาพนั้น) โดยระมัดระวัง
อยางยิ่งแล้ววินิจฉัยเอาเองว่าคำสารภาพนั้นจะจริง ใจและเชื่อถือเป็นความจริง ใจหรือไม่
(ดูพระธรรมนูญว่าด้วยพยานหลักฐานของอินเดีย ค.ศ. 1872 มาตรา 21 มาตรา 24
และคำพิพากษาของศาล) แต่คำรับสารภาพขอตำรวจจะนำมาพิสูจน์ได้

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มีระบบทำนองเดียวกับระบบของ
อินเดีย กล่าวคือ

"มาตรา 24 คำรับสารภาพของจำเลยใช้ไม่คุ้มกับระบบพิจารณาคดีอาญา
ถ้าการสารภาพนั้นปรากฏต่อศาลว่าเกิดขึ้นจากการจงใจ ชูเชื้อ หรือความจำเป็นซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ
กับคำกล่าวหาต่อจำเลย หรือจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ หรือการดำเนินการของบุคคล
อื่นต่อเจ้าหน้าที และโดยอนุภาพของเจ้าหน้าที่นั้น ในเมื่อการจงใจ การชูเชื้อ หรือ
คำมั่นเป็นการ เพียงพอกความเห็นของศาลที่จำเลยเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะถือเอาเป็น
มูลฐานให้ถือถือว่า โดยการทำเช่นนั้น (รับสารภาพ) จำเลยจะได้รับประโยชน์หรือหลีกเลี่ยง
ความชั่วในลักษณะชั่วคราวในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการต่อจำเลย

มาตรา 25 คำรับสารภาพที่กล่าวต่อตำรวจ ห้ามมิให้พิสูจน์บุคคลที่ถูกกล่าว
หาไม่ว่าในความผิดใดๆ

มาตรา 26 คำรับสารภาพของบุคคลใดที่กล่าวในขณะที่บุคคลนั้นอยู่ในความควบคุม
ของตำรวจห้ามมิให้พิสูจน์บุคคลนั้น เว้นไว้แต่ว่าจะได้กล่าวต่อหน้าผู้พิพากษา
แต่ ๆ"

ฉะนั้น จึงปรากฏว่าตามความจริงแล้วนโยบายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาของไทยเป็นแบบผสมคั่นกลาง ๆ ระหว่างระบบสองระบบ การที่จะถามจำเลย
ในขณะที่เริ่มพิจารณาวินิจฉัยว่าเขาใจกระทำผิดหรือไม่ และเขาจะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง (มาตรา
172) เป็นเรื่องที่ยึดถือมาจากกฎหมายของอังกฤษ แต่จำเลยอาจแถลงมูลคดีเพื่อต่อสู้และเสนอ
พยานหลักฐาน และในที่สุดแถลงปิดคดีก็ด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ (มาตรา 174)
ความอยางในกฎหมายภาคทัณฑ์ยุโรป ทั้งนี้เป็นการให้โอกาสแก่จำเลยอยางเต็มที่ ๆ จะแถลง
ขอความไต่สวนที่ศาลชั้นกลาง ตามที่กระทำกันในประเทศฝรั่งเศส มาตรา 176 จึงเป็น
แบบผสมคั่นคึ่งคั่นคางอยู่ของระบบแองโกลแซกซอน ซึ่งให้ความสำคัญแก่คำรับสารภาพมาก
(เมื่อใจกระทำในศาล)

ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย

31 ธันวาคม 2497

ปรุง พิมพ์
ทาน

NOTED
Coyat
P. M. 9/8.

Note

concerning dispense of evidence
when the accused pleads guilty

Section 176 of the Criminal Procedure Code reads as follows:

"In the trial of a case if the accused pleads guilty to the charge, the Court may give judgment accordingly, provided that in a case punishable with a maximum term of imprisonment of ten years or upwards, the Court must hear the evidence for the prosecution until it is satisfied that the accused is guilty."

This provision was not in the Preliminary drafts of the Criminal Procedure Code (1930-1934). It has been introduced by the Revising Parliamentary Commission (1935) by the Thai members relying upon the fact that it was the present practice and that it was desirable to keep it in the new Code.

It is a fact that the old Thai tradition comes obviously from very ancient ideas in the matter of proof. The old slogan of the Roman Law said: *Habemus confitentem reum*, we have an accused who confesses his guilt; and the case was practically finished. That idea has been also the origin of the well known anglo-saxon system to ask the accused at the beginning of the trial if he pleads guilty or not, the proceedings as to the determination of the punishment being immediately opened without further examination if he pleads guilty spontaneously and freely. However, a long experience has shown dangers in that system.

Now says Kenny (outlines of Criminal Procedure pages 467 and follow):

"In criminal cases, the admissions, or - to use the term commonly applied to full admissions of criminal guilt - the Confessions made by the person accused are not allowed to be given in evidence unless it appears that they were quite voluntary."

For though a litigant's own admissions might at first sight well appear to be the most satisfactory of all forms of evidence - and indeed were so regarded in the civil and the canon law - experience has now shewn them to be open, especially in serious crimi-

charges, to two serious hazards of error. For (i) eagerness to secure the punishment of a hateful offence may lead a witness to exaggerate, even unconsciously, what was said to him by the person accused; and (ii) eagerness to propitiate those in authority may lead the accused person himself to make untrue admissions; and (iii) he often means guilty only of the act, not of the evil intent. Hence English criminal lawyers have long recognised that "hasty confessions are the weakest and most suspicious of all evidence".

In French law the confession of the accused may be obtained in the course of his examination ^{or interrogation} made at the trial. But no provision of law dispenses from the proceedings of trial in the case he comes to admit his guiltiness. Then the French lawyers are of opinion as a matter of principle that in ~~case~~ ^{case} of crimes or misdemeanours a judgment which gives the confession of the accused as the only proof of his guiltiness should be amended as being insufficiently justified. However the Courts admit an ^{exception} ~~exception~~ in case of misdemeanours, so that the confession in their case may dispense the Court to hear witnesses (Court of cassation). There is no disagreement in case of petty offences where all lawyers and Courts admit that confession alone may be the legal basis of a condemnation.

In Germany (Criminal Procedure Code 1877) a belated confession of the guilty person has the consequence that his case although terminated by his acquittal, may be taken again and reopened by the Court.

17 ✓

Same thing in Austria.

In the criminal law of Spain, the confession of the accused puts ~~an~~ ^{an} end to the trial, but only if all persons involved in the case and having a penal liability or likely to be sentenced concur with that confession; even the persons incurring civil liability are requested to admit the qualification of the offence and its consequences as to their own liability. Confessions made out of criminal proceedings may be only a serious presumption.

The criminal law of Netherlands admits that the confession

evidence against him, if given with due details and concordant with other informations obtained by the judge. However, an acknowledgment of guiltiness is no legal evidence if not corroborated by other circumstances.

The Indian Code provides that the Magistrate which enquires about an offence may examine the accused. If, in the course of that examination, the accused makes ^a voluntarily confession which is recorded and certified by the Magistrate it is admissible by the Court as evidence at the trial. The Court may base its command upon such confession provided it scrutinizes it very carefully and then decide for itself whether it appears to be reliable and truth-worthy, and has been quite voluntary. (Indian Evidence Act 1872 sections 21 and 24 and decision of Courts). But confession to police officer cannot be proved.

The Criminal Code of Ceylon has a system similar to the Indian one, namely

"Section 24.- A confession made by an accused person is irrelevant in a criminal proceeding if the making of the confession appears to the court to have been caused by any inducement, threat, or promise having reference to the charge against the accused person, proceeding from a person ^{in authority, or proceeding from another person} in the presence of a person in authority and with his sanction, and which inducement, ^{or} treat, or promise is sufficient in the opinion of the court to give the accused person grounds, which would appear to him reasonable, for supposing that by making it he would gain any advantage or avoid any evil of a temporal nature in reference to the proceedings against him.

Section 25.- No confession made to a police officer shall be proved as against a ~~person~~ person accused of any offence.

Section 26.- No confession made by any person whilst he is in the custody of a police officer, unless it be made in the immediate presence of a Magistrate, shall be proved as against such person."

It appears consequently that the policy of the Thai Criminal

accused at the beginning of the trial the accused if he has or not committed the offence and what will be his ^{defence} evidence (sect. 177).

But he may also, like in continental law, state the case for his defence, propose evidence and finally close his case orally or in writing (sect. 174) this giving him a full opportunity to make declaration obtained in France in the course of his examination by the Court. Section 176 is obviously a remaining of the Anglo-saxon system which gives so great importance to confessions (when made in Court).

Legislative Adviser.

31st. December 2497.

11 copies

ม.ล.ล.จ.

ฉบับที่ 11. ค. 99

การรับสารภาพของจำเลยในกฎหมายต่างประเทศ

M. L. L. J.

เพื่อที่จะเข้าใจข้อความต่อไปนี้ หึ่งทราบว่าในประเทศอื่นหลายประเทศ

มีการแบ่งแยกความผิดอาชญาออกเป็น 3 ประเภท คือ ความผิดร้ายแรง (Crimes) ความผิดกลางเบา (misdemeanours) และความผิดลหุโทษ (petty offences) ความผิด 3 ประเภทนี้ จัดแบ่งออกตามชั้นของโทษซึ่งมีแตกต่างกันเป็น 3 ชั้น ตัวอย่าง เช่น (ประเทศฝรั่งเศส) ความผิดร้ายแรง หมายถึงความผิดที่มีโทษถึงประหารชีวิต หรือ ตองทำงานหนัก หรือตองเนรเทศ ฯลฯ ความผิดกลางเบา หมายถึงความผิดที่มีโทษถึงจำคุก ถูกพักใช้สิทธิของพลเมือง, ปรับ ความผิดลหุโทษ หมายถึงความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ห้าวัน ปรับไม่เกิน 35 แฟรงค์ (เวลานี้ค่าปรับได้เพิ่มขึ้นแล้ว)

ประเทศฝรั่งเศส บัญญัติไว้ว่า ถ้าจำเลยรับสารภาพในระหว่างพิจารณา แล้ว ก็ให้งดการดำเนินกระบวนการเสียไฉนนั้น หากใดมีบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาไม่ ทั้งนี้ก็โดยถือว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไปนั่นเอง ศาลสูงยอมรับว่าในกรณีความผิดกลางเบา (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น) เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้ว ศาลอาจงดสืบพยานเสียได้ แต่

** ในกรณีความผิดร้ายแรง ศาลจะไม่งดการสืบพยานต่อไป

ประเทศอังกฤษ ศาสตราจารย์เคเนบี (Kenney) ได้กล่าวไว้ (ในหนังสือ *Outlines of Criminal Law* หน้า 467) ว่า "ในคดีอาญาทั้งปวงนั้น จะอ้างคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เว้นแต่จะปรากฏว่าการรับสารภาพของจำเลย นั้น ได้กระทำโดยความสมัครใจ" (เงื่อนไขที่ว่าเป็นข้อสำคัญมาก)

ภายในบังคับเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้วนั้น จำเลยอาจถูกคัดค้านโดยคำรับสารภาพของคุณ โดยไม่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบก็ได้ (Halsbury's *Laws of England, Criminal Law* ข้อ 291) ... ถ้าใจหกล้างคำรับสารภาพของจำเลยเป็น พยานหลักฐาน ก็จะต้องหยิบยกเอาคำรับสารภาพทั้งหมดของจำเลยขึ้นมาอ้าง (ข้อ 295) คำรับสารภาพนี้เป็นพยานหลักฐานอย่างบริบูรณ์สำหรับความผิดของจำเลย

ประเทศเยอรมัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1877 มาตรา 253 บรรดาถ้อยคำของจำเลยนั้น ถ้าใจกล้างไว้ในชั้นของศาลแล้ว อาจนำมา อ้างในระหว่างพิจารณาเพื่อเป็นพยานหลักฐานแห่งการรับสารภาพของจำเลยได้ ทั้งนี้ไม่ วาจะเป็นความผิดประเภทใด

ประเทศออสเตรีย เมื่อจำเลยรับสารภาพต่อแมกิสเตรต (Magistrate) ซึ่งเป็นผู้สอบสวนแล้ว หากทำให้แมกิสเตรต (Magistrate) นั้นพ้นจากหน้าที่ในอันที่ จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานอื่นใดต่อไปอีกไม่ได้

ประเทศสเปน การรับสารภาพในระหว่างพิจารณา อาจจะทำให้กระบวนการ พิพากษายุติลงได้ และศาลก็อาจที่จะพิพากษาได้ในทันที (ไม่ว่าความผิดนั้นจะมีโทษสถานใด)

แต่ก็จำเป็นอยู่ว่า บรรดาบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบทางอาญาในคดีนั้นทุกคน จะต้องยอมรับการ
ซึ่งมีผลร้ายแรง และยอมให้ศาลตัดสินโทษทัณฑ์ หรือยอมคืนสิ่งของที่ลักไป ฯลฯ แต่
การอาจะไม่เป็นไปตามหลักที่วางนี้ก็ได้ ถ้าหากว่า ทนายของคู่ความฝ่ายใดต้องรับผิดชอบ
ไม่ว่าจะเป็นในทางอาญา หรือในทางแพ่งก็ตาม ประสงค์จะให้ดำเนินกระบวนการพิจารณา
ต่อไป (กฎหมาย ปี ค.ศ. 1872)

ประเทศอิตาลี ถ้าจำเลยรับสารภาพ ศาลจะให้จำเลยพรรณาถึง
พฤติการณ์โดยละเอียด และให้จำเลยตอบข้อถามตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อวินิจฉัยความ
คำสารภาพของจำเลยสมควรเชื่อได้เพียงไรหรือไม่ (วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๒)

ประเทศเนเธอร์แลนด์ คำรับสารภาพในศาลนั้น อาจถือได้ว่าเป็นพยาน
หลักฐานบริบูรณ์ ถ้าหากมีรายละเอียดถูกต้องและตรงกับรายงานที่ศาลได้รับ ทั้งนี้ไม่ว่าจะ
เป็นความผิดประเภทใด

กฎหมายลักษณะพยานดินเย็บ ค.ศ. 1872 มีการระมัดระวังมาก โดย
บัญญัติว่า คำรับสารภาพนอกศาล (ในระหว่างควบคุมของตำรวจ ฯลฯ) จะนำมาพิสูจน์
เพื่อยืนยันจำเลยหาได้ไม่ นอกจากนั้นแล้ว คำรับสารภาพในระหว่างพิจารณา ทั้งรับฟังได้
ไม่ได้ว่าในคดีใด ๆ แต่อย่างไรก็ดี โคนับผิดได้ (ในมาตรา ๓1) คำรับสารภาพ
มีโทษพิสูจน์ที่ฟังเป็นยุติ แต่อาจใช้เป็นข้อหักล้างได้

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสิงคโปร์ โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ซึ่งใช้แก่คดีอาญา
ทั้งปวงไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 24 การรับสารภาพของจำเลยไม่มีผลในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา
ถ้าหากปรากฏชัดชัดว่า การไม่รับสารภาพนั้นเกิดขึ้นจากการจงใจ ข่มขู่ หรือคำมั่นเกี่ยวกับ
ชดถาวรหาจำเลย ซึ่ง เนื่องมาจากผู้มีอำนาจ หรือจากบุคคลอื่นที่ผู้ต้องหาผู้มีอำนาจและ
โดยอนุมัติของผู้มีอำนาจนั้น และการจงใจ ข่มขู่ หรือคำมั่นนั้นศาลเห็นว่า เป็น เหตุสมควร
เพียงพอที่ทำให้จำเลยคิดว่า การรับสารภาพแล้ว จำเลยจะได้อภัยโทษหรือพ้นจากการ
กระทำอันชั่วร้ายอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีต่อจำเลย

มาตรา 25 การรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น จะนำมาพิสูจน์เพื่อยืนยัน
บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดหาได้ไม่

มาตรา 26 การรับสารภาพของผู้ใดก็ตามที่กระทำในขณะที่ยังอยู่ในความ
ควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะนำมาพิสูจน์เพื่อยืนยันผู้ต้องหาได้ไม่ เว้นแต่การรับสารภาพนั้น
จะได้อภัยโทษต่อหน้าแมจิสเตรต (Magistrate) โดยตรง"

ประมวลกฎหมายอาญานิวยอร์ก หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับสารภาพที่บัญญัติ
ไว้นั้น ดูเหมือนจะคล้ายคลึงกันทุกศาล แต่บทบัญญัติมาตรา ๓๑5 ที่บังคับให้มีการพิสูจน์เพิ่มเติม

พระมหากษัตริย์
ทรง

แสดงให้เห็น โดยปริยายว่า การรับสารภาพนั้น ถึงแม้จะบอกพร้อมคดีให้ถือเป็นผู้ต้องหาองค์
แห่งความผิดทางอาญา ในชั้นที่จะตัดสินลงโทษได้ โดยไม่ต้องมี ~~การรับสารภาพ~~ (คดี *People v.*
~~*People v. ...*~~ 1886 ที่ *Cahill*) อ้างไว้ใน *Commentaries on New*
York Criminal Code บทบัญญัติที่ให้มีการพิสูจน์เพิ่มเติมนั้น หมายความว่า
ว่าจะต้องมีพยานหลักฐานอย่างอื่นอีก เกี่ยวกับองค์แห่งความผิดนอกไปจากคำรับสารภาพ

Tachine

Tachine
18 พฤษภาคม 2498

จำนง พิเศษ
สุจริต ทาน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวกาญจนา นวไตรลาภ

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2552

เนติบัณฑิตไทย สมัย 62 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง

เนติบัณฑิตยสภา พุทธศักราช 2553

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นิติกร ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)